

גליון

מעורלפת ספירים

במשנתו של הבעש"ט הקדוש

פרשת מקץ

ימי החנוכה

- גליון קמ"ה -

גליון מוגדל לרגל ימי החנוכה

ובו שני מאמרים: מאמר בסוגיית "כבתה אין זקוק לה", ומאמר "אור הגנוז"

תוכן העניינים

מאמר בסוגיית "כבתה אין זקוק לה"

פתילות ושמנים שאין מדליקים בהם בשבת מדליקים בהם בחנוכה | יישוב על קושיית התוספות | כבתה [ההתעוררות] אין זקוק לה | אסור להשתמש לאורה - נרות ביהמ"ק | אסור להשתמש לאורה - ביזוי מצוה | אסור להשתמש לאורה - אחיזת החיצונים | אסור להשתמש לאורה - לשם שמים

מאמר "אור הגנוז"

אורות ניצוצות כלים - עולמות נשמות אלוקות | שבירת הכלים | ביאור המושגים - אורות ניצוצות כלים | אור הגנוז | והיכן גנוז? בתורה! - "כי נר מצוה ותורה אור" | "להפך חשוכא לנהורא" | אור הגנוז המתגלה בחנוכה

מאמר בסוגיית "כבתה אין זקוק לה"

פתילות ושמינים שאין מדליקים בהם בשבת מדליקים בהם בחנוכה | יישוב על קושיית התוספות | כבתה [התעוררות] אין זקוק לה | אסור להשתמש לאורה - גרות ביהמ"ק | אסור להשתמש לאורה - ביזוי מצוה | אסור להשתמש לאורה - אחיזת החיצונים | אסור להשתמש לאורה - לשם שמים

פתילות ושמינים שאין מדליקים בהם בשבת מדליקים בהם בחנוכה

בסוגיית הגמ' בשבתי מציינו ג' דעות לגבי אותם הפתילות והשמינים שאסרו חכמים להדליק בהם בשבת, האם מותר להדליק בהם את נרות החנוכה, בחול או בשבת. השאלה מחולקת לשני חלקים: לגבי ימי החול השאלה היא האם כשכבתה זקוק האדם לחזור ולהדליקה מחדש^א וא"כ צריך מעיקרא להדליק באופן שלא יכבה, ולגבי שבת השאלה היא האם מותר להשתמש לאורה ויש לחשוש שמא יטה הנר בשבת^ב.

דעה א' היא דעת רב הונא שאוסר לגמרי, וכפי שמבאר רבא דהיינו משום שסובר שכבתה זקוק לה^ג ומותר להשתמש

לאורה, דעה ב' היא דעת רב חסדא שאוסר רק בשבת חנוכה ולא בימי החול, וכמבואר בגמ' דהיינו משום שסובר שכבתה אין זקוק לה ומותר להשתמש לאורה, והדעה ג' היא דעת רבי זירא [י"א בשם רב מתנה וי"א בשם רב] שמתיר לגמרי, והיינו משום שכבתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה.

והנה פסקו כל הראשונים^ד כדעת רבי זירא שכבתה אין זקוק לה ומותר להשתמש לאורה וא"כ מותר להדליק את נר חנוכה באותם פתילות ושמינים, בין בשבת בין בחול וכן נפסק ברמב"ם^ה ובשולחן ערוך^ו.

והנה ידוע מאמרם של כמה מספרי החסידות^ז כי כל הקולא שיש לגבי חנוכה יותר משבת לגבי השתמשות בפתילות

^א כא ע"א וע"ב.

^ב ועיי' מש"כ בספה"ק שפתי צדיק [זאת חנוכה, אות נה]: כבתה זקוק לה. מלשון לה נראה שעיקר החיוב רק על נר אחד שהוא עיקר המצוה ולא על ההידור, ושמסכת שבת (כג) ה"כ מנח ל"י, משמע דקאי על ההידור גם כן שמחויב גם כן להניח בשמאל מפני שהידור שייך רק יעד עם גוף המצוה.

^ג ומלשון רש"י ז"ל זקוק לתקנה משמע כשמסכסך ומתחיל ליכבות זקוק לתקן טרם יכבה, מדלא נקט זקוק להדליקה, ויש הטעם לשיטה א' דתוס' שהחייב רק עד חצי שעה ראשונה, דייחס מהשיעור מכו"כ עד הלקה וזהו החשש ילמא פשע ולא מתקן לה, שדימה שתאיר עוד ולא תכבה, כי אחר כבי קשה לחשוש שימאן להדליק, ומי כפאו בהתחלה להדליק הלא רק יקרת המצוה, וכן כשתכבה ידליק אם החיוב להדליק שנית כמובן.

^ד וראה מש"כ בספה"ק שם שמשואל [פ"ר מקץ, תוכה ליל ה] וז"ל: הוואה נר תוכה צריך לקרבו. ויש להבין מ"ש מכל המצוות שהן לפירוס הנס שאין בהן כרכה אלא לעושה המצוה ולא לרואה שחברו עושה המצוה, והרי הוואה ושומע לחברו קורא את המגילה אם לא כוון לבו לצאת או שלא שמע מלה אחת שהוא לא יצא באותה קריאה, אינו מברך כלל על מה שרואה ושומע קריאת המצוה.

^ה ונראה דהנה כל הקרבות לא נראה בהם התועלת והוצרך בגשמיות, אלא הקרבו עולה ונכלל בלהם אש המזבח והוא מתקן למעלה מה שצריך, אבל נרות המנורה לבד מה שהשמן נכלל ועולה בלהם הנר, שהוא כעין כל הקטרת האשים, עוד בהם תועלת וצורך להאיר, ואף שלא לאורה הוא צריך, אינו דומה פלטיין של מלך וכו' והוא כבוד פלטיין של מלך שהוא מעוטר בנרות ופנסין. ע"כ ששתיקנות נרות חנוכה דומיא דמנורת תיקנו כ"כ מצוה כפולה, גוף ההדלקה שהשמן נכלל, וגם מה שהנר מאיר לכבוד הנס, וע"כ יש בהם שתי מצוות, ההדלקה והראי.

^ו ובהו יש ליתן טעם למ"ד כבתה זקוק לה, אף שמודה לטעמו דמ"ד אין זקוק לה שכתבתי דביבור הקודם, מ"מ ס"ל הנה שבענין ההדלקה כבר אתעביד מצוה, מ"מ לענין חלק המצוה שמיאיר עדיין לא אתעביד מצוה, ולמ"ד אין זקוק לה ס"ל דאין המצוה נחלקת וכיון שאין בה עוד חלק ההדלקה כל מה שיהי' מאיר איננו נחשב שהוא אור של מצוה כלל, ודו"ק.

וראה עוד באריכות בספר אמונת משה סי' יג בשמעתתא דכתבה.

^ז וראה מה שהאריך בספר אמונת משה (סיפון יג) לבאר מה שלכאורה הא היו ספקא דרבנן לקולא שהרי אין זה אלא ספק שמו יכבו הנרות.

^ח וראה שם חידושים על הש"ס שבת כא ע"א.

^י תוכה פ"ד ה"ה.

^י או"ח תרע"ג א'.

^כ כך איתא בספה"ק מאור עינים [פ"ר מקץ דרוש לחנוכה] וז"ל: ולכן אמרו חז"ל פתילות ושמינים שאין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה כי הנה מתנה טובה שבבית גזי השם נתנה לנו את השבת לקרב האדם אל בוראו כי שומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחליו לו כדכתבי שומר שבת מחללו אל תקרי מחללו אלא מחל לו רק שקשה עליו על האדם ליכנס בתוך קדושת שבת כי רם ונשא הוא השבת כי הוא שמא דקודשא בריך הוא ואיך יכול לקרב אל מקום גבוה ורם כזה. אך בחנוכה כניכול השם מוריד את עצמו למטה מעשרה אל אדם לקרבו.

וזהו פתילות וכו' שאין מדליקין בשבת וכו' כי כמו בנר נותנין לתוכו פתילה וממלאין אותה בשמן ומדליקו כמו כן האדם הוא הפתילה ושמן הוא החכמה שהשם ממלא בו מדליקו להיות מאיר במעשיו ובעבודתו אל השם והנה הפתילות הם בני אדם שאין נדלקין בשבת שהאור אין נאחו בו מחמת שהפתילות לא טובים והאור בסוככת בהם ואי אפשר לעלות כ"ל ושיאחו בהם האור מדליקין בפתילות אשר לא טובים כ"ל בחנוכה כי השם כניכול בעצמו מוריד את עצמו אל האדם ומאחזי בו את האור להדליק ולשבו ולחזור אל השם ולעבודו בהתלהבות ובשכל גדול כ"ל וזה נעשה בכל שנה בבוא הזמן של מצות נר חנוכה.

וכן איתא בספה"ק תפארת שלמה [לחנוכה]: א"ר זירא כי פתילות ושמינים פ"י הנשמות שהם בתכלית השפלות. שמן רומז לנשמה הנס ה'. שאין מדליקין בהם בשבת להיות להם התעוררת הקדושה גם בשבת. מדליקין בהם בחנוכה בין בחול בין בשבת. להיות להם תוספות קדושה להאיר בשמחתם. כי החכמים שהיו בדורו והוא ה' כחם יפה להמשיך בקדושתם על ימי חנוכה שהי' כן תמידי להופיע ולהאיר נשמות בני"י מתוך החשיכה ע"י הדלקת נר חנוכה. [נר ר"ת 'נשמה ידות, וכמ"ש ב"ר"ק כד אנת חסתיק מנהון אשתאון כללו כנפאי בלא נשמתא]. ולזה אמרו [שבת כא ב] מצותה למטה מעשרה. רמז על נשמות הנמוכים ושפלים גם המה יאירו.

ושמנים שאינם טובים, רומזת לאור הגדול הנשפע בימי החנוכה שהוא למעלה מאור השבת¹, והוא מתבטא בכך שבודד שבת הארבעה עשרה בא ליתן כוח לאדם שיוכל להתקרב

לשמיים מצד נשמתו הרי שאור החנוכה יורד מלמעלה למטה מעשרה עד שהוא מאיר ומגביה אף את אותם נשמות נמוכות או חלקים נמוכים אצל כל אדם - כי

עוד איתא שם (לחפכה): במס' שבת כא, ב. א"ר יזרא אמר בר פתילת ושמיני שאמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת מדליקין בהם בחנוכה בין בחול בין בשבת. ח"ל ע"פ" מה שבארנו בזמירות ליל שבת שמחים לשמרו ולערובו ערובו. לרמוז בזה ע"פ" מה שמצינו בכל שתי ימי הראשית תבוי (הוא) ויהי ערב ויהי בקר אבל שבת לא כתב ג"ל ויהי ערב. מפני שהוא כולו אור. כי האור והיורה שנגנו לדליקים לעיל האור הזה נתגלה ביום שבת וגם (התלפס קלט, ב) הלילה כיום יאיר כמ"ש (שופט, ג) הלכל בני"הי אור מבושבות"ם רמוז בו אותיות שבת, וז"ש (התלפס קית, ד) זה היום עשה ד' שהוא כולו יום כמו דכתי' (תהי"ד, ה) והי לעת ערב יהי אור. וזה הענין ג"כ לערובו ערובו לשון ערב הוא ג"כ אור. עירובי ערב י"ו. ו"ה המשפיעים בהםש הויה"ה והממשיכים האור ומסלקים הערב.

וגם בחנוכה כתיב (על הימים) קבעו שמונת ימי חנוכה שיהי בקביעות יום כמ"ש (הגיה, יב) גגזו הצדיקים לעיל ששכל דוד דודו (התלפס קלט, ב) לילה כיום יאיר אבל הרשעים בחשך ידמו (שופטא א ב ט), והאור הזה שופע בנ"ח כי החכמה שהי באותו דזור נתנו הכח במה האלו מעוצב קודשם והמשיכו כח בורות האלו אין מדליקין מאור הגנוז (התלפס קלט, ד) לעושה אורים גדולים. הם האורות שנתגלו בעיל שבת ובלילות חנוכה כולם כיום יאירו, וככה מוגלת המצות האלו ממשמשים כולם כיום כן לעולות חסד.

וכבר בארנו כי השבת הוא התיקון למכירת יוסף כמ"ש בזה"ק (דברים, טו) וזכרת כי עבד היית במצרים. וגם חנוכה הוא תיקון לענין הזה לכל קורים תמיד בשבתות של חנוכה פ' יוסף וכו' מקץ מענין מכירת יוסף. לרמוז בזה כי בזמן הגלות כל קיום בני"ה הוא בזכות ימי הצדיק כמ"ש (בראשית מג, ט) כי אתי יאכלו האנשים בצהריים והאננים כי כאשר נמכר יוסף למצרים הלכו שמה ג"כ כל הנשפעות כמ"ל (שם, לו טז) וגמליהם והשיאים כן הלכו להוריד מצרימה כי כאשר יצא יוסף חפשי הוציא משם כל הנשפעות וכל בני"ה שפלו. וז"ש (שם מג, א) וירא יעקב כי יש שבר במצרים. (שם, מה טז) רב עוד יוסף בני חיי ר"ל שהעלה ר"ב נ"י"ק שפלו שמה. ועי"ז נתעורר אור הגנוז בבחי' אור ועוד צדיק.

וזה שאמר תפילות ושמיני כן מדליקין בהם בחנוכה להראות לנו הנשמות הנדחים ע"י פגם אב"ק כאשר בארנו במ"א כי חנוכה הוא ג"כ תיקון לפגם הנ"ל. ובה"ז פ"ל פבלונתא ב"ש ובה"ה (שבת פא, ב) שג"ה פוחת והולך נגד ימים הנכנסים ובה"ה פ' מוסף והולך נגד ימים היוצאים. מר אמר חדא ומא"ל ופליגי: ימים היוצאים הם ימי"ם אשר שם האדם פגם בהם ויוצא מן הגבול הקדושה וימים הנכנסים להכניס אותם אל הקדושה ע"י תיקון אב"ק הצי"ע מביא אותם אל גבול הקדושה וכולם כאחד יהיו טובים וישרים. וז"ש במשנה תורה (דברים, ט) אשר ד' אלהיך נתן לך כל הימים. כי מרת האלים הוא כאשר חוזר בתשובה לתק את אשר פגם גם ימים שעברו חבל וריק כולם כניסו בגבול הקדושה כנ"ל.

וכן מובא בספ"ה שפת אמת (לחפכה תרי"ג ליל ב) ז"ל ק"ל: אמר מ"ז א"ר הגיד אשר רבותיני ז"ל פ' הגמרא תפילות ושמיני שאין מדליקין בשבת מדליקין בחנוכה בשם אף הנשפות שאין להם עלי' בשבת יכולין לעלות בחנוכה ונפש נוסריקון נר תפילה שמן. ופתילת הפסולין שאור מסכסכת בהן. צדק וקופין לו. והיניו שלא יוכל לקרר האהרה נר וקום לבו כו. והיניו שש נקודה מביא בכל אש ישראל שאין שם עגב נכרי כו. שצריך להיות שנקודה זו ותפשת בכל האדם. ועל ידי הלל הודאה יכולין להכניס נקודה זו בכל הנפש. והוא יצ"ח ששמח האדם בנקודה זו ונתן הודאה להקב"ה כי שזכה להיות בשם ישראל. עי"ז החשיק יכול להרחיב הנקודה. והנה הלל הודאה הם מדרגות שכלל הוא שבת ועריכין ליהות מקודם אצל האמת מ"ש הללו עבדי' כי שלא להיות שמועבד לשום דבר כך להשי"ת אבל הודאה יכול להיות לכל שא"י ישראל. ואף המולוך בחטא. ע"י הודאה ויוודי דברים כמ"ש מתקרב כמו מודים מכלל דפליגי. שאף שם שפנש מהקדושה יוכל להתקע ע"י הודאה. וזה הודאה הם כו. ודאי הוא עי"ז שמבינים שאין ארוים לנס. כי מה שייך הודאה להקב"ה על נס הלא אין הפרש לפניו בין נס לטבע רק על ידי שמיניבים שאין זוכין לכל הודאה ועי"ז משיגין אח"כ עומק הנס להלל לפניו כנ"ל.

עוד כתב שם (לחפכה תרי"ג ליל ב) אמר"ז ז"ל הגיד בשם רבותיני ז"ל פ' הגמרא תפילות ושמיני שאמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת מדליקין בהן בחנוכה. היינו נפשות מניי ישראל אצל כל הטורים הם כי נפש ר"ל נר תפילה שמן ואלו שאין להם נשמה בשבת היינו שאור מסכסך בהם ואין נמשכין כו. מ"מ יש עלי' להם בחנוכה עכ"ז ז"ל. כי יו"ט האלה חנוכה ופורים הם בחי' שובע"פ י"ג מה מועדות שנתן לנו הקב"ה הם שבת שכתב שפמורשין תורה והקב"ה נתן לנו זמני קודש שאר נתקדשו בעת

הבריאה שהכל בתורה נברא. והם עדות שמקב"ה בחר בישראל ויש לו התקרבות אליהם שהרי מסר לנו הנפשות שלו וזהו שם המעשה על עדות כמ"ש במ"א. והנוכה ופורים הם מועדות שזכו להם בני' במעשיהן נקרא תורה שבע"פ והם עדות שהם בחרים בהקב"ה מיוחדים אלו ושומעיהן מעוררין אותו ית' שהרי חידשו במעשיהם זמנים נקודשים. וע"י אלה המועדות זכו בני' להם במעשיהם לכן יוכל למצוא בהם כל נפש ישראל תקונו כי יש לכל בני ישראל דביקות ושייכות להם כנ"ל.

עוד כתב שם (לחפכה תרי"ג) אמר"ז ז"ל הגיד שגם הקדושים על הגמי' תפילות ושמינים שאין מדליקין בשבת מדליקין בחנוכה. שהוא רמז שאותן הנפשות שאין יכולין לעלות בש"ק מ"מ יש להם עלי' בחנוכה. ואמר כי נפש נוסריקון נר תפילה שמן. ומצאתי רמז לה מן הפסוק סבניו כדבורים דועכו כאש קוצים ואיתא כי שלש כי אמילם רמז לג' מלכותי בכל מדי יון. א"כ דועכו כאש קוצים רמז על יונים. וכ"כ רש"י דחה דחינתי לנפול על יון ע"ש. ופי' דועכו כאש קוצים שלא הניחו אורן נר ישראל להאיר בשלימות רק קופץ ממקום למקום כן פרש"י שם. וה עצמו פסול תפילות שהאור מסכסכת בהם. לכן הכן כשרמ"ק ית' קיים מ"מ לא ית' האור מאיר בשפמית ע"י גזירות אורן הרשיעים. וכן הוא בפתיח להם. שצריך נר תפילה שמן שיהיה אור הקדושה. והם בחי' מעשה דיבור ומחשבה. וכשאין המדומ' מתוקן. אין השמן נמשך והאור מסכסך. וכן ה"י בימי חשמונאי. אפע"כ כתיב כי אמילם זכנו לגבור על חושך של יון. ולכן הימים הללו מסייעים לכל הנפשות אפילו תפילות שאור מסכסך בהם יכולין להתקן ולהאיר.

וכן מובא בספ"ה שם שמשואל (פר וישב תרי"ג) ז"ל ק"ל: ויבן מה שדורשי רשומות פירשו ע"ד רמז תפילות ושמיני שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן חנוכה, שה רמז על הגופים והנשמות שאין להם עלי' בשבת יש להם עלי' בחנוכה. כי איתא במד"ר (בבבאית פ ב) וחושך ר' פני תהום זו מלכות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן וכו', ובפ' לך חשכה זה יון וכו'. הרי שאז שלטת קליפת החושך, וכאשר ישראל התחזק, ומסרו נפשות על קדושת ה' ודחו מרת את החושך וקימו בעצמם (מפי' ד) כי אשב בחושך ה' אור לי, זכו לעומתם לאור גדול אשר חושך לא יחשיך ממנו, היינו שקיי אור שהי' מפלישים לתורה להאיר בתוכו ואין בכח החושך להחיות סמך ממדלי כי האור בוקע והולך וקורר כל המסכים. והנה מה שנמארים גופים הנשמות שאינם עולים בשבת, הוא מפני ר' העוונות המטנפים את הנפש כמ"ש (ישעי' ד) כי אם עוונותים היו מדליים לכן יבנים אל קוצים. וע"כ יש להם עלי' בחנוכה. שאז זמן שאין שום חושך מחשיך בני אור ה' החנוכה כנ"ל. והוה שמצוא להניחה על פתח ביתו מבחוץ. והיינו טעמה שנשארה לדורות מאמר קבועה, מה שלא מצינו שום מצוה ממקדש שנשארה בגבולין, ולולב יש לו עיקר ע"פ מדאורייתא בגבולין, אך הוא הדבר מטעם שחשכת הגלות אינה מאפילה לבני מצוה זו. והוה לגדולה מזו איתא מתוקן שאתה מיטיב מדליק את תרות שנחמו לארצה, שכתב הרמב"ם (רי"ש פ' התעורר) שמוזים על רות חנוכה. ע"ש.

וכן מובא בספ"ה שפת אמת (לחפכה ב) שם הרמב"ה (החידושי הר"ה) ז"ל ע"ז בזה"ל: בשם החי' הרי"מ יצ"ע שאמר ע"ד הגמי' תפילות ושמיני וכו' (שבת כא, ב) בזה"ל הנה הצדיקים אורמים שהתפילות היינו הנשמות שאין להם תיקון אפילו בשבת יש להם תיקון פתוחה אפילו בחול, וז"ש תפילות וכו' אין מדליקין בהם בשבת מ"מ מדליקין בהם בחנוכה אצל בחול עמל"ה.

ס אמנם אמרו חז"ל כי אפי' בשבת "עושיין מהן מדורה" וביאר רש"י "היסק גדול שאחד מנעירי חבירי", וכתב הרמב"ה בעל האמרי אמת מגור ז"ל (לחפכה תרי"ג ליל ב) כי הכוונה בזה היא שבת אפטר הלהות הנשמות הנמוכות ע"י כוח האהדות. כ"מכ"ש דף ספ"ה"ק שפת אמת (ליקוטים לחנוכה) ז"ל ק"ל: ולכן תפילות ושמינים כן מדליקין בחנוכה. כמו שאמר מורי יקניני זצ"ל בשם הרבנים שהנפשות הפחותים יש להם תיקון אף שמסכסך ואין נמשכין כו. מכל מקום על ידי שטטלים יש להם תיקון כנ"ל, וזהו יש לומר נמי לגרסא דליקנותא בימי הקטנות התיקון על ידי הביטול שאסור להשתמש כו.

וכן כתב בספ"ה שם שמשואל (פר וישב תרי"ג) ז"ל ק"ל: ונראה דמבסרית עדיפת על התורה ועמק להמצוא הרייתה להם א"ס, כמבואר ביוסיפון, תיקונו פגם המות, כי מירת הנפש שהיא עוד למעלה מהמות. וע"כ בא להם הנס בשמן שהוא חכמה להראות להם שגורו מעשיהם ותיקונו פגם זו. והנה ענין זה מתעורר כשהו, וע"כ יש בחנוכה תיקון לפגם ריבתי אפילו להקדים שנקבת מקומות בזה"ק דלא מועילה חנוכה, שכתבו הטעם משום דתשובה היא בכל כדכתיב (ישעי' ו) ולבבו יבין, ופגם זו הוא במוח שהוא למעלה מהלב, אבל בחנוכה שנתעורר התיקון שבא למעלה מהמוח שנוי יש תיקון על הפגמים האלה.

העדר אלא מציאות של טומאה, ועל מנת להילחם עמו יש להאיר את האור שנגנז בששת ימי בראשית שירד להאיר את כל החלקים הנמוכים של המציאות, עד שלא רק שהחושך יסתלק אלא הוא עצמו ייהפך לאור גדול, ואור זה הוא הנשפע בימי החנוכה שהוא מלשון חינוך והתחלה למה שיהיה לעתיד לבוא, שאז יתעלו כל הנשמות הנמוכות¹¹.

ואיתא בספה"ק תפארת שלמה¹² כי זה היה יסוד מה שנחלקו הדעות לגבי כבתה אם זקוק לה או לא, והיינו דקשיהם נתכוונו להורות על יכולתם של הנשמות הנמוכות להתעלות בכל מצב, דאילו מ"ד כבתה זקוק לה מתכוון לאותם הנשמות שיכולות להתעורר על ידי הצדיק היינו שרומז על הנשמות הכבויות המתעוררות שוב ע"ה הצדיק, ולמ"ד כבתה אין זקוק לה מתכוון לאותם האנשים שאין

הצדיק יכול לעוררם דאף הם יכולים לתקן על ידי תשובה, וזהו ביאור מש"כ רש"י על "כבתה זקוק לה" - "דילמא פשע", והיינו שאפי' לפושעי ישראל יש עלייה בחנוכה¹³.

וכן כתב בספה"ק תפארת שמואל¹⁴ כי האדם צריך לדעת כי בכל מצב שהוא, יכול הוא להפוך דבר חול לקדוש - אם מוסיף נרות על פי הקבלה ולא מדעת עצמו כמבואר בספה"ק היכל הברכה¹⁵ להרה"ק מקאמארנא ז"ע, ולכן אל תגאה ולא יתייאש¹⁶, כי "הנרות הללו קודש" אפילו אם הדליק אותם הפחות שבפחותיהם¹⁷.

יישוב על קושיית התוספות

והנה לאור החילוק הנ"ל שבין חנוכה לשבת תירץ הרה"ק המגיד מקאז'ניץ ז"ע בספה"ק עבודת ישראל¹⁸ - וכן בעוד

¹¹ כמש"כ בספה"ק אמרי אמת (תוכנה תרי"ג ב' ל) וז"ל: איתא בשפת אמת בשם אהר"ל פירוש הגמרא תפילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה אשר אף הנשמות שאין להם עליה בשבת יכולין לעלות בחנוכה ונפש נוטריקון נר פתילה שמן, הלא שבת היא קדושה יותר גדולה מתוכה, אולם חנוכה הוא ענין חינוך של לעתיד לבוא כענין שבתוך חנוך לנער על פי דרכו, חנוכה הוא התחלה להם אפי"כ אין החנוכה מאיר להם כל המצוה להניחו למטה מי"ה לאיר ג"כ לאותם האנשים שהם בשפל המדרגה כד"ל וזה ג"כ כבתה זקוק לה ע"ה הצ"ע.

¹² וז"ל (פר יוחי): כבתה זקוק לה. מרמז על בחינת הצדיק יסוד עולם אשר בכחו ע"ה הדלקת נר חנוכה האיר גם לבני אדם אשר כבה אור נשמתם והלכו שחיהו אלא אור נוגע עליהם. כמ"ש בפי"ג בגמרא (שבת פ"א, ט) שמנים ותפילות שאמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת מדליקין בהם בחנוכה. פי' גם אותם הבני"א אשר גם השבת אינו מועיל להם אפי"כ אין החנוכה מאיר להם כל המצוה להניחו למטה מי"ה לאיר ג"כ לאותם האנשים שהם בשפל המדרגה כד"ל וזה ג"כ כבתה זקוק לה ע"ה הצ"ע.

¹³ כמש"כ בספה"ק אמרי אמת (תוכנה) וז"ל: איתא ברש"י כבתה זקוק לה דילמא פשע ולא מתקן לה, היינו שבחנוכה יש תיקון אף לפושעי ישראל, ומספרים משה מהרבי לבובלין ז"ל שאמר שרואה על מסור אחד שמעויה וזה היה בשעה שהדליק נר חנוכה ולכן ויכל להלל, וזהו כדי להודות ולהלל, כי אין עומדין להתפלל אלא מתוך שמחה

כי וז"ל (תוכנה): וזהו שאנו אומרים ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותן בלבד, לראות מזה כמה רב חילא וקדושתה של נפש ישראל שיוכל לקדש כל דבר. ומשמחת לב בשבת ויכל להלל, ונתעשר עם חפריו אצל מורם ורובם הגה"ק הרבי ר"ש מניקלשבער (ביתא"ל), וזהו הגי'ל בנר, שרגיל בזה בכל השנה, וכו' שהארנו לעיל.

ובאלו דברי קדשו (פר דביע): ובה תבין מה שאנחנו נוהגין לאמרו ונמצא בנוסח הראשונים הגרות הללו אנו מדליקין וכו' וכל מצוה שנתנו ימי חנוכה הנהיה חללו קודש הם והוא לשון מתמיה הרבה ילאה כל מעיין להבין כוונתו ופירושו ויש שהגיה ומחק תורת מצות מספרי ראשונים וז"ל המצוה ארוכה בזה ככל כי מה בא לחדש שכל שמונה הגרות כמה היה חילוק בין הראשון לשני.

אלא הענין כוונתו בא להשיענו שלא תאמר שדוקא נר אחד בכל לילה קדוש שזה הוא עיקר המצוה ולה בא לפרש ולכל מיני מצות שיש בימי חנוכה שיה מדליק נר שאינן וביתו בלבד וזה מדליק נר לכל אחד ואחד וזה מוסיף והולך וזה מדליק שמנים וכל מיני מנהיג אלו הכל בכלל מצות שמנות וכו' וכן חובב צוה על המהדרין והמהדרין מן המהדרין וכל אחד מבני ביתו מדליק ומוסיף כל אלו הם ככלל כל מצות שמנות ימי חנוכה והם קדש ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא חידש לעצמו ענין אחר שאינו בכלל מצות שמנות ימי חנוכה שכללנו חובבנו מצותן כגון שמדליק כל אש שמנה איז לא יתקדש כלל אפי"כ שנתקדש גם היותו מן החיוב העיקרי שהוא נר בכל לילה אבל לא יתקדש אלא שכללנו מיני של מצות שמנות ימי חנוכה שכללנו מצותי שהם ג"כ חובב אלא גם אלו הוסיף שדבריו נרות לשם מצות שמנות אין בהם שום קדושה ואין חובב ורשות להשתמש בהם. ומחמת חיבת ימי חנוכה ימים אלו שנתחדש לי זה הענין ביאת חנוכה שנת מקימי מעפר לך ד"כ נתן ביתו סוסר ליהודי נר חנוכה ואין להאריך והמ"ק

¹⁴ כמש"כ בספה"ק תפארת שמואל (שם): ואולי הרמז, שכבר אמרנו שהנרות דחנכה מורים על נטחון, שכל אדם יבטח בד' בנטחון חזק ואמץ בעניני עבודת ד', יהיה מי שיהיה ובאיה מצב שיהיה, ובל יתירשל האדם מלעשות מצוות ד' מצד שאינו ראוי

ומוכשר, והראיה מנר חנוכה, שאף אם איש פשוט מדליק נר חנוכה, קודש הם, שנעשים קודש ואין לנו רשות להשתמש בהם.

וזה שאמרו חז"ל נר חנוכה לא למעלה מעשרה ולא למטה מן, הרמז, שכל דימה האדם שהוא למטה ואפס תקותו ויאמר לנפשו נואש חלילה למה לי עוד תורה ותפילה שלי, וגם בל יתגאה האדם שהוא למעלה שהוא צדיק ועוסק בתורה ותפילה כראוי ועובד את ד', כי תועבת ד' גם שניהם, רק יבטח בד' ובורמותו שאין סוף ואין חקר, שברא השמים ושמי השמים וכל בראם, ומכולם עיקר רצונו בעבודת שוכני ביתי חומר, אחרי אשר יטהר ויזבח את יצרו.

יד כמבואר בספה"ק תפארת שמואל (שם): והנרות דחנכה מורים גם כן על זה, כי הנרות הללו, מי שמדליק אותם אפילו הפחות שבפחותים עכ"ז קודש הם, שנעשים קודש, וכל כך גדלה קדושתם עד שאין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותן בלבד, וזוכה עוד ע"י ה' הודות ולהלל לשמך הגדול, ואדברך, כשהאדם משים אל לבו שפול מצבו שהוא בחי' עפר ואפר, ומתמרמר ומתנחם על העבר מקרב לבו, אזי יותר קרובה ושיעונו לבוא, כמאמר הכתוב (תהלים מז) כי שחה לעפר נפשנו נפשנו דבקה לארץ בטנו, אזי קומה עזרתה לנו. וזהו שאמרו חכמי הפנ על ישראל, שחן וירדן וירדן עד לעפר וכשחן עולין עולין עד לרקיע (פדר אמת), ר"ל כשהם יודעין בעצמם שחן וירדן עד לעפר, משבירת לבם וזוכים שעולים עד לרקיע.

יה כן אמר בשמונה הרה"ק בעל החידושי הרי"ם ז"ע, כמבואר בספר שיח שרפי קודש (תוכנה אות ט): סיפר הרב"צ אוסטרואווער ז"ל שמעו מהגה"ק בעל החי הרי"ם במה עמימי שאמר בשם הרה"מ הק' מקאז'ניץ זצוקלה"ה שאמר לתרץ קושיית התוס' במה שבת כ"א ע"א תוס' ד"ה מותר להשתמש בו דמני'ל טדעמו של ר"ה לאסור בשבת משום שמו יטה דילמא משום כבתה זקוק לה, ובשבת א"א כו, ותירץ ההגה"ק המגיד זצוקלה"ה בעת שישב עם חבריו אצל מורם ורובם הגה"ק הרבי ר"ש מניקלשבער זצוקלה"ה, דהנה נרות של שבת המה במקום גבוה וחשוב יותר מנרות של חנוכה, ומה"ט נרות של שבת קודש לנרות של חנוכה דעת שהדליק נרות של ש"ק טוב לא יצטרך לנר של חנוכה, ואז"ל פ"י"ז מירוש קושיית התוס' הנ"ל, דסברא זדוקק לה שירץ רק בחול, משא"כ בשבת דכבר הדליק נר של ש"ק טוב וא לא נוצר נר חנוכה, וע"כ הסברא משום דמותר להשתמש לאורה, וסיים הגה"ק החי הרי"ם זצוקלה"ה, בעית שאמר הרי"ם הק' מקאז'ניץ זצוקלה"ה תירץ שהו זהו לפני רבו חז"ל הצ"ל שחוקו עליו בחבריו וכו' ז"ל כי רצה לתרץ דברי התוס' עם דברי קבלה דמסוימות, אולם מורו ורבו חז"ל הצ"ל הכינים עמו על דבה"ק, עכ"ל בעל החי הרי"ם זצוקלה"ה, וכל פעם שאמר תירץ זהו קרא תירץ זהו דאס פשעטיס לן קאזינעויר מגיד זצ"ל עכלקה"ן.

וכן חובב בשמונה בספה"ק שם משמואל (פר ספ"א תרי"ג ב' הו"ל): בספר עבודת ישראל כתב ליישב קושיית התוס' מנ"ל לרבא דסבר ר"ה מותר להשתמש לאורה דילמא משום דכנתה זקוק לה ואי אדברס חדלדיק בשבת. ותירץ הוא ז"ל דבשבת לכ"ע כבתה אין זקוק לה, ונתן טעם אדבר.

ויש לומר עוד בטעמו של דבר, דהנה ידוע שמדת היונים היתה עזות מצה, לפיכך ראה דינאל את המלכות דארת במדות נמר שיש בו מדת העזות ביותר כמו שאמרנו ז"ל (אבות פ"א) הוי עז כנמר, והנה כשנברו מלכות בית חשמונאי ונחנכה השתמשו במדת לקדושה, להיות עז כנמר בעבודת השי"ת ולא יתייבש מפני המלעגים עליו, ויבטלם בלבו ויהיו בעיניו כאפס ואין, וגם המלחמה עצמה שמעודו נגד היונים שהיו כחול הם, וחשמונאי ובניו המועטים עמדו כנגדם, זה הכח והעזו לקחו ממדת היונים והכניסוהו

ספרי האר"י¹ - את קושיות התוספות, שהקשו על מה שביאר רבא את טעמו של רב הונא שאסור להדליק אף בשבת חנוכה בפתילות ושמינים הללו שאמרו - הדיינו משום שסובר שמותר להשתמש לאור, והקשו התוספות מנא ליה לרבא ולומר כך, דילמא אש טעמו של רב הונא הוא דכיון שהדין הוא שכתבה זקוק לה בשבת אינו יכול להדליק.

לקדושת. אך מדה זו בקדושה צריכה שמירה ביותר שלא יאמר יתעפוף מנח גסות רוח ועזות פנים לרבה נער זקוק ונקלה בנכבד. אבל כחמ"ל תקנו לא במצות ני"ח על פתח ביתו מבחוץ, שמדחה גם החיצונים כאמרו ד"ל מנע אור ידחה רב חושך. ומובן ששמירה זו מועילה גם בפני הסתעפות עזות פנים וגסות רוח. ממדת העוז קדושה.

ובפשיטות יש לומר דכל מדת גסות הרוח ועזות פנים נמשכת מפאת החושך והסתר האור האלקי, כי במקום הגתולת האור האלקי ממייל כל הנבראים נכלים ואין מקום לגסות רוח ועזות פנים כמובן. וע"כ נ"ח שהוא הגתולת האורות העליונים אפי' בחוץ, ברה"ר בחול דפרודא. זה שמירה מעולה בפני הסתעפות כחות המרי כ"ל. הנה כל זה נצרך לומר, אבל בשבת שכולה ערוך וקדוה דתהומה רבא מפני אימת שבת, וגם שבת היא נחלת יעקב שהיא בחי עקב וביטול ונמשך אחר השי"ת בתמימות. שוב אין לחוש עוד מפני הסתעפות, וכאשר קידש היום שוב אין צורך בנרות חנוכה, וע"כ אם ככתה בשבת לכ"ע אין זקוק לה.

וכש"כ בספ"ה² ישמה ישראל (פ"ר יושב אלה ואלה זול"ק: על קו התוס' בשבת (כ"א) ד"ה ומותר וד"ל וא"ת מנ"ל לרבא דסבר רב הונא דמותר להשתמש לאורה דילמא הא דאמר אין מילין בשבת משום דסבר ככתה זקוק לה ואין יכול להדליק בשבת. נ"ל ע"ז רמז וסדרת ככתה זקוק לה הוא ע"פ המובא בספ"ה דצריך שמירה יתירה שלא יאמר בו החיצונים ח"ו, והיינו ע"ד אמרו ז"ל (מגלהוין ל"ב ע"ב) מחשבה מועלת לד"ת ועיני פירשיי שם, היינו דנדנדו רצון ומחשבת האדם, מפר מחשבות הערומים, עומד מה שסנגדו ונחת בה, וזה סברתו דכיון דאתה ממוקד, לטון חיבור, שיהי מחשבתו דבוקה בזה כל משך הדלקה ומימלא מתגבר כל העת הצד שנגדו, ולפי שלא הי' שטן טוב, היינו שרוננו לא הי' מקודש בלשמות, לכך יוכלו לאחוז בהמצר החוצנים, אבל בשבת קודש כל דינין מבעריין וכו' וערקין מני, וכמבואר בספ"ה על אתה קדשת ובתפלה ל"א ש"ק) שהיא מלשון מקודשת ואסורה אכולי עלמא כהקדש (ע' קידושין ב' ע"ב), ואין להם כח לאחוז בה, אבל כ"י הוא אם רק עושה המצר רק לשם ד', וכמבואר בהלכות המענה את השבת (פ"ה) אבל מעגנ את עצמו בשבת, אבל אם מותר להשתמש בלכרי, אך כי שבת שבת המה כ"י מצוי, ולא הייטשן שיהי טמא לרצרו לשם עצמו לא לשם ד', ומימלא שרוב הונא אוסר להדליק בשבת ההכרח לומר דס"ל מותר להשתמש לאורה, וד"ק.

וכ"כ בספ"ה³ אמרי אמת (פ"ר מק"ו) זול"ק: שבת הוא גם כן כך שבשבת באים למקום נבוא ולא צריכים לעשות מעולה כדכתיב ונשית כל מלאכתך ואיתא היא בעיניך כאילו כל מלאכתך עשויה, כתיב כי אתה תאיר נור זה קאי על ימות החול וכתבי כי אתה נור זה ומקיים שבת, תוס' מקשים דילמא דאמר רב הונא אין מילין בשבת משום דסבר ככתה זקוק לה, אולם בשבת ככתה אין זקוק לה איהי יתירה. וזהו הדין שכתבנו לעיל. וזול"ק: על קו התוס' ש"פ עיין בסידור האר"י כי ליישובים נוספים הם בספרי החסידות עיין: שם משמואל מקץ תרע"ג; אמרי אמת יושב תרפי'; שם תרצ"א ל"ל ב; שיה שרפי קודש חנוכה אות מד בשם הר"ק רבי יחיאל אמרי מנאסא ז"ל; חידושי מהרצ"ל על חנוכה שבת כא ע"א.

ס' כש"כ בספ"ה⁴ ישמה ישראל (פ"ר יושב אלה ואלה זול"ק: על קו התוס' ש"פ עיין בסידור האר"י ז"ל שיש להקדיש ימות חנוכה לנרות שבת, עיי"ש, ומימלא מותרין קו התוס'. וזהו מה ש"כ בספ"ה⁵ אמרי אמת (פ"ר מק"ו) זול"ק: תוס' מקשים דילמא הא דאמר רב הונא אין מילין בשבת משום דסבר ככתה זקוק לה, אולם איתא שאפילו שבת דאמר בשבת קו כסרידא ליה שבשבת ככתה אין זקוק לה, הנשמה יתירה היא אמת לא נכבית ומתאי טעמא לא שייך לומר בשבת ככתה לפי שאין האור נכבה, בשבת אין זקוק לה ואין צריך לעשות כלום מפני שהשבת משלמת המצוה שהתחילו לעשות בחול. ל"א ול"ב דברי קדשו (פ"ר מק"ו, הנהמה שבתין ל"ל ד; ענין: רב של שבת הוא לאהרי את השבת עד שאפי' הגוף ירגיש בקדושת שבת, כמו שהגיד כ"ק אבי אדומ"ר זצלה"ה אהר אהר של שבת הוא משום שלום ביתו, שהאדם הוא הנשמה והגוף הוא בית הנשמה וכל אחד מושך לזה שהוא ואין שלום ביניהם, ובשבת אפי' הגוף מרגיש ונעשה שלום, ע"ד.

ונהי נר חנוכה הוא לאהרי את עיני האדם שיהי' ביכולתו להכיר מומי עצמו, כעין שכתבו (פני"א) בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות דעון זוטא נמי משתכת, וכעין

שכתבו (פ"ר ד) שבעה אלה עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ, שזהו ענין המנורה המורה על ההשגחה, וכאשר הי' הנס במנורה נתהוו מזה כח השגחה גם באדם עצמו שיכול להשיגו על התעלמות לבו.

אך בשבת אין זמן לזה אלא להריגש מתיקות השבת כדכתיב (קהלת א') ומתוך האור, עד שכל עניני עוה"ז יהיו כאפס ואין. וכ"ק אבי אדומ"ר זצלה"ה הגיד בשם אדמו"ר הר"מ זצלה"ה מ"ר ששבש צריך להיות כל מלאכתך עשוי אפי' בנייני שמים נמי, ע"כ. והיינו מה"ש שאין הזמן להשיגו על עצמו כלל. וזהו צווחין אף עקתין בטל"ן ושביטין.

ע"כ אין בשבת ענין זמן לנר חנוכה, שהרי זה להסתכל בשפלות עצמו, וזה רק להסתכל בגדלות השי"ת, וע"כ איתא בספרים שבשבת לכ"ע ככתה אין זקוק לה. אך באין לקדושת שבת רק מחמת סטרח בע"ש, ע"י חשבון הנפש כמה הוא רחוק, וביני עירובין (פ"ר ב) ב' כי דייטיב בתעניתא במעלי שבתא. וע"כ נר חנוכה הוא הכנה טובה לשבת, ונר חנוכה קודם לנר של שבת, וכן מהאי טעמא הבדלה קודמת לנר חנוכה לפי מנהג ותקין.

עוד כתב שם (ש"ל ה) הענין דנ"ח קודם לנר של שבת, וגם מנהגנו שהבדלה קודמת לנ"ח. דהנה הלשון ורת אם ריבם צריך פירוש, דמריבה איננה מורה על נצחון ודין ברשעים, אלא ענין שכתבו (דברים כ"ב) כי יהי ריב בין אנשים, היינו טענות ותביעות זה על זה, ועדיין יכול להיות הנצחון לזה כמו לזה, וכבר נדגשו משום שהינים החשיכו עליהם של ישראל דהכא לארץ חיתים עד שגשגתה נפשה שפלה ונכנעה לסבול את עול גזירותיהם, ולא הרחיבו עוז בנפשם לחשוב שיש להם ריב עמם, אלא כל תקותם היתה להירגו על קדושת שמו יתברך, אבל הש"ת אימץ את רוחם והגיבה את נפשם עד שחשבו את עצמם לעלוי ריב עם היונים, וכענין שהגיד כ"ק אדמו"ר הר"מ זצלה"ה מגור בפסוק (שמות ו) והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, היינו שלא יוכלי עוד לסבול את גזירות המצריים עד שעקקו לא ה', ע"כ. ובאופן זה יתפרש נמי אהר דרבת את ריבם, היינו שעשית אותם בעלי ריב ולא כמתאישים, ואח"כ אתה דתת דינם כמו בין עמי, היינו הריב שהדין מגבר מי הוא שיצא רשע מלפניו, ואח"כ קמת את תקומתו וכו'.

ויש לומר שזה נשאר לדורות בימי חנוכה, שנתעורר בלב איש להשונא א"ע לבעל הרוב עם צד הרע, על משהי כנתיאש סוכל ורובץ תחת משא מלך זקן וססיל, ולדקדק על עצמו על לעשייה בעלתי טובים, שזהו הרמז בנרות חנוכה כענין שכתבו (פני"א) אחפש את ירושלים בנרות כש"ס פסחים (ו' ע"ב) דאפי' עון זוטא משתכה, וזה שבפסיקתא מביא מקרא זה על נרות חנוכה להורות שענין אחד להם. ומובן שמקמת שחושבת עיניה"ר לאויב לו ונתמלא ריב עליו ובכ"ש (תהלים א') מצלע עני מחזק ממנו ועני ואבין מגזול, וכבמד"ש (ב"ר פ"ד) וכי יש לך גזלן גדול מזה, בה במדה אפי' עון זוטא כהר חטשב לו, וזהו הענין שאמרתי ש' בו, ע"כ מוסרין והולך שאפילו עון זוטא משתכת בכל יום יתור. אך נר של שבת מדה אחרת יש בו, נר של שבת משום שלום ביתו, ופי"ש ל"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה שבימי החול הגוף והנפש נלחמים זה בזה זה מושך למעלה וזה לטהר, אך בשבת הגוף נכנע לנפש ואפי' ע"ה אימת שבת עליו ונעשה שלום ביניהם, וזה שלום ביתו הוא האדם בעצמו שנקרא ביתו של הנשמה שהיא האדם, והגוף נקרא בשר האדם, ע"כ.

ויש להוסיף ולעצמ שבראי' עונות שבאדם הם המצריים את שלום האדם כמ"ש (תהלים א') אין שלום בעצמי מפני חטאתי, שהעמומות עצמן כי מריבין זע"ז ואין שלום בניהן, אך בשבת ריב שיהי' לו מלאכתך עשוי, הגיד כ"ק אדמו"ר הר"מ זצלה"ה מגור שאפי' בנייני שמים נמי, ע"כ, והיינו שלא יזכר כלל ממצבו אלא יהי' לבו מוגבה בדרכי ה', וכבר דברנו זה.

א"כ הוא חפוק מנר חנוכה, דנר חנוכה עשוי לעורר הרוב בעצמו עד שאפי' עון זוטא נמי משתכה, ונר שבת הוא משום שלום ביתו שאפי' עון רבה נמי לא יזכר והיי' כאילו כל מלאכתו אפי' מלאכת שמים עשוי, ע"כ אחר הדלקת נר של שבת ונעשה שלום ביתו, וכ"כ קודם הבדלה שעדיין צריך להיות כאילו כל מלאכתו עשוי, אין ענין לנר חנוכה.

ולפי האמורו תתישב נמי קושיית התוס' ירש הסוגיא, דמה"ט דבשבת אין ענין לנ"ח מגור לכ"ע ככתה אין זקוק לה.

שםיא שאפילו למ"ד זקוק לה היינו עד דכליא רגלי דתרמודאי המרמזים על התכלית שבחיצוניות, משא"כ אחר כך אין זקוק לה אפילו להאוסרים מותר השמן שבנר, לעולם אף הוא מודה דבשבת כיון ד"כד עייל שבתא כולהו ערקין ואתערבון מינה" נחשב מיד עם כניסת השבת שנכלו רגלי התרמודאים ואין חיצוניות כלל בעולם^ל, ולכן בשבת לכו"ע אם כבתה אינו זקוק לה^ל.

כבתה [ההתערורת] אין זקוק לה

ובמאור בגמרא כי מחלוקת אין תלויה במחלוקת לגבי עיקר מצות נר חנוכה, האם הנחה עושה מצוה או הדלקה עושה

מצוה, ומבואר בספה"ק קדושת לוי^ל כי הביאור בזה הוא שאלו ואלו דברי אלוקים חיים, כי כוונתם לחשיבות ההתלהבות הנדרשת בעבודת השי"ת, דאילו מ"ד הדלקה עושה מצוה כוונתו להחשיב את עניין ההדלקה וההתלהבות שבעבודת השי"ת, ולכן סבר דכבתה זקוק לה והיינו שכאשר נופל האדם מן ההתלהבות צריך להשתדל לחזור אליה^ל, ואילו מ"ד הנחה עושה מצוה כוונתו לומר דלפעמים צריך האדם גם להניח עצמו מההתלהבות ולעשות המצוה אף בלא התלהבות, ולכן סבר דכבתה אין זקוק לה והיינו שאם אינו יכול להחזיר את ההתלהבות מ"מ יעשה את המצוה אף בלי התלהבות^ל.

זה רמז לחנוכה והיינו שחנוכה הוא הכנה לשבת, וזה כח יעקב ויוסף דכתיב והיה בית יעקב שא"ת הם אבותי שבת ובית יוסף לבהב זה תנוכה כענין שאינא שתאה שלהבת עולה ממילה וכתוב והיה אור ישראל אור וקדושו ללבהב זה כח יעקב ויוסף, אינא בגמרא שנה שבת הוא משום שלום ביתו, זה הוא כח יעקב דכתיב שלום לעבדך לאבינו ויאת יעקב קרוא בית וזהו שלמות האור.

ל"ה רמב"ם בספה"ק ק"ט מסמטאל (פר. מוק. ה"ר"ג) ז"ל^ל: וזה ענין נר חנוכה לאורי ברשות הרבים מקום החושך לקיים (פר. מוק. ה"ר"ג) ז"ל^ל: וזה ענין נר חנוכה לאורי ברשות את הינונים שהם היפוך מה כנ"ל וע"כ נ"ח שממאל, היינו כי שמאל דוחה, ואפי' שהוא בבחי' דחוי שמדחים אותו מן השמים ואין מאירין לו פנים, ג"כ יהי נמשך אחר השי"ת, ואפי' ברה"ר כנ"ל, ואפי' כגון יוסף בבית הסוהר. ובאמת מן הממשכה אחר השי"ת בחושך כנ"ל השי"ת מאיר לו כמאמר הכתוב (ישעי' ט) העם ההולכים בחושך ראו אור גדול, והיא בחי' שבת אחר ששתי מן המעשה, שאו שוב אין זו עבודה ורבותא להמשך אחר השי"ת ובהו תתוקף קושיית התוס' מנ"ל דמות' להשתמש לאורה תיפוק ל"י דכבתה זקוק לה ואינו יכול להדליק בשבת. ולהל"ל ניהא דאחר שהגיעה שבת שוב אין ענין לנר חנוכה שאו אין רבותא להמשך אחר השי"ת, וכל עצמי של נר חנוכה הוא רק בעוד שאיננה מאירה קדושת השבת. וזה עצמו יכול להיות טעם דמדליקין קודם נר חנוכה ואח"כ שבת.

ל"ה ואלו דברי קדשו (פירוש אגרות): ובהו מובן הפלוגתא שבין שני מאן דאמרי' (שבת כ"ב ע"ב) חד אמר הדלקה עושה מצוה וחד אמר הנחה עושה מצוה. ובאמת ואלו דברי אלהים חיים מן עמר דהו' כ"ל מליגא. כי מאן דאמר הדלקה עושה מצוה, פירוש שכלתה צריך האדם לעשות המצוה בהדלקה ובתלהבות בתשוקה נפלאה, ומר אמר הנחה עושה מצוה, פירוש לפעמים כאשר נופל ממדרגתו ואין לו מוחין גדולות לא ימנע מלעשות המצוה ושלום אלא יעשה בתנאי פירוש גם בלי התלהבות. וזה כונת חכמינו ז"ל מאן דאמר הדלקה עושה מצוה סבר כבתה זקוק לה, פירוש כי לכתחלה כאשר האדם שואג אין לו התלהבות צריך לייגע מוחו ושכלו להתבונן בגדולות הבורא דבר הוא ועל ידי זה תתלהב נפשו לה יגיעה המצוה בהדלקה ובתלהבות, ומאן דאמר הנחה עושה מצוה סבר כבתה אינו זקוק, פירוש כאשר נופל ממדרגתו ואי אפשר לו בשום אופן ללעשות המצוה ובתלהבות בהדלקה אין לו פירוש שביביל לה לא ימנע את עצמו מלעשות המצוה ושלום אלא יעשה בתנאי גם בלי התלהבות.

ל"ה וכע"ז אינא בספה"ק תפארת שלמה (המנחה) פר. יושע) ז"ל^ל: רק הכסא אגדל ממך (בראשית כ"ג טז), לשון ריבון כי יתנה אין הכסא שלם. כביכול אגדל ממך. על ידך יהי רוממות האל כביכול. על יחודי יהי הכסא שלם. כבתה אין זקוק לה (שבת כ"ב ע"ב), הרמז ג"כ על גדלות הצ"ע אם כבתה בחי' האדם זקוק לה. לכתתו להיעליתו למכון שבתו והכ"ן.

ועי' עוד מש"כ בספה"ק עקידת יצחק (המנחה) פר. יושע) ז"ל^ל: וזהו הרמז באמרים ז"ל (שבת כ"ב ע"ב) מצוה להניח את פתח ביתו מבחוץ, היינו ולשרוף את כל החיצונים, וזהו ענין כבתה זקוק לה (שבת כ"ב ע"ב), כדי ללכות אותם עד לשורש עולם כולו כענין שבתו וזהו הענין דסברי בית שמאי ביום הראשון מדליק שמונה, דסברי שהעיקר הוא לשרוף את החיצונים, נגדל פרי החמה, כדן האומות שפועצין והולכין, ומדליק ביום הראשון שי שמונה כדי ללכות אותם בבחי' וילתש סביב עיני בחי' משיח בן יוסף, ובית הלל אומרים שמעלין בקודש, כלומר בטוחים אנתנו בכל רגע כי האומר לעולמו די הוא יאמר לחוצותי, אך אנו מבקשים שיתנוצץ האור הגדול של משיח שאירי לנו אורו בתוך החושך, בחי' אל' ה' יואר לנו (התפלים כ"ד טז), להיות מעלין בקודש, מוסף והולך בעבודת ה' באורה ושמחה.

ל"ה ובאופן נוסף שי מספרי החסידות שביארו הדכונה בכבתה אין זקוק לה היא להיפך שלפעמים אין האדם זקוק לעשיית מצוות בשביל השלמים עצמו.

לא זל"ק (שם מסמטאל תנוכה ע"ש ל"ב ע"ב): בתוס' הקשו מנ"ל לרבא דר"ה סבר מותר להשתמש לאורה, דילמא הוא דאמר אין מדליקין בשבת משום דסבר כבתה זקוק לה ואין יכול להדליק בשבת, וניראה דהנה בשא"ס דמדליקין נ"ח מקודם והדר נר של שבת ל"ה דהנה בגמרא דמצותה עד דכליא ריגלא דתרמודאי, וברשי"י שם אומה מלקטי עצים דקים ומתעבדין בשוק עד שהולכין בני הושק לביתן מן משחשכה ומבעייהו בבתייהם אור וכשצריכין לעצים יוצאים וקונין מהם. וי"ל לרקוק מה מוסף סימן בזה ממה דאמר נהדיא עד שתכלה רגל מן השוק שהרי גם אכל כולל.

וניאה שהליטו בדריבם האלה ענין פנימי, כי התרמודים הנאים מתרמדו הם אומה חיצונית לגמרי, ובר"ר (כ"ב ע"ב) וירוש זרעך את שער שונאיו, רבי אומר זו תרמוד, אשרי כל מי שרואה במפלתה של תרמוד שהייתה שותפת בשני חורבנות וכו'. ונהנה רגל הוא כינוי חלק הפחות וממ"ש (שם ע"ב) משלחו רגל השור והחמור דפירשי"י (ע"ה ע"ב) רגלי יצה"ר, ומדמוסוף לומר רגלי ממלל בעצם היצה"ר איננו כ"כ רע, ונצרך לחדוותא דשמעתיה וברמ"ד (ש"ס ע"ב) והנה טוב מאד ה"י וכו' יצה"ר טוב מאוד אתמהא אלא שאלוילי יצה"ר לא בנה אדם בית ולא נשא אשה ולא הוליד ולא נשא ותנו וכו', אך רגלי יצה"ר היא הפחיתות שבו, זה הוא רע בחבטתו. ל"ה ריגלא דתרמודאי הוא הפחיתות שבחיצוניות. וזה שרמז שמצוה להוציא את השכונת שבפחיתות שבחיצוניות, שבאשר ידוע דהמשכת נ"ח הוא מרישא דכל דרגין, ע"כ לעומתו מאירי גם בתכלית החיצונית, עומק תחת הוא לפי דומק רוס, ובכאן גלו ז"ל את הסוד של מצות נ"ח, דזוהי תכלית הכוונה דלאחר זמן לא היינו שכבר כליא ריגלא דתרמודאי ואין כאן עוד פחיתות החיצונית שוב אין עוד מצות נ"ח.

והנה כתוב (ישעי' כ"ה) את תשיב משבת רגלך, ויש לפרש הלשון רגלך היינו הפחיתות שלך, ויובן על פי מה שהגיד כ"ק אבי אדומ"ר זלה"ה בענין נר של שבת מפני שלום ביתו, דהיינו הלכות באדם עצמו, שבפחות החול הנפש מושכת למעלה והגוף למטה, ובשבת שאפי' ע"ה אימת שבת עליו שוב הגוף אינו מתנגד לנפש ונעשה שלום. וע"ה, וא"כ הפחיתות שבאדם שם חוזרת מטבעו, וזהו הלשון א"כ תשיב משבת רגלך. וא"כ קו"ח חבתה"ם א"כ הפחיתות שבאדם שבתה א"כ כ"כ פחות כמו ריגלא דתרמודאי מ"מ מסתלקת בשבת, מ"ש ריגלא דתרמודאי מסתלקין בשבת וכולהו ערקין לנוקבא דתרמודאי רבא, וא"כ לעולם שהגיע שבת נחשב הזמן כמו אחר דכליא ריגלא דתרמודאי ושבו איננו עוד זמן נר חנוכה, וז"ל כהרשם שבתה נר חנוכה ברישא.

ומעתה מיושבת קושיית התוס' דאפי' למ"ד כבתה זקוק לה, היינו בעוד שהוא זמן נרות חנוכה והוא עד דכליא ריגלא דתרמודאי, אבל אחר שעבר הזמן בודאי כבתה אין זקוק לה אפי' להאוסרים מותר השמן שבנר, וא"כ בשבת דנחשב כאילו הוא אחר דכליא ריגלא דתרמודאי כ"ע שבת זקוק לה.

ל"ה וראה עוד מש"כ בספה"ק אמרי אמת (פר. מוק.) ז"ל^ל: אינא פתילתו שושניו שמונה אמרו חכמי א"י מדליקין בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה ויאתה בספרים שיש נפשות שאין להם עליהן בשבת ומכל מקום יש להם עליהן בחנוכה.

תוס' מקשים מנא ליה לרבא דסבר רב הונא דמות' להשתמש לאורה דילמא הא דאמר אין מדליקין בשבת משום דסבר כבתה זקוק לה, אולם סופו הפתילתו וששניו הוא מניח שהאור מסתכסך בתו ובמניח שאין מושכין אור הפתילה ושבט מתוקן הכל שהוא אתר דסטי' אתכפיא, ויאתה שבשבת אין בו שום פסולת ואיתו כל המשמר שבת הכלתכה אפילו עובד עבודה וזה כדור אנוש מחולין לו וממילא אין שייך בשבת כבתה, שבת אינא יכולה היא ותרחתם ויאתה כאלו כל מלאכתן עשויה וזה קאי אפילו על עניני יהדות, אולם לכח השבת לא כולם יכולים להגיע ובחנוכה יכולין להכין ויכולין כולם להתעלות ועל ידי זה להגיע להכל.

כתוב וטובו טוב והכן ויאתה במדרש שקאי על שבת ובמפורשים אינא שיש פסוק

סברו שאין שום סיבה לעסוק בעניינים גשמיים, אלא העיקר לעסוק במושכלות, וכמו שעשו כל הפילוסופים שהם חכמי יוון [שם משמואל חנוכה ליל ז]¹, וכמו שכתב בספה"ק **בני יששכר**² שהיוונים דרשו שהכל יהיה בשלימות ולא די בפעולות לבד בלא כוונה, ולכן הדין הוא

והנה פסקינן דכבתה אין זקוק לה, וכבר הקשו ספרי **החסידות**³ ויכן דהדין הוא שאין זקוק לה ולמה לא יהדר אחר שמן יפה, ולמה הקילו כ"כ בנר חנוכה שאין זקוק לה.

ותירצו דהנה כל מלחמת היוונים על כלל ישראל הוא שהם

10 כן הקשו בספה"ק בני יששכר כסלו, מאמר ג אות ט, ובספה"ק ישמע ישראל פ' וישב מאמר ב אות מה.
 11 כמשי"כ בספה"ק **שם משמואל** (פ' חנוכה, מקום ליל ז) וז"ל: **יש להתבונן בהא דהלכתא כבתה אין זקוק לה, מה שלא מצינו דוגמתה בכל המצוות שבתורה.** וגם בפלוגתא רשי"י ותוס', ולשרש"י מצוה להניחה על פתח ביתו בחצרו, ולתוס' על פתח חצרו בהרה"י.

וגרסא דהנה ידוע **הדיינים כי מתנגדים ביותר למצוות מעשיות**, והכחישו שיש מעשים נרצים אלהם, ואמרו שכל שלימות האדם כן מצוות ומעשיות, ובוהו הוא מתדבק לשכל הפועל שהמצויא בדמויו. כידוע מענין הפילוסופים שהם חכמי יוון.

וע"כ נסבגורו מלכות בית חשמונאי ונצוחם, נעשה להם נס מצוה מעשית, ואף שטומאה דחוי' בציבור, הראה להם חגיגות מעשיהם שהם נרצים לה; היפוך מחשבת היונים. **וע"כ לעומת נס הנרות תקנו מצות נ"ח, שהיא מצוה בעשי' לבד** [כי הלל והודאה בשביל נס המלחמה ניוצאו היונים תקנו, הלל הללו עבדי ה' ולא עבדי יוון, ובהודאה נמי לא נזכר נס המנורה כלל, אלא שם והדליקו נרות במצוה קדשקד, ולא זכרו את הנס שבמנורה, להורות על ענינו שלא נתקן על נס המנורה אלא על נס המלחמה].

כי באדם יש מחשבת דבור ועמשה, ונבחר מעשהו שהוא החלק הפחות שבאדם שבמעשה הוא משתתף עם הלב, ומותר האדם מן ההבדל מפני שהוא מבדל ויש לו שכל, והטעם מפני שאזכר לנס שהוא במעשה, והיפוך מחשבת היונים. **ומש"ה נמי כבתה אין זקוק לה, דמה שדולק והולך אח"כ זה הוא ממילא אלא שבא מכה מעשיו דמטיקרא ובאותו שעה נעשה הכל מ"מ אח"כ חשוב ממילא.** **וע"כ הדלקה לבד עושה מצוה, שלא תקנו אלא המעשה בפועל היפוך מחשבת היונים.**

והט"ז מדקדק בלשון שרש"י הדלקה פתח מצוה לפיכך אם כבתה קודם זמנה אין זקוק לה, וכתב שאינו יודע היאך תלוי זה עושה. ולפי דרכנו הדברים כפשוטן, **דכל הענין הדלקה עושה מצוה הוא משום שלא תקנו אלא על המצוה בפועל להורות על ענינה**

שהוא היפוך מחשבת היונים, ומשום האי טעמא גופא כבתה אין זקוק לה. דהנה יש לומר עוד דהא דמצינו להניחה על פתח ביתו מבחין, נמי היא טעמה הוא. דהנה לעומת שלשת מלבושי הלבוש שהם מחשבת דבור מעשה, יש לו שלשה מלבושי האדם. מלבושי שהוא לובש, וביתו שהוא יושב בו הוא יותר חיצוני ורוחקו מאשר האדם ממלבושי, וחצרו שלפני ביתו היא רחוקה עוד יותר. אין יש מחשבת שלשת לבושי האדם בשר האדם הוא לבוש ולצעם האדם, ומלבושי, וביתו, הוא חצרו נחשבת בכלל הבית. וע"כ יש לומר שבמין שיתקינו המצוה במעשה בפועל שהוא הלבוש היותר חיצוני שבנפש, כן תקנו נמי במקום היותר חיצוני שלבושי האדם, וע"כ יש לומר דרש"י ס"ל המחצית הלבוש היותר שבתאדם בשר האדם, ואחרי מלבושי, ואחרי ביתו, וע"כ המצוה להניח על פתח ביתו, והתוס' ס"ל: **האדם, לבוש רצונו שבאדם מלבושי, ואחרי ביתו, ואחרי חצרו, וע"כ המצוה להניח על פתח חצרו, ושניהם ס"ל דתקנו במקום מקביל למעשה.**

ויש לומר עוד, דעולם שנה נפש הם בחיי' אחת. והנה גם בזמן שי שלש חלוקות, שבת ויו"ט שאסורין במלאכה אלא שחלוקין זה מזה, וימי החול שהם מותרין במלאכה, והם שבת, חלוקות, שבת, ויו"ט, וימי החול. ונחמד לנו כי ביטול מלאכה כלל. ויש להבין למה באמת לא תקנו לבטל מלאכה, והנה לפי דברינו י"ל דכמו דתיקנו המצוה במעשה שהוא לבוש היותר חיצוני, ולעומתו במקום היותר חיצוני שהוא פתח ביתו מבחין, רצו נמי שיהי' בזמן היותר פחות במעלה, היינו ימי החול שאין בהם אסור במלאכה כלל, ואינו עולם שנה נפש, עולם הוא במקום על פתח ביתו מבחין, שנה הוא שבת שאין בו אסור מלאכה, ונפש הוא בכלל המעשה. ולכלל אלה הוראה אחת היפוך מחשבת היונים, אלא שהקדושה שורה אף על החלק היותר פחות, ולשם דווקא משמיכון אלא האור האלקי.

12 ואלו דברי קדשו (כסלו, מאמר א אות יא-יב): **איפסקא הלכתא** (שרש"י אורח סי' תע"ג ס"ב) **כבתה אין זקוק לה, ועל זה גם כן יתפלא האדם למה הקילו כל כך בנר מצוה הלזה, ולפרסומי נישא יתיר היה מרובי תקנו שיהיה זקוק לחזור ולדלקה,** וי"ל דגם בזה רמזו מעלת כנסת התורה (המציאות הלא נשלמה) על כל הכמות שבעולם. והנה כל ההמכות בעולם כשאדם עוסק בהן ולא יכוון הענין האמיתי בעיניו, יתקלקל הענין הנרצה ויגיעת עיניו לריק, ודורבנה קלען קלען והומן, **שאמ"כ חכמת התורה האבהתה תרגה מנידי בסקס בתורה בעולם אפילו לא כיוון את הלכה קונה' ה' אלא בלמלא, והנה כל שנים שעסקו בתורה זה אומר בית אב של הלכה זה אינו אומר בית אב של הלכה וכו', ואפילו כשט"א דאורייתא טבין [וישמיאל פסוק בירכות], [ויגידו הוא למשכילים אשר אפילו רק העסק בלבד שהאדם עוסק באותיות התורה גורם יחידיו עילאין בגבאי מרומים, אפילו לא**

13 כן ביאר בספה"ק **בני יששכר** (כסלו, מאמר ג אות ג) וז"ל: **עוד אטעימי לך מילתא בטעמא מה שאמרו בלכות נר מצוה הזאת כבתה אין זקוק לה ויציאין י"ל זכות נהר הזה גם כבתה.** הנה ה"ל כן על פי הקדמה היר"ל, שהנה מצוה הלז' זמנא למעלת התורה.

דהנה אמרו בגמרא ר' יוחנן הקפיד על שלא אמר ר' אלעזר שמועה מפיו [ויבחות צ"ע ב'], ואמר שהוא דבר שבישק עליו דוד אגורה באהלך עולמים (תתלים ס"ה) היינו ב' עולמות, כי גם כשנפטר התלמיד חכם אם אומרים שמועה מפיו שפתותיו דובבות וכו', ומהרואי י"ל על מה שאתו בגמ' שבת דף נ"ב ע"ב זוג שיש בו עינבל מקבל טומאה דמקרי שפיר כלי, ונפקא ליה מדכתבי כל דבר אשר יבא באש וכו' (במדבר לא כג) אפילו דיבור יבא ועו', היינו אפילו כלי הזאת שאינה עשויה רק לדיבור היינו לקשקש להשמיע קול, אח"כ אמרו בגמ' אפילו ניטל העינבל טמא, ומקשו על זה בגמרא למאי חזי, ומסיק שם אל"בא דר' יוחנן שאין ראוי להקישו על גבי כלי חרס, ופירש"י ומשמעיו קול כבתחלה ולא בטל ליה מצוה הראשונה וכו' עיי"ש, הרי זו להלכה כל כלי ששולב בעולם מלאכתו אם אפשר שתעשה מעין מלאכה הראשונה בצירוף כלי אחרת שפיר מקרי כלי, והנה התלמיד חכם הצדיק בעסקו בבורה ל"מ חייז' כל מה שעוסק בכל פעם יתור ויחפץ לו שרע בכל פעם, אלא כשמעלמי ימי חייז' והולך לנן עדן ומפטיש קול, הגשמי שהוא הכלי, הנה הגם כי גם בגן עדן עוסקים הנשמות בתורה, מזה אין לו בכל פעם ותוספת שרע כי היום לעשותם ומחר לקבל שרעם [עירובין כב], כי עושה לא מקרי רק על ידי כלי הנשמה הרוחן [הגהה - רק אם יתגלגל שוב הצדיק לעולם הזה ע"י איזה סיבה ושוב יעסוק בתורה הנה יתוסף לו שרע] ולזה נקרא הצדיק בעולם הזה הולך ולעולם הבא עומד, **אלא כשהתלמידים אומרים דברי תורה משמו של החכם אחר פטירתו, הנה שפתותיו של הרוחן בעולם הזה דובבות, נמצא הוא לומד בכלי הגוף בעולם הזה כמו בחייו, הגם שהוא על ידי דבר אחר מקרי עושה מעין מלאכתו הראשונה, הנה יתוסף שרעו בכל פעם גם אחר פטירתו ונקרא מהלך, זהו שאמר ליהושע בן יהוידק ונתתי לך מלחמה בין העומדים האלה [והרי"ד א], והוא כמו שפסק ר' יוחנן שבת, ניטל העינבל כיון שהקישו על גבי כלי חרס עושה מעין מלאכתו על ידי דבר אחר מקרי כלי, על כן על זה התפלל דוד אגורה באהלך עולמים, וזהו שהקפיד ר' יוחנן על שלא אמר ר' אלעזר שמועה מפיו, הנה.**

והנה ר"י נשמת אדם (מסעי כ"ב), **ובתורה נבכה נהר מן הגוף והלך למקומו, והנה בנר חנוכה הוראם לפעולת כלי התורה תקנו להלכה כבתה אין זקוק לה, כי גם אחר כביית נהר מן העולם הזה נחשב על לימוד התורה מה שהתלמידים לומדים שמועותיו, ושפתותיו דובבות כאלו הוא בחיים, ויתוסף שרעו בכל פעם כמו שהיה בשעת הדלקת נר הנשמה אצל הגוף, והבן.**

ועי' עוד עניני' מה דאיצט' בספה"ק **עטרת ששועה** (לחנכה אות ג) וז"ל: **חד אמר הדלקה עושה מצוה וחד אמר הנחה עושה מצוה** (שבת כ"ב ע"ב), ואיפסקא הלכתא ברי"ף הדלקה עושה מצוה, לפיכך כבתה אין זקוק לה [ג' דצ"ל] ואיפסקא הלכתא ברשב"א ובש"ע, והוא ברשב"א סימן תקלט וכן הוא לשון המחבר בשרש"י אורח סימן תרעג סעיף ב. אמנם גם הרי"ף פסק (כ"ט שבת דף א), אבל לא יתלה זאת כבתה אין זקוק לה [והקטנו על הרש"א והפסח מה זה "לפיכך" (ע"פ ס' ב"ר יצחק אורח סימן תרע"ג ס"ח)].

ונראה על פי מה שכתבו בתרץ הקושיא אין יוכל כל אדם לקיים כל התר"ג מצוות [ענין ש"ל"ה הק' בעשרה סמפרות מאמר השישי אות ג], והרבה תירושים נאמרו על זה, וחד מהן הוא, **דעל ידי שישאלו עם קדושה הנמה באחדות כל אחד עם תמינו, נחשב המצוה שבקיים חבורי כאלו קיים הוא, כי על ידי האחדות כל ישראל אחד. כאחד. שותרצו, דעל ידי לגבול מקיים כל המצות** (שער הגנולים הקדמה ל' שיעור' הילול' ט).

אולם כבר כתבו בספרים קדושים שזה לא טוב לפני האדם שיתגלגל כמה פעמים ח"ו [א"ה, וכמו שרמזו הוא בספר הקדושה תולדות יעקב ויוסף (בפר שבד"ה וזכר ונפח, ונפח יאה ד"ה בפסוק פחות תפתח) במאמרם ז"ל (תגרה ג ע"ב) איהו שוטה הולך בבית הקברות, היינו, שהאדם היה אשר הוא לא בכמה בין הקברות ותגלגל כמה פעמים ר"ל הוא שוטה. עיין בדברי רמב"ם [שם]. אשר על כן טובה גדולה להיות יוצא עם קדושה באחדות, ותיקיימו ע"י כולם כל התר"ג מצוות, ויחשב לכל אחד ולא יצטרכו לגלגול.

וזהו פירוש שם הרשב"א ז"ל 'הדלקה עושה מצוה, היינו מלשון ד"פ, שירדוף אחרי ביהיה לו אחדות עם כל אחד, על פי מה שצוה, שיהיה לקיים כל המצוות בשלימות, לפיכך כבתה אין זקוק לה; היינו, שמועיל האחדות כשיכבה נשמתו ח"ו, אזי אין זקוק לה עוד לבוא בגלגול פעם שני בקיים התר"ג מצוות, כיון שכבר כשישמה על ידי האחדות.

10 כן הקשו בספה"ק בני יששכר כסלו, מאמר ג אות ט, ובספה"ק ישמע ישראל פ' וישב מאמר ב אות מה.

11 כמשי"כ בספה"ק **שם משמואל** (פ' חנוכה, מקום ליל ז) וז"ל: **יש להתבונן בהא דהלכתא כבתה אין זקוק לה, מה שלא מצינו דוגמתה בכל המצוות שבתורה.** וגם בפלוגתא רשי"י ותוס', ולשרש"י מצוה להניחה על פתח ביתו בחצרו, ולתוס' על פתח חצרו בהרה"י.

שאם כבתה נר חנוכה אין זקוק לה, והיינו שלא יחכה האדם עד שיהיה לו שמן יפה ומהודר כי מיד כאשר יש לאדם התעוררות צריך לעשות לו כלי כדברי הרמב"ן, יש האדם צריך רק להתחיל התעוררות מלתתא והשלהבת כבר תהא עולה מאליה^מ, וכמס"כ בספה"ק אמרי אמת^מ שכל

עניין חנוכה הוא עניין החינוך וההתחלה, כי התחלת העשייה הקבלה והרצון צריכים להיות תמיד בכל הכוח אמנם אח"כ אם כבתה אין זקוק לה^מ. והאריך בספה"ק שם משמואל^מ לבאר איך שכל עניין מעשה ההדלקה בפועל אינה אלא גילוי והודאה למפרע,

כון את ההלכה, ואפילו טעה, כבר אמרו חז"ל אין אדם עומד על דבר הלכה אלא אם כן כבשל בה (גיטין סג).

ולמזג לה תקנו בנר מצוה הלזה (המוזג לותר) כבתה אין זקוק לה, לרמז שכן יזכה מעלת עסק התורה אפילו לא כוון את ההלכה להאיר שילכו רבים לאורו, אין זקוק לה, ויש לו שכר כמו המאיר לארץ ולדמים כדת וכוילה, וישלם על ידי עוסקו בהכמת התורה אור נפשו, והשיי יחשמו גדולו מלכד, ויחולו בהכמת הקבלה אשר ח"ו האדם לא יכיון לא האמת הגה שמור עשרות ראשון פר יורשו וכו', אעפ"כ אין שכוונת האדם בעוסק בתורה לשם שמים לא יחוש, אפילו טעה לשעה קלה שה"י ינחה במגעלי דצק, פוק חזי בפסק הגאון מהר"י דלטאש בעסק הדפוס של ספרי הזהר, ותבנתו היתב. ונ"ל דלבעבור זה אחרי שלית מלכות יון נתרבו המחלוקת ופגוגות בהלכות עד שתחברו סדרי המשניות בפלוגות וכן התלמוד בפלוגות ומשא ומתן, ומאת י"י היתה זאת להורות מה בין הכמת התורה לחכמת היצונית ומלסופיא היגונית, שהתורה כל הווגה בה נוקטה באפילו לא כוון את ההלכה ירצה לפני י"י, מה שאין כן כשראי החכמות וכנ"ל.

מ' כמובא בספה"ק ישמור ישראל (פ"י וי"ב, פ"א מספר ב' אות ט"ז) אמר ר"ז אמר רב פ"י תולדות ושמיני ישמור ארבעה חכמים אין זקוק להן בשבת מדליקין בהן חנוכה בין בחול בשבת באר"י מ"ט דרב קסבר כבתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה (שבת כ"א ע"ב). ולכאורה טעמא דרב צריך להבין הלא המצוות לעול על צוואריהם נתנו, ואדרבא נימא כבתה זקוק לה ויהדר אחר שמן יפה, והמפ"כ ש' שרב מייירי לבית ל"י שאחן ארנו. ואולי י"ל עפ"ד לעיל (אות ח) על מאחז"ל (שם) מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, כי הארת חנוכה היא לאותם העומדים עדיין מבחוץ ואינם משיגים הקדושה, אך כשמתעורר בקרבן נוצאי התעוררות, וגם מה בראותו הכלל ישראל כולו מדליקין והוא עומד מבחוץ, ונפשו עליו תאבל ולבו דזי למה נגרע, אחז"ל שידליק כי הדלקה עושה מצוה, וכמוס"כ לעיל (אות ל"ב) היינו שידליק בתוך חשכותו, וידליק ויתלהב בעשיית המצוה, ולא יחשוב בלבו מה שה"י משה ופתי' ואיך אעזי ואחוצאי לבי אעזי המלך לבשרו, קט' שדליק, כי לאיש פשוט וסוחר הוא איך קונל לומר לך היכני עצמך בהנכה דרבה כראוי וכיאות בשמן יפה ובתפילות יפות, אולי בין כך ובין כך יכלה ויכבה החינוץ, ושומר וכו' לא יודע, כי עד כמה מגיע התעוררות מהאיש כזה.

וכמ"ש הרמז על ענין כבורי על מאחז"ל (בכורים פ"ג מ"א, ע"ש ורש"י בכורים כ"ב) א"ת יודל לתוך שדהו וירואה תורה שביכריה אשכול שביכר כורג עלי גמי לסימן ואומר הרי זה בכורים, והולך לירושלים ועומד באמצע העדה וכו', עוה"י נקרא שדה, עדה"כ (שם) כ"ד. על שדה היא עצל עברתי, והאדם היודל ומשוקע בארציות כשוארה אשכול שביכר תאנים שביכר, כשוארה השנתח הבהנה הגטחה פרסית, ותעורר בקרבן הנוצאי שביכר יקוי רשפי אש אהב ד', ומשיש אל לבו ומומות ד', ולענות זה מצבו איך שהתעורר ע"כ, ואם ירצה שרעיון הזה ישאר חתום באוצרות לבו, כי עד כמה מגיע התעוררות מהאיש מאחז"ל (שם) גמי לסימן ואח"כ הולך לירושלים.

ותענין הוא מנחת"ש הרמב"ן (ב' הספנות והבטחון פ"ט) עה"כ מה תעירו ומה תעוררו, את האהבה עד שיתפשט (שיר ח"ג). כשנעמי לאדם איזה התעוררות של יראה ואהבה תעוררו, אזי תיכף ומיד יראה לעשות לה כלי, היינו שעשה תיכף איזה מצוה, וזה פי הפסוק מה תעירו ומה תעוררו את האהבה עד שיתפשט, כי הפך הוא משלון כלי, להדיני התעוררות שבא אל האדם איך תיכף ומיד כלי, וזה שאחז"ל מדליקין בהן, ויכלול עצמו בהכלל ישראל ומין בימיו מחזקא ל', והבערה לרוב יוצאה, כי איך אם ימצא איזה טיפה שמן פסול בהרבה שמיני השכרות לא יקלעל ויפגם השמן.

ורש"כ רש"י ז"ל ב"ה ואסור להשתמש לאורה שיהי נזיר שהוא נר מצוה. היינו אין אם יקיים עתה המצוה של כמ"ה מ"מ, מה"מ בהרבות הימים יביא ויירגש קיום מצות הלילה את חנוכה.

עוד הבאט שם המצוה של ישראל. חכמה. אות ג' בזה"ל. בגמ' שבת כ"א א"ר אבהו אמר רב מתנה ואמרי לה א"ר אבהו אמר רב תפילות ושמיני ישמור ארבעה חכמים אין מדליקין בהם בשבת מדליקין בהן בחנוכה בין בחול בין בשבת א"ר ירמיה מאי טעמא דרב קסבר כבתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה, פרש"י ז"ל ואסור להשתמש לאורה, שיהא ניכר שהוא נר מצוה רב עכ"ל.

טעם הדלקה למה לא התקינו חז"ל שכבתה זקוק לה, ויהדר אחר תפילות ושמיני טובים, אמר רבינו ז"ל, שחז"ל דאגו להנאשם טרודים בעסקיהם כהבלי עוה"י, ואינם ברשותם לפנות עצמם להאציל זמנם למצוות השית"ה, יראו חז"ל פן אם יטילו עליהם

עול להדר זקוק אחר תפילות ושמיני טובים, ימנעו עי"ז ח"ו מלהדליק נר חנוכה, וגם אין אם ימצא לכסוף התפילות והשמיני הראינים להדלקה שמא בתוך כך יכבה השתוקת והתלככותו למצוה ולבו כל עמו, לזאת תפילות ושמיני שאין יזכיקו בהן בשבת מדליקין בהן בחנוכה, וכבתה אין זקוק לה, ויפיק רצונו מיד אל הפועל, וכדברי רש"י ז"ל שיהא ניכר שהוא נר מצוה, כלומר הנה מצוה עשה היכר והתקרבות אצלו לעבודת השית"ה, לקיים עוד הפעם מצוה נר חנוכה בירת שאותו יתע, בבחי' מצוה רגור מצוה (נאבות פ"ד מ"ג), או שיגור אתו מצוה אחרת, כי מצוה נר חנוכה להניחה על פתח ביתו מבחוץ (שבת כ"א ע"ב), האורות מנר חנוכה מאירים לאותן שהם עדיין מבחוץ שאינם משיגים הקדושה, ובראותם שהכלל ישראל מדליקין, וחושב בלבו למה יגרע בלתי ידליק בתוך כלל ישראל, מצוה שידליק, כי הדלקה עושה מצוה, וידליק בתוך חשכותו ויתחבר עם הכלל, וינוצץ שלו מתחבר עם רשפי אש שהלבה"ה וסורף את הכל.

ס"א כדאיתא בספה"ק דברי חיים (הנפוחה) וז"ל:ן, ולזה בשבת קודש שהוא ענין עליות העולמות כידוע אין מדליקין נר חנוכה אחר שהדליקו נרות של שבת קודש כי ידוע שר שבת קודש מרמז על עליות הנפש והקדושה, ונר חנוכה מראה להיפוך, שאפילו במדרגות נמוכים מירא האור ולהעלות החינוץ הקדושים, ולכן אחר שרמזו בנר שבת קודש על עליות העולמות נפש, לא שייך לרמז על השפלת האור, וכן כתב הרב הגאון החסיד רשכבה"ג הרב המגיד זלה"ה.

אולם לכאורה יקשה על זה, דאם כן לא ידלכו בשבת כלל נר חנוכה, דיעקר המצוה הוא במה שמאיר על לאהר השקיעה כמו בחול וכמו שמבואר באורח חיים (ת"פ ס"א) אם כן קשה למה צריך ל"ה, דאחר השקיעה שכבר קודש קדושת שבת קודש, לא שייך כלל המזמז דהאור למטה מעשרה וסופו לרשות הרבים וכנ"ל.

רק זה לא קשה כלל, דידוע דההעלאה הוא לפי ערך השפלה, וכמו שביארים ספרים הקדושים ראה מהזורק אבן, לפי ערך השפלת ידו בכת, ככה הגביה בדיקתו למעלה, ולכן מדליקין מקודם הנה חנוכה, להשפיל האור למטה וכנ"ל, ואז נתאספו כל החינוצות קדושות, ובקדושת שבת קודש שיתלכו כולם מעלה מעלה.

ואם יקשה על זה דאם כבר קודש שבת קודש שיתלכו כולם מעלה מעלה, נר חנוכה, דזה ליתא, דמבואר הלכה דכבתה אין זקוק לה (שבת כא ע"ב). והסברא הוא כך, דמבואר במורה שצריך להעלות שנתה שהלבת עולה מהאכלה (שם כא) ודי בזה, כי השאר יתעלה ממילא אפילו לאחר בקדושת תורה, וכן במי, כהן, שהדלקה לוח תעורר להעלות, ויתעלה ממילא אפילו לאחר קדושת שבת קודש, ומה שנתקדש שבת מעלה מעלה בקדושת שבת קודש, ועדיין נר חנוכה ממונה, דמנהרה אם כבתה זקוק לה (תמיד כ"ג ע"ב) גדול כח אורו וזו חנוכה די בהדלקתו אז לבד התעורר מה שצריך, ואין זקוק יותר, כי

ג"ג וז"ל (תפנית, תח"פ ל"ה) חנוכה הוא ענין חינוך והתחלה ויכול כל אחד לקבל על עצמו מצד השקיעתו שמה יהיה בכל הכוח והאמת הלשון חנוכה כהאי תואר דיהיבין עליה על מלחמת נחלי ארנון, ודוקדק כ"ק אבי אדמ"ר זצלה"ה כי אבי עשירית האיהפ מנחת חינוך בהן המשח אותו כשם שכהן גדול מביא בכל יום, ולכן כבתה אין זקוק לה מפני שהמדליק עשה מעשהו עם כל הכח.

ג"ד כמ"ש בספה"ק אמרי אמת (תפנית ל"ה) וז"ל:ן, איתא בגמרא ואי נמי לשעורה ופרש"י שיהא בה שמן כשיעור הזה ומיהו אם כבתה אין זקוק לה, התחלת העשייה וורשיכה להיות עם כל הכח, בשם אהז"ל על הפסוק כי אתם עוברים את הירדן וגו' והורשיכה להיות, אמר לה מה משה וכו' על מנת כן תעברו וכו' וכן מצוה שאמר להם יהושע וכו' שאף על פי שאחר כך האשירון מן הנכעמים ככל מקום הקבלה והרצון צריכים להיות בכל הכח האלהי אצלם.

פ"ד ואלו דברי קדשו (תפנית, ל"ה) ב"ש"ם ברכות (ת"ח) לך ה' הגדולה והגדולה ויהודו עד מלחמת נחלי ארנון, ודוקדק כ"ק אבי אדמ"ר זצלה"ה שנתה הוודו היה כשהי"ת עודר לאדם ומושיעו אף שהאדם עצמו אינו יודע, וכענין (דה"ל) אפילו בעל הנס אינו מביח בניסו, וכן כמו שפירשו בפסוק לעושה פלאות גדולות לבדו, היינו שאין מידע בניסו, ולא ויתברך לבדו, כמו בניסו נחלי ארנון שישיראל לא היו יודעים שהאמוריים היו נחבאים במערות שבין ההרים והנס שנעשה להם עד אח"כ שהבאר הודיעים, עכ"ל.

ויש לפרש הדברים, כי באם האדם יודע על הצרה מקודם ומתפלל להשי"ת שיצילו, הרי יש לאדם חלק בהצלה, שהרי באה על ידי התעוררותו, ואפי' כשאינו יכול להתפלל, בזה לבד שמיער שכינה מה אומרת קלני מראשי נחשב נמי שיש לו קצת חלק בישועה, שהרי במה שהי' מיצר הי' סיבה לישועה, אבל נשאל ידע כלל על הצרה א"כ לא היתה

יידע שהוא צריך להתחיל כי כבתה אין זקוק לה, אך בדבד עליו להיזהר שלא יתגשם יותר מדי כי אסור להשתמש לאורה וכפי שיבואר בהמשך.

עניין זה שאפילו פעולה קטנה שלנו אף היא חשובה היא כי האור האלוקי הגנוז שופע תמיד בלי הפסק ועל ידי הדלקת נרות חנוכה אנו רק מסירים מעצמנו את המסכים המבדילים עד שתהא השלהבת עולה מאליה¹⁰¹, והיינו שאנו מגלים על ידי ההדלקה¹⁰² את הנקודה הפנימית שבפנימיותנו שאינה נכבית לעולם¹⁰³, ולכן אף אם כבתה אין זקוק לחזור ולהדליקה כיון שהאור עדיין נשאר¹⁰⁴.

ואיתא בספה"ק אמרי אמת¹⁰⁵ כי כשם שאנו מדליקים נרות למטה כך נדלקים עיני¹⁰⁶ נרות ואורות למעלה שעליהם אנו אומרים "הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש

והיינו שהדלקה מגלה אצל חנוכה הכרה פנימית שלא הרגיש עד עתה, וכשם שבשעת נס חנוכה לא ידעו עדיין גדול הנס עד שהאיר להם לשנה אחרת בבחינת "הוד" - שהוא מלשון הודאה והכרה - ולכן רק "לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל הודאה" כי רק אחר שנתיישבה דעתם הכירו למפרע באור הגנוז הפנימי של חנוכה, ולכן אחר שהדליק האדם את הנרות בפועל וכבר גילה אצלו אותה נקודה פנימית שוב אין זקוק לחזור ולהדליקה מחדש.

וכן עד"ז¹⁰⁷ ביאר הרה"ק בעל האמרי אמת מגור זי"ע¹⁰⁸ את מה דאיתא בגמ' כבתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה נפק"מ ליריסא אדנקותא, והיינו כי כל חנוכה הוא ענין חינוך והתחלה חנוך לנער עד"פ¹⁰⁹ וכל חנוכה בגיל הנעורים

הדלקת הנרות שנתקנה לזכר לנס הוא יסורו לו מונע ומבדיל המסתר את האור הגדול הנ"ל.

ולפי הדברים האלה יבנו דברי המדרש (הובא ברמב"ן ר"ש פי' בעלות) א"ל הקב"ה למשה לך ואמרו לאורה כו' לגדולה מזאת אתה מוכן הקרבנות כל זמן שבחמ"ק קיים הם נוהגין אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו. והנה ידוע דכאשני בהמ"ק קיים והקרבנות בטלגין מפני חורבנו אף הנרות בטלגין. והרמב"ן פירש שרומם לנ"ל. ולכאורה קשה הלא נ"ח אינם במנורה ומה זה שאמר המדרש אלה הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו. ולפי דרכנו י"ל שזה קאי על הנרות של מעלה שבשם האור שופע למטה, שמעשה שהדליקם אהרן לעולם הם דולקים והולכים, וההדלקה בחנוכה היא רק כנ"ל להסיר את השמך המבדיל. ובהו יבון הטעם דכבתה אין זקוק לה, דברגע ההדלקה הוסר מסך המבדיל ולא שוב אף שבכבתה מ"מ האור שמעצמו מאיר והולך. א"ל לפי"ז עדיין צריכין למועדי למה במקדש כבתה זקוק לה. וי"ל דהנה בירושלמי (ויפא פ"ה ר"ב וז' וי"ד פ"א) וכל אדם לא יהי באורה מועד, וכי כה"ג לאו אדם הוא, ותרין שבאמת הכה"ג נעתק אז מדלת אדם למדרגת מלאך. והנה גם בכל יום פושטין שבעת הקטרה ושייכת קושיית הירושלמי וצריכין לומר כתיבוצו. והנה קטורת נורות בני בקתא חדא ניהו, וכן כתיב (משלי כ"ה) שמן וקטורת ישמח לב, שפירש זוהר על נרות וקטורת. ע"כ במקדש כשנעתק ממדרגת אדם למדרגת מלאך יהי כחול לעורר גם במקום גבוה כזה כמו שהי' בכח אהרן לעורר בהדלקתו את המנורה העליונה כנ"ל. אבל אנתנו נבבולין זיינו שבהדלקתנו מסלקים רק את המסך המסתי את האור, ע"כ אם כבתה אין זקוק לה.

¹⁰¹ וראה מש"כ בספה"ק תמארת שלמה (פי' וחי' זול"ק): **הדלקה עושה מצוה. לרמוז כי על ידי הדלקת נר חנוכה מדליק אור נשמתו נר ה' נשמת אדם (משלי כ"ב), נ"ר ר"ת 'נשמה רוח' 'נפש רוח'.**

¹⁰² הנהח עושה מצוה. הנח"ה עולה ס"ח בגימ' חיים"ם רמז לח' ס"וד מלכות.

¹⁰³ כמש"כ בספה"ק אמרי אמת (חובטא ליל ג') זול"ק: איתא בשפת אמת בשם רבותינו ז"ל פירוש הגמרא פתילות ושמואל שאמרו החכמים אין מדליקין אף בשבת מדליקין בהם חנוכה יש נפשות ושמואל מסכסכ בהו ואין נמשכין אור הפתילה ובוחכמה מתעלין. זקניו ז"ל אמר שלכל איש ישראל יש משוה נקודה טובה, בנקודה זו חלה ברכה אפילו כשהיא מועטת וכדאיתא אתה המרבה והחד המרבה ולבד שיכוין לבו לשמים שבשמים שלשמים וגומרים, כבתה אין זקוק לה היינו כשבשמים אף נכבת הנקודה של איש ישראל, בחנוכה נקשרים בהשוש"ט. כתב אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות הכהן כיון כל שבעת הנרות לשמים אל המנורה העליונה, כתב כי יר מצוה ותורה אור ואיתא בגמרא עבירה עבירה מכבה מצוה והיא עבירה מכבה תורה ואיתא ברש"י שעל ידי נר מצוה דשבת וחנוכה בא אור דתורה, חתב אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות הטעם שאסור להשתמש לאורה כדי שלא יהיה אחיזה לחיצונים, וכל אדם צריך לדעת שהתורה היא למעלה אל העולם ואין לנו שייכות והשבה בתורה והוה אסור להשתמש לאורה, ישראל מתקשרים בתורה ועל ידי זה מתבטלים החכמות החיטיות.

¹⁰⁴ כמש"כ בספה"ק אמרי אמת (חובטא) זול"ק: איתא כבתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה אף שבכבתה עדיין נשאר האור ולכן אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה שהקודש עוד ישנה.

¹⁰⁵ זול"ק (חובטא): אומרים הנרות הללו אנו מדליקין וחוזרין ואומרים הנרות הללו קודש הם מפני שחכונתו לנרות שלמטה ושלמעלה וכפי מה משדליקין למטה כך מתעוררים הנרות ושלמעלה ועליהם אומרים הנרות הללו קודש הם שבשמים הנרות בכל קדושתם

שום סיבה לישועה אלא הקב"ה לבדו, ע"ז יש יהדות להש"ת ביתור. (הייקון וייקון) ¹⁰⁶ שהוד הוא הודאה מלשון (התלים ק"ד) הודו לה' כי טוב, והרי לאה שאמרה (בראשית כ"ט) הפעם אודה את ה' שפירש"י שנטולתי יותר ממלכתי יצאד בו לשון הודאה, מה גם שאינו שום סיבה לה.

והנה בתקפ"ה שם וכן הוא במקובלים כי חנוכה הוא בחוד. ויש להבין שהרי היו ידועות להם הצרה והתשוועה ולמה הוא בחוד. ונראה דהנה אמרו ז"ל (ב"ב פ"ב) וחושך כ"כ תהום זו יון שהחשיכה עניינם של ישראל בגזירותיהן וכו', והיינו שהצרה היתה כ"כ גדולה והיו מבתיאיהם עד שכעט לא הרגישו אמימת הצרה וגדלה, ולכתיבין בשם הכת ששינו מרגיש באיזמל, והיינו דכל מה שהרגישו מצרה לא היה תוספ מקום לעומת אמימת הצרה, וכמו כן לא היו מרגישים את גדול הישועה ומעלתה שהיתה כ"כ גבוהה רמה ושואה שהיתה צריכה להיות ממקום גבוה לעומת גדול הצרה, וכאשר לא הרגישו גדול הצרה לא הרגישו גדול הישועה, רק אח"כ דאיתיישב רוחיהו בנווייהו הבינו למפרע עד היכן היתה הצרה מגעת ואת גדול הישועה ומעלתה. וכמ"ש שול"ק (ר"ב מ"ה) ת"ח ד נפקו ישראל מצרתי וחיובתו הוא הברך בעולותיו וכו' בר נש גד איהו שבקי פולחנה כדון ידע תבירו דגרמיו תבירו דרוחי, ע"כ. ואיתא במפרשים שזה טעם קדימת מצה למרור שאחר החירות שגרמיה במצה הרגישו במרירות, ועל כן שוב יצאד לשון חוד בנס חנוכה.

ולפי האמור יש לפרש את הלשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל הודאה. ותמא המפרשים למה המתין עד השנה האחרת ולא קבעו תיכף, ולהנ"ל מובן שפיר. ובהו יש ליתן טעם אהא דכבתה אין זקוק לה. דהנה בהדלקת נרות חנוכה בכל שנה מעוררים רבן ורש הנסים, ועומת שהחשיכו עיניהם של ישראל לכתיבין מאירין הנרות בלב ישראל, וכמו אז שבא המזג נרות להרגיש למפרע כנ"ל כי הוא לדורות שהנרות מאירין את העינים, וא"כ אחר שהדליק שוב איננו באותה בחי' שיצטרך להאיר עיניו ודו"ק.

¹⁰⁷ זול"ק (חובטא חר"ס, ליל ז'): איתא בגמרא כבתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה אמרוה רבנן ז"ל ויקבלה וכו' ואי זכאי גמירתי וכו' נפקא מינה ליריסא אדנקותא, בשם אבא ר' ירמיה גירסא איתא אף אנו חנוכה בעתה לנער על פי דרכי, כזה שני חינוכין, כבתה אין זקוק לה היינו כשמתיחלים בעבודת ה' אף שנופלים הקב"ה גומר דכתיב אקרא האלקים לעיני לאל גומר עלי, ואסור להשתמש לאורה חנוכה שלא להיות משוקע בגשמיים שאף על פי שצריכים לאכול ולשתות צריך להשיג שלא להשתקע בגשמיים, וזה מה שרצו הוינים לבטל כדאיתא מעוררים כו' ונתורק.

¹⁰⁸ כדאיתא בספה"ק שם משמואל (חובטא חר"ס) זול"ק: להבין ענין כבתה אין זקוק לה שלא מצינו כהאי גוונא בכל המצוות. ונראה דהנה בוה"ק (פי' בשלח) ואתם תחרישון לא תתעורון מלה בעתיקא תליא מילתא. והפירוש שמעתי מנ"ק אבי אדומ"ר ז"ל הר"מ ששם בעתיקא מחמת גובה המקום אין בכח האדם לעורר בתפילה, וזה לשון עתיקא שנתקם מהגיע שם העתירות האדם, ע"כ. והנה ידוע דכוננוה אור אור הם ונשא וגבה מאד. לררף להבין אין אנו יודעים, ע"כ. וזהו ידוע דכוננוה אור אור הם ונשא תמיד שופע האור ההוא משעה שהדליק אהרן את המנורה, כדבעינן למימר לקמן. אך יש מסכים בראי המסתיירים שלא יאיר לעולם. והבדלקתו מעוררים רק להסיר המסכים, ושבו מביא אור מאליה למטה, והוא אצלו טעמו. (בראשית כ"ט) והאבן גדולה על פי הבאר וכו' וגללו את האבן. ויש לומר שזכינו לכך שהיי' בכח הדלקתנו להסיר המסכים מפאת גדול מסירת הפנש שהיתה אז כמבואר בסיפיון, וכמו שסמרו את גופם וחיובותם בשביל קדושת שמו יתברך, לעומת אז זכר שלא תהי' שום חיצוניות עומדת בפני

בהם", כי אפי' למי' מותר להשתמש זהו דווקא על הנרות שלנו משא"כ נרות דלמעלה לכו"ע אסור להשתמש בהם.

אסור להשתמש לאורה - נרות ביהמ"ק

והנה בגמרא עצמה לא נתבאר מה טעם האיסור להשתמש לאור נרות חנוכה לפי מאן דסבר כן, ונחלקו הראשונים בדבר.

לדעת בעל המאורי^ט טעם האיסור הוא שכיון שהנרות הם זכר לשמן של המנורה יש בהם קדושה ואסורים הם בהנאה כנרות של בית המקדש^י, וכע"ז כתב גם הר"ן^י שתיקנו נר חנוכה להיות כנר של בית המקדש שאין משתמשים בהם כלל ואפילו תשמיש של מצוה^י, ולכן אף בנר חנוכה הדין כן לדעת הרמב"ם והרי"ף^י, וכן הביא גם הרשב"א בחידושי^י בפירוש ראשון^י.

והנה בספרי החסידות^י מבואר כי לא רק "וכר" יש בדבר ולא דאמי קדושת גדולה יש בין המנורה שהדליק אהרן בהיכל לבין נרות חנוכה שלנו, כדבריו הידועים של הרמב"ם שכתב בפרשת בהעלותך על מאמר המדרש שהביא רש"י: "למה נסמכה פרשת מנורה לחנכת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנכת הנשיאים דעתו שלא היה עמהם

בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה, חיך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות בקר וערב", וכתב הרמב"ן כי הכוונה בזה היתה "על חנוכה של נרות שהיתה בבית שני על ידי אהרן ובניו, רצונו לומר חשמונאי כהן גדול ובניו".

והביא שם הרמב"ן בשם מגילת סתרים לרבינו ניסים ששם כתב: "ראיתי במדרש, כיון שהקריבו שנים עשר שבטים ולא הקריב שבט לוי וכו', אמר לו הקב"ה למשה דבר אל אהרן ואמרת אליו, יש חנכה אחרת שיש בה הדלקת הנרות ואני עושה בה לישראל על ידי בניך נסים ותשועה וחנכה שקרויה על שםם, והיא חנכת בני חשמונאי, ולפיכך הסמיך פרשה זו לפרשת חנכת המזבח".

והאריך בספה"ק שפתי צדיק^ט לבאר כי הכוונה במה שאמרו ראשונים אלו כי נרות חנוכה הם זכר למנורה הוא נזכר בנרות שהיו דולקים במקדש ובקדושה שהיתה נשפעת על ידיהם שפת אמת במקדש^ט, ועל ידי זה מתלהב ליבו ובא לקדושה זו גם כן, וזהו הביאור לכלל הידוע ש"הסתכלות במצוה או בקדושה ממשך עליו ועל עיניו הארה קדושה"^{טא}.

כמו בזמן שביהמ"ק היה קיים, וזהו שאומרים ואין לנו רשות להשתמש בהם אף שיש מאן דאמי דמותר להשתמש לאורה אולם זה קאי על הנרות דלעילא קדושת הם.

וכמבואר בספה"ק שפת אמת (לחטכה תר"ט) כי מדברי חכמים נעשה תורה, וחל הקדושה על דבריהם קדושת דברי תורה, ולכן אסור להשתמש לאורה, וז"ל: במדרש נשא הוהיר מנר חנוכה עושה מדורה שהוקצה למצותו לא יאמר אדם לא אקים מצות זקנים אמר הקב"ה אף עלי הן גיורין ותגזו אומר כי על פי התורה אשר יורוך כי. דברי חכמים כדברנות וכמסמרות נטועים. דימה אותן ככרזל וכנטיעה וע"ש כל הענין. פי כשהחכמים תקנו המצוה חל עלי באמת הקדושה כאלו הי מפורש בתורה כמ"ש ותגזר כי. ולכן אסור להשתמש לאורה. וכ' על פי התורה שנעשה מדבריהם תורה.

יחידשים כא א ד"ה קסבר ובדפי הרי"ף ט א.
יד דעה זו הובאה בספה"ק י"ט יטב (פר מקץ) שכתב ז"ל: על פי מה שכתב הר"ן (שבת והרמב"ם) בדפי הרי"ף ד"ה הלכות) ו"ל לרבינו דזה הוא החילוק בטעמי האמורים דמאן דס"ל טעם דלמ"ד מעלין בקדוש וכו' לא בעינן היכרא לימים רק להורות דהנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהן ציוו להוסיף בכל לילה להוראת הקדושה דחל עלייהו ולא יבאו להשתמש, ו"ל לרבינו דזה הוא החילוק בטעמי האמורים דמאן דס"ל טעם בית הלל ימים היוצאים מההדרין מן המהדרין לא יעשו כמהדרין דלא היה היכר, ומאן דס"ל טעמא דמעלין בקדוש לא בעינן היכרא לימים ממילא מהדרין מן המהדרין יעשו כמהדרין, והנה ומקאמר ר' יוחנן המעשה מב' זקנים בציורין וכו' ואחד נוהן טעם דלבריו מעלין בקדוש. הכי נקטינן, ע"כ מהדרין מן המהדרין יעשו כמהדרין דייקא ודו"ק, וזוהו א"כ גמרא טוב טעם ודעת קדושת הרי"ף רבינו דסבר דאפילו תשמיש מצוה קדושה אסור להשתמש לאורה, כיון דהלכה דהטעם אצל המהדרין בקדוש לפי בעינן היכרא לימים והא דמוספין הוא רק להורות דנרות הללו קדושה יש בהם ע"כ נהגין בהם מעלות הקדש ודו"ק.

ט כא ע"כ ד"ה אמר ר' ירמיה.

יז דעות אלו מובאות בספה"ק אמרי נועם (מפן המחבר, לחטכה אות יא) ע"י"ש, וראה מ"כ בספה"ק בני יששכר (ספלו, מדרגה ד) לגבי איסור ההנאה ממעשי ניסים.

יח כן איתא בספרי (לחטכה תר"ט): והרמב"ן כתב כפי בהעלותך פי' המדרש שלך לעולם קיימת על נר חנוכה ע"ש. והיינו שהנס נעשה ע"י הכהנים. אכן נראה לומר עוד בכונתו ע"י הנרות חנוכה מאיר הארת המנורה גם היים בזמן הזה. ורמזו הפוס' אסור להשתמש לאורה שהוא זכר למנורה והיינו שיש בנרות קצת הארת המנורה ושע"י הנרות נזכרין בנרות המנורה ומשתוקקין לכן כמו בבית המקדש. לנרות המנורה וע"י התשוקה מתעורר אותו הארה של המנורה ולכן אומרים הנרות הללו קודש הם.

יט וז"ל (לחטכה, אות טא): יש לומר רמז לחנוכה מפקסו תן חלק לשבעה, היינו שבעה ימים שהוצרכו לנס, וגם לשמונה, שלא הוצרכו לנס כקושיית בית יוסף, וברא לרמזו שגם לשמונה תתן זכר בנרות והלל, שענין הדלקה הוא זכר למנורה בבית המקדש, כדאיתא בר"ן טעם שאסור להשתמש לאורה דומיא דמנורה בבית המקדש, ועל ידי עבודת הקודש בהדלקה נזכר כל אחד בבית המקדש ועל ידי זה יוכל להניס בלבו יראת שמים ואהבת תורה, שאנו מעתיקים אחר כל תפלה ותפלה שיבנה בית המקדש כו' ותן חלקינו בתורתך ושמ נעבדך ביראה, שמעמ שבגלות אי אפשר להשיג כל כך תהי"ק ואי אפשר ליכות ליראת שמים לכן כמו בבית המקדש. אמנם עתה שעוסקים בענין הזכר לבית המקדש וכל איש ישראל מתלהב לבו מתי נזכה להעלות נרות במנורת בית המקדש ונמס לבו פן הוא מעכב, לכן נוכל להשיג תורה ויראת שמים כמו בבית המקדש, כדוש שחז"ל ציוו לבראש השנה (ב) ציון היא אורש אין לה מכלל דבעי דרישה, זהו למדו דעבידנן זכר למקדש, ועל ידי שעוסקין בעשיית הזכר יבולגין להרגיש ניצוץ הארת בית המקדש.

עוד כתב שם (לחטכה, אות לח): על ידי גודל התלהבות התשוקה שכל איש יהודי שיהי לו תשוקה יצאצא גם בשדי יער ניצוץ מבית המקדש, כגון אנהנו שלא נוכל בכל עת, על כל פנים עתה שעושין זכר למקדש שזהו טעם איסור להשתמש לאורה כמו שכתב הר"ן דומיא דמנורת דמקדש, יכלו גם אנו להשיג ניצוץ אהבה והתלהבות מבית המקדש, שדרשו חז"ל כנחלים יטיטו מה נחל אדם יורד בטומאה עולה מהוה כן הבית המקדש, וכן על ידי ניצוץ הזכר בנרות זמן קדוש שחז"ל קבעו בהלל והודאה.

סא כ"כ בספה"ק שפתי צדיק (לחטכה): מכל שכן מדה טובה כי הסתכלות במצוה או בקדושה ממשך עליו ועל עיניו הארה קדושה, כדברי הר"ן ז"ל אסור להשתמש לאורה זכר למנורה דמקדש, ואמרו חז"ל על שמחת בית השואבה שמשם שואבים רוח הקודש, על כן נוכל על ידי הבטת בנר חנוכה לקדש העינים שמעתה יהיו העינים קדושים.

בכך שאילו אהרן פעל להכניס הקדושה לכל ישראל עד סוף הדורות ולכן היה צריך להדליק בפילות ושמינים מעולים שלא יכבו, משא"כ בנר חנוכה של כל אחד שמדליק באופן פרטי - אף אם היא במדריגה נמוכה היא עולה ממליה על ידי פעולתו של אהרן שפעל לדורות.

אסור להשתמש לאורה - ביזוי מצוה

לעומת זאת דעת הרמב"ן¹⁰⁶ היא שאיסור ההשתמשות לאור הנרות אינה מחמת הקדושה שיש בהם אלא אף שאין בה קדושה אין לנהוג בה מנהג בזיון בשעת קיום המצוה עצמה, שכשמשתמש לאורה לצורך מצוה אחרת מראה בזה כאילו אותה מצוה אינה חביבה לו, וכיון שהשימוש בהם אסור בשעה שדולקים הרי מקצה אותם האדם מדעתו עד סוף זמן המצוה ונאסרו בכל תשמישין שבעולם, וכן העתיק הרשב"א¹⁰⁷ בחידושו¹⁰⁸ בפירוש שני, ומבאר שדעת המתירים להשתמש לאורה, סוברים הם שלא כל תשמיש ביזוי הוא, דרווקא היכא משתמש בגופו של נר, אבל כשמשמש רק לאורו לאו תיבזי. הוא.

המאירי¹⁰⁹ אף הוא לאחר שמביא את שני הפירושים - מחד כדעת הרמב"ן שהוא משום ביזוי מצוה, ולמד כן גם בדעת הרי"ף שאסור הרצאת מעות, אך הניח להשתמש בשמן לאחר חצי שעה, והרי אם קדושה יש בהם ודאי יש לאסור

אף לאחר זמן המצוה, וכתב בספה"ק שפת אמת¹¹⁰ שזוהי גם דעת בעל העיטור.

אסור להשתמש לאורה - אחיזת החיצונים

והנה הביאו כמה מספרי החסידות¹¹¹ מה דאיתא בבבלי האריז"ל לבאר לנו זה שאסור להשתמש לאורה, והיינו משום דכיון שאנו מדליקים בחוץ יש לחשוש שלא יתאחוזו החיצונים על ידי השתמשות בתשמיש חול, והיינו כי נר חנוכה הוא במקום גבוה שאין שם תערובות טוב ורע¹¹², כי האור הגדול הזה הנשפע על ידי הנרות אין לו שום שייכות עם חיצוניות¹¹³, וכלשון קדשו של הרה"ק בעל העבודת ישראל מקאזניץ זי"ע¹¹⁴: "כי האריז"ל גילה לנו הטעם שאסור להשתמש לאורה כדי שלא יתאחוז החיצונים בקדושת האור על ידי תשמיש החול הזה"¹¹⁵.

דבר זה מבואר היטב בספה"ק דרך מצוותיך¹¹⁶ שכתב וז"ל: "והענין כי אף על פי שחנוכה מותר בעשיית מלאכה לפי שאין ההארה באה בגילוי המטה במלכות רק בבחינת הודאה, מכל מקום נגד אור הגנר עצמו על כל פנים אסור מלהשתמש לאורו, לפי שהנר עצמו הוא המשכת אור החכמה סתימתאה שלמעלה מהשתלשלות ואין בו כדי להיות משתמשים בו לצורך קיום התמידי של העולמות כדי שלא ינקו החיצונים ולכן נהגו שלא לעשות מלאכה

והנה אהרן הי' בוש לקרב אל המזבח, גם מה להרהיב עוז בפנשו לפתוח פתח לבני", ע"כ לא הביא בחוכמת מובח, ומי"מ טערה שרצה קרבנם הי' מיצר שלא הי' עמהם, ואף שעדיין הי' יכול להביא ומי מעכב עליו, אך בפ"ע לא הרהיב עוז, וחשב שאם הי' עמהם בעצה, באמצעותם הם הי' הקרוב שלו תיבזי. וזהו שנחמו בעלגת הנרות, כפירשי' על שנתה שלחבת עולה מאלוי, והנרות רומזים לשמט ישראל שהי' אהרן מביא בלב ישראל אחבה לאבינו בשמינים עד שהיו מתלהבים מאליהם. וזהו שדבירי דמטוניותא להגביה את לבב ישראל שהיו מתלהבים מאליהם לאבינו שבשמינים.

וזה עצמו הוא ענין נרות חנוכה אף בגלות, על פתח ביתו של כל אחד ואחד מבחוץ, שהי' כל אחד מדליק, וזה משתלשל מנרות המנוורה שפעל אהרן כדי שנתה השלחבת עולה מאלוי. ולפי האמור יובן שהענין כדי שנתה שלחבת עולה מאלוי הי' רק ממנורה שעשה אהרן ופעל לכל ישראל, אך אין זה ענין לנ"ח שכלא"ה הרי כל אחד מדליק לעצמו, ואין בו ענין להכשיר ולהייער את זולתו, והיא מצוה לכל פרט ופרט.

¹⁰⁶ במלחמות ט"ו ע"א.

¹⁰⁷ כא"ע י"ב ד"ה אמר ר' ריבה.

¹⁰⁸ י"א כא"ע ד"ה תעביד.

¹⁰⁹ ע"י שפת אמת, ליקוטים, לחנוכה, ד"ה נזכרתי, ע"יי"ש.

¹¹⁰ עבודת ישראל לחנוכה, בני יששכר לחנוכה מאמר א אות יד; שם משמואל חנוכה

תרע"א; שפת אמת ליקוטים לחנוכה.

וכן הביא בספה"ק תפארת שלמה (לחנכה) ע"פ דברי האו"ח הק' וז"ל: "והנה זהו הענין שכתב כא"ה מה שבנר חנוכה אסור להשתמש לאורה הוא "כ"מ"ש למען לא יהי אחיה

למט"א מהנאות עוה"ז בנרות הללו. והוא ע"ד המבו"ב באו"ח הקדוש בפ' שמיני כי האסור להשתמש לאורה הוא לאכול החגבים הנה בכל שנה ושנה השחיתו הארבה והחגב

את יבול הארץ ומיזם שאסר להם לאכלם הנה לא נראה עוד חגב אחד בכל גבול הארץ והוא ע"פ דבירי קדשו ז"ע. והוא מטעם ת"ל כי כאשר אכלו ישראל את החגבים

והנה מן להם הי' שליטה להסטי"א להרע להם. וע"י ההבדלה מהם נקודתם ונבדל כל החב

הסטי"א מהם. כן צריך לפרוש שלא להנות מנר חנוכה בצרכי תשמיש עוה"ז ולא יהי שליטה לסטי"א לאחוז בהם ובאורם הגדול כי קודש הם כ"ל".

ע דאה בספה"ק שפת אמת (לחנכה): בגרמא עוב מניי"מ מר' יהושע בן לוי מאי

השתמש בניו סוכה כי הרי אמרו אסור להרצות מעות נגד נר חנוכה אמר רב יוסף

מר' דאברהם ת"ל תניא בדלא תניא עינין שם. יתכן לומר על דרך הרמז לפי מה שכתבו

החיצונים על ידי הנאת הגוף כו עינין שם, ויתכן לומר שזה המחלוקת בכל המצות אי ליהנות ניתנו וקימא לן דלא ליהנות ניתנו, ומסתמא לעתיד כשהי' התיקון הכל בשלימות ואי גם זה אמת רק עתה הלכה לאו ליהנות כענין ת"ל, ולפי זה יתכן לומר דבסוכה הי' מרמזו להיות מותר ליהנות כי יש הגנה בסוכה ואין שם מגע נכרי, רק על ידי שאחר כך מתפשט הארת הסוכה בימי חנוכה כמ"ש במקום אחר באורך לבן גם בכוכות שייך איסור זה ושפיר ת"ל תניא בדלא תניא. וי"ל שכן הי' כוונת רב יוסף לפרש דבירי ר' יהושע בן לוי, ומר' דאברהם הוא הנהגת מדת התשובה, בחי' הסוכה, אם הבנים, ישמע חכם ויוסף לקח.

יש כמבואר בספה"ק אמרי אמת (תנכה) וז"ל: "בנר חנוכה הדין הוא שאסור להשתמש לאורה מפני שהוא במקום גבוה שאין שם תערובות ואף על פי כן הותרו הנרות לדאותן, האור הראשון גם כן נגנז כדאיתא ראוהו שאינו כדאי וכי ויש זמינים שאור זה מתגלה, איש ישראל צריך לידע שהקודה הישראלית היא תמיד עליון על הכל.

על כש"כ בספה"ק אמרי אמת (תנכה): זהו שאמרו אסור להשתמש לאורה היינו עינין

להאור שייכות לחיצוניות.

ע: בספה"ק עבודת ישראל (לחנכה): ועל זה אמר רבא וצריך נר אחר להשתמש לאורה, וקשה הלא בלאו הכי ההלכה פסוקה דאסור להשתמש לאורה, וממילא בשמינוני על שלחנו צריך נר אחר ומאי קמשמע לן. ואפשר דטעמא רבה אשמעינן וסוד רמוז דבדירי כי האריז"ל גילה לנו הטעם שאסור להשתמש לאורה כדי שלא יתאחוזו החיצונים בקדושת האור על ידי תשמיש החול הזה, ולכן סלקא דעתך אמינא כיון דבשעת הסכנה מניחו על שלחנו ודיו ועושה היחוד לעילא ואין התפשטות לאור למטה, אם כן אפשר דאז מותר להשתמש כיון דשם לא שייך אחיזת חיצונים. קא משמע לן רבא דאפילו הכי צריך נר אחר, והטעם כפשוטו משום ביזוי מצוה כדי לזכור כי הוא נר חנוכה של הקדושה.

ע: ועי' עוד מש"כ בספה"ק עבודת ישראל (לחנכה): זהו שאמרו עד שתכלה ריגלא דתרמודאי להאיר אפילו לתרמודים ע"פ שם רג"ל הגם שעיניהם טרוטות, אמנם בכל זה צריך ליהרר שלא יתאחוזו החיצונים באור העליון וכמ"ש האריז"ל הטעם שאסור להשתמש לאורה וכו'ל. לפיכך כתב מנהג לומר יושב בסתר עליון וגו' והוא שיר של פגעים כנודע. והמון הארץ מבינים הטעם כי על ידי אמירת המזמור יסין ה' עליהם מכל פגע, אמנם העיקר לשמור האור העליון מאחיזת החיצונים.

ע: מצות נר חנוכה, ע"יי"ש.

שכתב האריז"ל למחשבות זרות והיצוניות הפוקדות ונאחזות בשכל האדם ובמחשבתו, המביאות לו פניות וגורמות לו לחשוב רק על עצמו, ולכן אסור להשתמש לאור נרות חנוכה כי כל עבודתינו שעל ידי הנרות היא שלא לעסוק בענייני יצרני עצמנו - "ואין לנו רשות להשתמש בהם" - אלא לעסוק תמיד רק בייחוד שמו יתברך - "להודות ולהלל לשמך הגדול"^פ - שכנגד זה היתה עיקר מלחמת היוונים, כדאייתא בספה"ק **שימח ישראל**^פ.

וכן מבואר בספה"ק **בני יששכר**^פ שהיה ידוע כי עיקר מלחמת היוונים היתה "להשכיחם תורתך" ולהגביר את

חכמת יוון בעולם, ולכן אנו מדליקים נרות הרומזות לאור התורה - "כי נר מצוה ותורה אור" - כי על ידי הנרות אנו מאירים את אור חכמת התורה ומגבירים אותה מעל חכמת יוון הטמאה הנחשבת כחושך, וכשם שאסור להשתמש בכתרה של תורה לצורך עצמו - "ודאשתמש בתגא חלף", כך אסור גם להשתמש וליהנות לאור הנרות בשביל צרכי וענייני עצמו, וכן אייתא בספה"ק **מאמר עינים**^פ.

לאור זאת מבאר עוד שם בספה"ק **בני יששכר**^פ את דעת הראשונים הסוברים כי לתשימש מצוה האור להשתמש באור הנרות, והיינו משום ש"מצוות לאו ליהנות ניתנו"

עוד כתב שם (פר מקץ): ור שבת הוא משום שלום ביתו ומותר להשתמש לאורה מפני שהוא רק פנימיות ואין שולט בו מגע כנרי ונה היותו מפני שהוא מבחין צריך יותר **שמיה ולכן אסור להשתמש לאורה**.

פ' במבואר בספה"ק **עיקר יצחק** (באגסנדר: פר יושב תרצה אות ב') ז"ל: הנרות הללו קודש הם, ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותן בלבד, כדי להודות ולהלל לשמך הגדול. **הדיקו מבואר וכי אם היה רשות להשתמש בהם לא היינו צריכים להודות ולהלל**. ואפשר לנו הענין כי עיקר העבודה היא לקדש המחשבה שדבר ומעשה שהיה בלתי לה: לבד, לעשות רצון הבורא יתברך שמו. כדברי חז"ל (ר"ה טז) וכי ידיו של משה עשויות מלחמה או שוברות מלחמה אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומקדשין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים, פירוש כשהיו מבטלים כל כוח ולבם למשים ומקדשים המחשבה דיבור ומעשה השלי"ת ולא להנאת עצמם, כמו שכתב בחובות הללכות (שער עבודת האלקים פרק ד') שאמר אצל ישראל שום רשות, אלא או מצוה או ח"ל להיפך, אז היו מתגברים. **ועל זה מרמזים הנרות חנוכה שהם קודש ואין לנו בהם שום רשות אלא מצוה, שאין לישראל שום רשות, אלא הכל הוא כדי להודות ולהלל לשמך הגדול, לשעבד את כל החושים והמחשבה דיבור ומעשה, להש"ת**.

וכן אייתא בספה"ק **תפארת שמואל** (לחטפה תרע"א אות לו) בה"ל: הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותן בלבד כדי להודות ולהלל, וצריך ביאור הלא אף אם היה מותר להשתמש לאורה גם כן היה צריך להודות ולהלל. ואולי י"ל ע"פ"ד המד"ר (פ' בתעלות) בשעה שהקריבו על הנשיאים ושבת לוי לא הקריב חלשה דעתו של אהרן, ואמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלכם, אשתה עמך ומטיב ומדליק את הנרות, שהקריבונו בזמן שביהמ"ק קיים נוהגין אין ביהמ"ק קיים אנו נוהגין, אבל הדלקת הנרות קיימת לעולם, ופי' הרמב"ן שיהו נר חנוכה, ולאורה קשה לישן המדרש, איך קיים לעולם, אם אינו אלא פעם אחת בשנה.

אולי י"ל ע"פ"ד רש"י ז"ל (העלות מה) יפה נוף משוש כל הארץ, ופי' הן המשוש ירכתי צפון ארץ המזרח צפונה ששם שוחטין אשוחטו ואשוחטו ומתכפר לו והוא יצא משם שמה, עכ"ל, פי' אם נפש כי תמא, אחרי העבירה הוא נעצב, בזכרו לפני מי חטא ואיך יוכל עוד לפתוח פה ולמלאקל האיהל קדם מלכא עילאה, אך בזמן שביהמ"ק היה קיים, כשם שביהמ"ק והביא את חטאתו ואשמו על החטא אשר חטא, נתכפרו ויצא משם שמה וטוב כל ששמה לו בעירתו.

וכל זה באנו הנה הכתוב גדול לכפר, אבל מה נעשה אנו נעשה מננו עטרת ראשינו, וכמו לנו כהן גדול שיכפר בעדינו, מי יקרב אותנו, ומי יקשר אותנו בחבל נחלת ד', וכמו שאמר בקדשו כ"ק אחי אדומ"ר זצלה"ה ז"ע על דברי המדרש (פר יושב) הילך איננו ואני אפי' בא בעשתי בלהה, ועל פי דברי המדרש (שם) ראובן אסור סבור אני שנדחתי מבח אותו ומעשה, ולא מונה אותו בתוך אחי, שאמר ואחד עשר כוכבים משתחית לי, כי עיקר התשובה הוא הבכנה ושפלות, ועי' ביטול להכליל זוהה הכהנה ושפלות, שרואה ומתבונן במעלת חבירו, ועי"ז טומאה ותורה ביצבור, כאמרם ד"ל (יוסא ו) וכל המחויב לטחור טחור, ומה גם עי' ביטול להציע"ט שהוא בחי' נפש שורשר מהכלל ישראל, ועל זה אמר ראובן, הילך איננו, אם הציט"ע איננו, ואני אנה אני בא, איך יוכל להיות לי תקומה בה זכר ובכא. ומה יעשה אם אנתנו אם הציט"ע איננו, ואיך נוכל לפתוח פה ולמלאקל האיהל קדם מלכא עילאה להודות ולהלל.

ועל זה אמר לנו הפייטן לחוק אותנו, הנרות הללו שאנו מדליקין קודש הם, אף שאין אותנו ידוע על מה ויהיה אף ומי שהיה, נשאן לנו רשות להשתמש מצד קדושתו, ומעל רגא בחוש ובענין כי לא ידע מננו נדה, והוא חלק מהמלכת פתיל כל פה, וגם אנתנו בתוכם נוכל להודות ולהלל לך, וזה הרמז מהדלקת נר חנוכה. ומה נקח לעבודת ד' תמיד בלי התרשלות, וזהו הרמז שלך, ו"ל מדת התחזקות קיים לעולם.

פ' בה"ל (פר יושב אות ג') וגם לפיכך ממצות נר חנוכה היא לאות הנרות. ולפיכך נר חנוכה שהניחה מעלה מכי' פסולה כסוכה וכמכוי דלא שלטא ב' עינא (שבת כ"ב ר"ש), כי הפגם הזה הוא מחשיך העינים ומטמא המוח שממנו מקור הראי', לפיכך **סוגלת מצוה נר חנוכה לראותם דוקא ושישלוטי י' עינא טבא לתקן זה**, ועי' **ראותם נתקדשו העינים לבד לראות זולת כמה שואו רצון ד'**, וזה הוא פ' אלא לראותן בלבד, היינו לראות זה שהוא רק לשם יחוד קוב"ה ושכינתו, וזה הוא הפי' הנרות הללו קודש הם, ועי' **ראותם אין לנו רשות בכל החושים וכפרט בחוש הראי' לראות דבר העיקר להשתמש בהם כרצוננו**, רק לראות הנרות חנוכה למען יחודך ויכ"ל. וזה לתקן עשרת הברכה והמצוה בנרות יען כי אירע הנס בנרות, היינו כי בזה הנס נתגלה אהבתם ושכל הענין עד עתה י' ע"ג נס.

פ' ואלו דברי קדשו (מאמר ג' אות טו): ועוד, **אסור להשתמש לאורה, להכין הדבר בשכל למה תיקנו חומרא אדם וזהו חנוכה חומרא יתירה מן נר שבת ויום טוב**, והנה יובן הדבר על פי אשר ביארנו כמה פעמים בארוכה דמלכות יוון נקראת חשך כמאשרו"ל כסיל בחשך הולך (קהלת ב' ד'), כי רצו להגביר חכמות החיצוניות חכמת יוון (אשר הם סכילות נגד חכמת התורה) ורצו לבטל חכמת התורה, על כן בשעת הנס ויאמר אלקים יהי אור, נעשה הנס במנורה המאירה בדרום צד שכולו אור כל ימות השנה (וגם מזמן ההוא עד חורבן הבית עמד האור אר"י שנה) רמיה לחכמת התורה, על כן המנורה בדרום הרוצה להכחיש דר"ם (ב"ב פ' ע"ב) ונתקן תלמידי חכמים (שבת כ"ג ר"ז), מה שאין כן אותן שאינם הנתיים ושיגו אחרות חיים. **הזאת חכמת השמים לאורה, להורות רמז שאסור להשתמש ליהנות מכבוד התורה, אל תעשם עטרה להנחיל בהם אלא קודם לחתוך בהם, אל למדת כל הכונה במורה התורה וכ"ו** (אבות פ"ד פ"ד).

והוא הנרמז בפסוק כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים נתחכות מוסר (משלי ו' כג), רצ"ל הנר מצוה הנה הוא רמז לאור תורה, והדרך ששיג חיים על ידי התורה הוא על ידי התוכחת מוסר שנלמד ממנה, היינו מה שאסור להשתמש לאורה למדוד מזה תוכחת מוסר שלא ירצה האדם ליהנות מן כבוד התורה והנה שייך על ידי התורה דרך חיים, אבל כל הנהנה וכי' נוטל וכי', מה שאין כן אותן שאינם הנתיים ושיגו אחרות חיים.

פ' ז"ל"ק (ירוש' לחטבה): ויקץ פרעה והנה חלום כשמקיץ אדם משנית הזמן והנה חלום לשון דור תלים כ"ו ומאיהו טעמא קורין לחטום כי' חטונוס כי' התורה הוא עצם כמו שאמר הכתוב (משלי ה' יד) כי עצה שמיעית לאדם איך לעבוד את ולשם ולעט אליו. **לכן אסור להשתמש לאורה כי לא יהיה לאדם שום פנייה בלתי להשם לכדו לא כשביל עולם הזה אם לא כשביל עולם הבא**.

פ' ז"ל"ק (פסלו, מאמר ג' אות טו): איפסקא הלכה אסור להשתמש לאורה (ש"ע אורח ס' תרע"ג ס"ח), **הנה על פי כנר חנוכה מין אלה"ה הטעם הוא להיות אנו ממשיתין כל האור העליון למטה במקומו, ושם קרוב ליניקת החיצונים, והיישיתן שלא יבואו ח"ו ליהנות מן האור העליון על כן אסור ליהנות לאורה**.

והנה אבירן קדשו לפי שם שכלי, דכיון שהגוף נהנה, בכל הנאת הגוף נותן מקום להנאת החיצונים [על כן צריך הגוף לחיבוט הקבר הנתם פשע אשר נהנה הגוף מן העולם הזה (שער הגלגולים קהילה כ"ג), וכן העדיקוס קדש] כל הנתן מן העולם הזה וכענין בינו הקדשו אינם צריכים ליהנות מהקבר, רק כן חיישיתן כשבניהם חתום מן האור הזה, מן יתן מקום להנאת החיצונים וח"ו יהנו מן האור העליון. ובהזאת התבונן דעת בלע המאור וסוייתו (שבת פרק שני הלכות תנאים) דס"ל תשמיש מצוה וקדושה מותר, כי לא ליהנות ניתנו אלא בהה חלק להנאת החיצונים, ולדעת תרי"ף (ש"ע) וסוייתו גם תשמישי מצוה וקדושה הגוף נהנה ונחש בעשיתו, ועזירין אינון אשר עבודתם לצורך גבוה לבד כברא דאשתדל בטר אבוי ואימיה דרחים לון יתירי מגרמייה, והדברים ארוכים להמבינים סוד העבודה האמיתית.

היינו ענייני השפעות צרכי עולם הזה כמ"ש הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם אך שפע חכמה וקדושה, ונתנו חכמים עצה לזה וצריך נר אחרת על ידי השמש העומד למעלה מן הנרות הוא רומז להמשפיע צרכי עולם הזה יהיה גם כן מצד הקדושה".

ויש עוד הרבה להאריך בעניין איסור השתמשות בנר חנוכה בנוגע לקדושת השכל והגוף הנעשית על ידי נר חנוכה^פ, קדושת העינים שעל ידי הסתכלות בנרות^צ, ועל כך שכל זה נעשה על ידי הענווה והביטול^{צא}, אמנם אין כאן המקום להרחיב בזה, ועיין בהערות הנ"ל.

אלא לעול על צוואריהם וא"כ אין האדם עושה המצוות אלא לשם שמים ואין כאן חיסרון, אבל דעת החולקים היא שאף שכך הוא הדין מ"מ מיעוט הם אלו העושים מצוות לשם שמים ואין להתחשב בהם.

ומ"מ כבר איתא בספה"ק תפארת שלמה^פ שלכן פסק רבא בגמ' ש"צריך נר אחרת להשתמש לאורה" שהוא השמש, והיינו שבשיל שיוכל קצת האדם לבקש על צרכיו הגשמיים, וכלשון קדשו: "ובזה אמרתי לרמז בענין נר חנוכה אמרינן בגמ'^פ אמר רבא וצריך נר אחרת להשתמש לאורה, לרמז על קדושת נר חנוכה שאסור להרצות מעות נגד נר חנוכה,

^פ וז"ל"ק (פר מקץ); וימחר יוסף כי נכמרו רחמיו על אחיו וגו' ויבא החדרה ויבך שמה וגו' ויתאפק ויאמר שימו לחם. ה"ל עפ"י מ"ש כי הצ"ע הוא צנור כל ההשפעות כמ"ש ביוסף הצדיק (שם מז. יב.) ויכלכל יוסף ב' פעמים כ"ל רומז לב' ההשפעות שהולכים ע"י הצ"ע צרכי עוה"ז הנצרכים לבני"א וגם שפע הקדושה שנתרבה ע"י ההשפעות שהולכים ע"י הקדושה.

ובזה אמרתי לרמז בענין נר חנוכה אמרינן בגמ' (שבת כא. ב.) אמר רבא וצריך נר אחרת להשתמש לאורה. לרמז על קדושת נר חנוכה שאסור להרצות מעות נגד נ"ח. היינו ענייני השפעות צרכי עוה"ז כמ"ש הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם

למעלה מן הנרות הוא רומז להמשפיע צרכי עוה"ז יהיה ג"כ מצד הקדושה.

וזה הרמז בפסוק שהתחלנו וימחר יוסף כי נכמרו רחמיו. רמז לצ"ע נכמרו רחמיו על

גודל אריכות הגלות ויבא החדרה ויבך שמה. ויתאפק ויאמר שימו לחם. לרמז כי אין לדחוק השעה. והצדיק כשרואה כי עודנו לא בא עת לחננה שיהיה הגאולה שלימה.

עכ"פ יאמר שימו לחם. פי' להשפיע עכ"פ שפע פרנסה שיהיה ריוח בעולם. (מוסיפות

^פ שב"ק) "משוך" "חסדך" "ליודיעך" ר"ת לח"ם. ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו כ"ט סלה.

וכן כתב שם עוד (לחנוכה): וזהו בחנוכה להודות להלל לשמך הגדול כי בכ"ע שהוא העלאת ניה"ק נעשה ההלל והודאה כל הימים. וזה (שבת סא. ב.) וצריך נר אחרת להשתמש לאורה להמשיך גם לחם ופרנסה להשתמש בצרכי עוה"ז מנ"ח. וזה (עמוס ג. ה.) היעלה פח מן האדמה ולכוד לא ילכוד פ"ח תנוכ"ה כשעולה נר חנוכה מן האדמה הוא מעלה ניה"ק רבים עמו. והבן.

^פ שבת כא ע"ב.

^פ תפארת שלמה לחנוכה; ישמח ישראל וישב מאמר א; בית יעקב מקץ; שם משמואל

חנוכה תרע"ט ליל ח; שפת אמת לחנוכה תרל"ב ליל ו; תרל"ט.

^צ עקידת יצחק וישב; אמרי נועם מנן המחבר לחנוכה; עטרת ישועה ויחי אות ז, וכן במאמר שמן ששון לחנוכה, וביום א דחנוכה, ובליקוטים.

^{צא} קדושת לוי ליקוטים; בת עין דרושים לחנוכה; ישמח ישראל וישב מאמר א אות מ ואות מד; תפארת שמואל לחנוכה אות כב; גיל ג אות כד.

מאמר "אור הגנוז"

והנה אורות ניצוצות וכלים אלו מתפרשים בספרי החסידות¹ לשלושת חלקי האדם שהוא עולם קטן כידוע, שהם הנפש, הרוח והנשמה², והיינו כי הנשמה היא המחשבה היא כנגד האלוקות [אורות], הרוח שהוא המידות וההרגשות הוא כנגד הנשמות [ניצוצות], ואילו הנפש שהיא הגוף ופעולותיו הוא כנגד העולמות [כלים].

שבירת הכלים

על מנת לבאר ענין זה יש לבאר קודם את העניין המרכזי המופיע בתורת האריז"ל בשונה מקודמיו, ומורחב במשנת החסידות³, שהוא המושג: "שבירת הכלים" [המכונה גם "מיתת המלכים"]. "שבירת הכלים" מתאר את שבירת הכלים חסרי יכולת הכלת האור האין-סוף שמצבם מכונה בשל כך "עולם התוהו", והופעתם מחדש באופן מתוקן במצב המוגדר כ"עולם התיקון", בבחינת "בונה עולמות ומחריבן"⁴.

אורות ניצוצות כלים - עולמות נשמות אלוקות

העולם הזה מחולק הוא לשלושה חלקים, הנקראים בלשון האריז"ל "אורות ניצוצות כלים"⁵, והוקצה להם פרק שלם בספר עץ חיים לרבי חיים ויטאל הנקרא "שער אני",⁶ ובלשון הבעש"ט זיע"א הם נקראים "עולמות נשמות אלוקות" ביחס למציאותם, ו"הכנעה הבדלה המתקה" ביחס לעבודתם והדבור בהם להעלותם, ואין כאן המקום להרחיב בזה⁷.

דהנה איתא בכתבי האריז"ל כי כאשר ברא השי"ת את העולמות ברא אותם בסדר של השתלשלות מלמעלה למטה, ומבואר שם כי באותה שעה שעלה ברצונו הפשוט לברוא את העולמות, צמצם השי"ת את עצמו כביכול אל צדדי חלל המציאות, ולתוך החלל שנוצר - המוקף באור אין סוף מכל צדדיו במידה שווה - האציל השי"ת והמשיך "קו אחד ישר דק כעין צינור"⁸, כשמתקן קו זה הסתעפו שלושה החלקים המדוברים: האורות הניצוצות והכלים⁹.

¹ גם בל"ר יש בהם ג' בחינות אלו אורות נוצצין כלים. אורות הם נפש למוח, נוצצין נפש לאיברי הראש אשר יש בשר גיד עצם, וכלים הראש בעצמו.

² ו"ה" במאמר לפי יתרו נבאר באריות את ענין שבירת הכלים כפי שהוא מבואר בספרי החסידות בנוגע לנפש האדם בעבודת השי"ת.

עניינים אלו מבוארים בספרה"ק ב"ר מים חיים (פרשת בראשית פרק א) וז"ל: או ירצה לרמז בזה אותיות אמ"ת מ"ת, כי ידוע שתכלית בריאת העולם היה בכדי לתקן שבירת הכלים ומיתת מלכין קדמאין הכתובין בקרא בסוד הכתוב (בראשית כ"ג, כ"ד) אלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום וגו' עד וימלך וימת והוא נרמז במאמר חז"ל (בראשית רב כ"ג, כ"ד). במה שאמרנו שהיה הקב"ה בורא עולמות ומחריבן עד שבוא את אלו ואמר דין הניין לו יכו. עד כאן. ונאריך בענין זה קצת לחלץ, על כן רמז בחתימת הבריאה אמ"ת מ"ת, לומר שהבריאה היתה בשביל החסד של אמת שרצה הקב"ה לעשות עם המ"ת, פירוש מאיני תביינן הוא מיתת המלכים הללו, ובכדי לתקנם ולהעלותם למעלה היתה תכלית כל בריאת שמיים וארץ.

אכן ומה כתוב אחר כך והארץ היתה תוהו ובהו. כי ידוע מה שכתב בליקוטי תורה משם האר"י ז"ל על קודם בריאת שמיים וארץ שהיתה בחינת שבירת הכלים שהוא תוהו ובהו, ורוח אלהים מרחפת רצה לומר ר"ח ר"ח ניצוצין קדשין אשר נפלו לתוך עמקי הקליפות וצריכין להעלות ולתקנם, ועל כן בעת הבריאה רצה האל הטוב לעשות עמם חסד של אמת לתקנם ולהחיותם על כן ברא את השמיים וארץ העליונים הידועים למבניו מדע שהם אבא ואימא עד שיתעברו זעיר ונוקבא מהם הכל כידוע.

³ כמבואר בספרה"ק אהבת שלום (ענין ושלום) בה"ל, כי ידוע (ענין ענין שמיים) מענין שבירת הכלים, שהיה הקב"ה בונה עולמות ומחריבן, ונפלו ר"ח ניצוצות בקליפה, והוא סוד הבחינה, ושכר ועונש, וסוד ז' מלכין קדמאין דמיתו. ואחר כך בא לבחינת עולם התיקון, וכשנשם אדם הראשון וחסא, חזר לקדמותו לבחינת שבירה.

וכתב בספרה"ק אמרי נחם (שער י"ב לקלוטין, אה"ס אה"ס) וז"ל: בענין החקירה הנזכרת בעץ חיים (ענין ב' למה בריאת עוה"ז היה בזמן שהיה, כל קודם וכו' ע"ש. והתירצו הנזכר שם אינו מובן כמבואר לכל מעיין בנבוא העולם, לא היה העולם יכול להברוא קודם. הקב"ה בונה עולמות ומחריבן, ואמר, דין הניין לו ברהוה הוא, כי היה ד"ח ר"ח שם, כי האור העליון אין בו שום תפיסה, לא במחשבה ולא בהדרה כלל, ועיקר הוא מופשט ומובדל מכל המחשבות, אך אפשר להשיג ולהבין ולהקשות שם קושיא, כי הוא חדר שאינו מושג ומתפוס בשום מחשבה, והבן היטב, וד"ש במ"ד ב' בראשית בשינוי לשון, בזמנו בריאת העולם, לא היה העולם יכול להברוא קודם. הקב"ה בונה עולמות ומחריבן, ואמר, דין הניין לו דין לא הניין לו, כיון שהעיקר בריאת העולם היה להשיג אלהותו, נמצא העולמות שהם אינם מושגים במחשבת כלל, הם ד"ח ר"ח שם, שאין זה עיקר כוונת הבריאה, והבן, ופ"א שמתעורר בשמו, כי הקב"ה ברא למשל ספירת החסד, והיה מתפסד עד בחי' כי חסד הוא, כידוע, והוא בבחי' ומחריבן. עד שבא עולם התיקון שהוא הבחינה, והבן, ואח"כ אמר שהוא מצוה להניסם אור בנשמות (חכמים וחסידים).

⁴ כמבואר בבית עולמים ל"ר"א חבר על אדרא רבא קלח ע"א.

⁵ כמבואר בספרה"ק זגל מנחה אמרים (פ"ד, נ"ג) ונבא בו שיתל, כ"ד ונבא בספר בעש"ט עוה"ז ס"ד נ"א וז"ל: בה"ל, צהר תעשה לתבה וגו', האיר אדוני בא זקני (הפסל ע"ס ס"ב) ל"ע, תבה מרומם על מלה, שהוא נקרא תיבה, וזהו מה שאמר צוהר תעשה לתבה, ואמר אור ד"ל שתרצה להאיר תהבה היוצא מפיך וכו', תחתים שנים ושלישים תעשה, יש לומר כאן מרומם מה ששטתתי מן אר"י, ל"ע כי בכל דיבור ודיבור יש עולמות נשמות ואלות, וזהו שמרמז כאן אצל תהבה, ותיבה הוא פירוש דיבור וזהו תחתים היינו עולמות שהוא מדרגה התחתונה. שנייה הוא לשון משנה אלויות נשמה, והיינו נשמות, ושלישית היינו אלות, על שם הלכות (ב"ב פ"ג ט"ג) ושלישית על כלו, שהוא על ידי שהוא מושג ומנהיג את הכל, וכל אלה, תעשיה, היתבו והדיבור שנוצאין מפיך יהיה כבוהה זו ובאמונה שלימה, שיש בכל דיבור תחתים שניים ושלישים, והם עולמות נשמות ואלות כ"ל, והבן.

⁶ ראה בספרה"ק היכל הברכה (פ"ד פ"ט) להר"ק מקאמנארא ז"ע שכתב וז"ל: והן הן בחינות עולמות נשמות אלהותו יתברך, והן הן גוף צלם מוחין, כלים לבושין אורות, עיבור יניקה מוחין, אורות ניצוצין כלים, הכנעה הבדלה המתקה, עתיק זעיר מלכות.

⁷ ויבואר א"ה במאמר לפי' הבעלותן.

⁸ הל' האריז"ל בחתימת אצורת חיים.

⁹ ואף שבלשון האריז"ל בעץ חיים נראה שהם נמצאים כולם ב"עולם התוהו" שהוא "עולם הנקודים", הרי שמותן שאר כתבו של האר"י מבואר כי הם מתחילים כבר "אור אין סוף" עצמו, לפני המצמצום הראשון, ששם כבר קיים השרוש ל"עולם התוהו", ואילו "אור הקו" נחשב כ"תיקון" ביחס אליהם.

¹⁰ ראו בשלשון ספרה"ק ז"ע נבאים (דף) "להר"ק רבי אברהם מסלונים ז"ע בה"ל ויקרא ק"ש" לשעבר ז"ר א"ח אבריו לעבודת השי"ת ע"י התעוררות המדות ונבחי"א נקראים בשם אורות ניצוצות וכלים אלו, ואור הוא בחי מחשבה ודעת התיקון וכמאמר ה"ר בראשית א"ה א"ו וז"א א"ת האור כי טוב ואין אור אלא תורה, וכתוב (פסוק י"א) באורך נראה אור. ניצוצות הם המידות אשר יופצו להאברים לשעבדם לעבודת השי"ת ע"י התנוצצות המדות בהם. ואברי המעשה נקראים כלים כמובן, והורו לנו רבנו"ק סדר הבעדות להחיל מצד הנשמה ולהמשיך למדות הלב עד לאבריים וכלי המעשה.

¹¹ וכתב בספרה"ק היכל הברכה (פ"ד בראשית) וז"ל: והנה נמו שיש נשמה קצוות אורות נוצצין כלים, כלים אברים חושיים, נוצצין נפש שבתוך אברים חושיים, ואורות נפש שבתוך אברים פנימיים, והנה

כאשר ברא השי"ת את העולם השפיע אור גדול להחיות ולקיים את העולמות, אך מכיוון שהיה האור גדול ועצום כל כך בתחילה לא היו יכולים הכלים והעולמות לסובלו עד שנשברו, וכדוגמת המשל המובא בספרי החסידות¹ בשם הזוה"ק לאדם השומע בשורה טובה מדי שעלול לפרוץ בכבי מחמת הקושי האביא אותו אליה².

"עולם התוהו" הוא המצב הראשוני בו נבראו עשר הספירות בתחילה³ - "בתחלה עלה במחשבה לבראתו במידת הדין"⁴, באופן בו הם היו מאירים באור רב כל כך ביחס לכלים שלהם, עד שלא היו הכלים יכולים להחזיק מעמד - "ראה שאין העולם מתקיים" - כי ב"עולם התוהו" הכול בבחינת "רצוא" בלא "שוב"⁵, בשונה מ"עולם התיקון" ששם עוביים של הכלים מתאים ושווה לגודלו של האור.

כאשר נשברו כלים אלו מחמת ריבוי האור שהאיר בהם, חלו בהם כמה שינויים, בנוגע לאיכות ניצוצות וכלים⁶: ריבוי האור (א-ורות דא"ן) השתלק והתעלה בחזרה לשרשו

^[1] וראה מש"כ ע"ז בספה"ק אור שלמים (פרק סט"ג וול"ק): דהנה איתא (ברא רב א) דהש"ת היה בונה עולמות ומרחיבן ושמתני פירוש הדבר מכאדמ"ר מהר"י צלצלה"ח דהיינו לשה"ת בונה עולמות, ואתם שהם מרחיבין ואינם מפיצים בריבוי ד"ש הש"ת ברוב חסדו הגדול בונה לאותם מחריבים ג'כ, ע"כ.ד. ועוד על לאלה מילין, איתא (פרק סט"ג) אל תקרי בניך אלא בוני, כל הדקיקים נקראים בוניך שהם בנין העולם וראים שימה עולמות בתיקון, וז"ל בונה עולמות ומרחיבן - דהיינו שהש"ת מצד חסדו הטוב שולח נשמות קדושות מעולם החריב והם בונין העולם שימה העולם בתיקון.

^[2] וכאשר בספה"ק אמרי מנחם (שער אה אה"ק טו) וול"ק: בזר הקשה למה היה הדורות הראשונים שיש הרבה, ואמר כי בתחלה היו שביעות הכלים לשיב שאלו היו יכולים לקבל את האור, משל לאדם שיש לו בשורה טובה הוא כופה כי אין לו מלי לקבל אור, כן ה' שביעות הכלים כי ה' אור גדול ואלו ה' יכולי לכלי לסבול, ולכן ברא הראשית כתיב ויחי פלוני ויגמר וכו' בכל אחד, כי ה' שביעת הכלים, ובפי נח כתיב ויחי ויולד בנים ולא כתיב ויחי כי ה' לאחור התיקון.

^[3] וראה מש"כ בספה"ק תפארת שלמה (פרק ו' וול"ק): וזה הענין שמתאר במג"כ כי האדם בעיר אמו ומחלה הוא וידע כלל כי התורה האמת בראצו בא מלאך וסטר לו ופי מוסרמו בכל כי צר ליה להיות

בחי ההארה והידיעה באדם מתרבה והולכת עמו מעט מעט כפי שניו דרך דרגין דאם לא כל צר ליה יכול לסבול את האור הגדול קודם, ולכן בא מלאך וסטר לו פיו הוא בחי' השביעה כמו שנתבאר. כמו כן קיימים עני מציבים, אשר בכל אחד מהם קיימת מערכת הספירות, והם עני העולמות התקנים "עולם תוהו" ועולמו "עולם התיקון", בעד ש"עולם תוהו" - ששם כל ספירה מאירה בתוקף בבחינת "אורות מרובים וכלים מועטים" - קיימים עשר ספירות אלו באופן של פירוד ופילוג, כאשר כל ספירה נעמדת וקיימת לעצמה ואינה נותנת מקום לרעותה, הרי ש"בעולם התיקון" - שורה הירבוט"ו והעקת מקום אף לזולת - הם באים באופן של התכללות, כך שכל ספירה לכולה מכלל העולמות.

^[4] ע"י בספה"ק דרע קודש (פרק ב'ה' ב'ה'שית) שכתב וול"ק: כי ידוע שהיה השי"ת בונה עולמות ומרחיבן כי ב"ד וז"ל, וגם אמרו ל"ל (שם ב'ז) כי ידוע במחשבה הברואת במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים בו, כמו כן קיימים עני מציבים, אשר בכל אחד מהם קיימת מערכת הספירות, והם עני העולמות הנשתייב מאוד אור הקדושה, שלא בא דרנין להשתמשלשלו בודל, כי אחרי כן ומחמת גדול אור הקדושה לא היה אפשר לסבול לגדול היראה והתחד מאור ה' ית"ש, שהיה היראה גדולה מאוד לאין שיעור ועוד, ואי אפשר לנבראים לסבול, והוה שאמרו שעלה במחשבה לברוא במדת הדין, ורמו ע"י ח"ר"ב גיטריא"י גבורה" וגיטריא"י גבורה" שהעולמות הדין היגדול היראה וגבורה, שיה היה אפשר להם לסבול המעלה והיראה ולתיות ב"ד"ם בתיקון כלל, ויהי בטלים במציאות מגדול היראה והתחד, עד שבא להם להשתמשלשלו שנשתמשלש האור מסיבה לסיבה, עד שהיה אפשר להם להכלים לעולם האור שלהי אין בטלים מציאות.

^[5] וראה עוד מה דאיתא בספה"ק אגרא דכלה (פרק סט"ג וול"ק): בראשית, באמצעות הראשית חכמה אר"ת, ה' דידוע מסוד שביעות הכלים שהיו בתחילה בבחינת יראה ואחר כך נחרכו כמו שאמרנו ל"ל ב"ד) שהיה הקב"ה בונה עולמות ומרחיבן, והוא סוד המתחשבה שעלה לברוא במדת הדין (ה"ר פר"ד ס"ח).

^[6] מובא בספה"ק תורה אור (פרק ע"ה וול"ק): וזהו ענין רצוא ושוב. והנה בחי' עולם תוהו הג"ל היה בחי' רצוא וכלל התשלוק האורות מן הכלים כמו האה"ר ליפירד מן הפתילה והכלים כו. אבל התקון

ב"עולם האיצילות"⁷ כשהמקום החדש בו הוא נמצא נקרא "עולם התיקון", הכלים [=כלים דא"ן] נשברו ונפלו לעולמות בריאה יצירה ועשיה בבחינת "מיתה"⁸, ועדיין למען יוכלו כלים אלו להתקיים ולהחזיק מעמד נשאר בהם מעט מן האור הלאוקי - "הקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין" - אשר הם ה"רפ"ח ניצוצין" הידועים [=ניצוצות דא"ן].

הטוב מתוך הרע שב"רפ"ח ניצוצין" אלו, ואת זה האדם פועל באמצעות ייחודים וקיום המצוות, אשר על ידיהם הוא מעלה מין' [=מיון נוקבין], התעוררות המקבל כלפי המשפיען הגורמת לייחוד וזיווג המתרחש בעולמות העליונים, וכתוצאה מכך הם משפיעים עליו מוחין, שפע וחיות אלוקית⁹.

זוהי היא עבודת "העלאת ניצוצות" - מושג שעיקרו בקבלת האר"ז¹⁰, אמנה הוא מקבל פנים חדשות, לאחריה, בתורת הבעש"ט זיע"א ותלמידיו, בנוגע לשינויי תפיסה ומחשבה וצדל הם ה"ראשית" ו"אכמ"ל. כל מצווה מעשית, מתפרשת בכתבי האר"ז¹¹ להעלאת ניצוי, ולפיכך מקרבת באופן מוחשי את

הוא בחי' שוב והוא בחי' תומצ"ב ובע"ז אתה חי להיות בתוך הגוף להמשיך אא"ס בכלים ממלכים שונים.

^[1] במש"כ הר"ק רבי זוב בער האדמ"ר האמצעי מליובאוויט ז"ל בביאוריו ל"וה"ק (בשלה עמ' טו) וול"ק: דהיה ג' מדריגות בשביעה אורות וניצוצות וכלים והכלים נשברו וגם ניצוצות דרפ"ח הם שפגלו עמם שוכנים למטה במאנין בתרין כידוע ועליות הרפ"ח ניצוצים ממאנין בתרין ה"ז כמשל היוצא מבית האסורין כמ"ש במ"א ונקראת זאת העליה דניצוצין בשם העלאת מ"ו שהוא ענין מים התחננים בוכין כי ועכ"פ נקבלו בשם מים אלא שתן מים נוקבין העלין מלמטה למעלה כ"ל ובחי האורות שבר' שנתלקו וכלם במקום בשעת השביעה ואח"כ יורדים ומנשכים מלמעלה למטה לאחר הביורין דב"ן כ"ל נקרא בשם מ"א.

וכן ער"ז איתא בספה"ק אור החיים להרה"ק קאמארנא ז"ל (תק"ו) וול"ק: משרושי המצוה וחוקיתה באת ש שלשה מצוות לקחו מאשי וניתנה לאשה נדה חלה הדלקת הנר לתקן חטא של אהד"ר כי בתיקון יסוד דנוקבא ציון וירושלים והיכל קודש קדשים ששם הארון והלחית יבא משיח ויתוקן חטא אהד"ר ושלשה דברים יש בתיקון הזה אחד הלעלות הניצוצין המעורבין בקליפה בסוד דגנך שבארנו בסוד פר מנפצר עליות הניצוצין יתקנו על ידי חלה לחתו של עולם להעלות הנשמות ועוד יש בחינות כ"ל המקבל הניצוצין אלו כבודו תירשך וירושן יונבב תהולת ששם י"י המשומר וזה נשמר בשמירת נדה ענין שער הירח ונתאך כשביעה ויש עוד בחינה שלישית רוח המעלה מ"ו באש להבה שלהבת בתשוקת אשה לבעלה ושיאל לאימה ששמיים בסוד יצחק והוא יתקנו על ידי הדקות הנר כמבואר בתקונים צריכה להקרא בשלל שבת באתערו דשלהובין דרחימו לגבי בעלה.

^[2] המבונה ג"ם "עולם הבורות".

^[3] וראה מש"כ ע"ז בספה"ק אמרי מנחם (שער ב' בקיפ"ט מדרשים איתא קט"ז) וז"ל: הקב"ה היה בונה עולמות ומרחיבן וראים שימה עולמות בתיקון, וז"ל בונה עולמות ומרחיבן - דהיינו שהש"ת מצד חסדו הטוב שולח נשמות קדושות מעולם החריב והם בונין העולם שימה העולם בתיקון.

^[4] וכאשר בספה"ק אמרי מנחם (שער אה אה"ק טו) וול"ק: בזר הקשה למה היה הדורות הראשונים שיש הרבה, ואמר כי בתחלה היו שביעות הכלים לשיב שאלו היו יכולים לקבל את האור, משל לאדם שיש לו בשורה טובה הוא כופה כי אין לו מלי לקבל אור, כן ה' שביעות הכלים כי ה' אור גדול ואלו ה' יכולי לכלי לסבול, ולכן ברא הראשית כתיב ויחי פלוני ויגמר וכו' בכל אחד, כי ה' שביעת הכלים, ובפי נח כתיב ויחי ויולד בנים ולא כתיב ויחי כי ה' לאחור התיקון.

^[5] וראה מש"כ בספה"ק תפארת שלמה (פרק ו' וול"ק): וזה הענין שמתאר במג"כ כי האדם בעיר אמו ומחלה הוא וידע כלל כי התורה האמת בראצו בא מלאך וסטר לו ופי מוסרמו בכל כי צר ליה להיות

בחי ההארה והידיעה באדם מתרבה והולכת עמו מעט מעט כפי שניו דרך דרגין דאם לא כל צר ליה יכול לסבול את האור הגדול קודם, ולכן בא מלאך וסטר לו פיו הוא בחי' השביעה כמו שנתבאר. כמו כן קיימים עני מציבים, אשר בכל אחד מהם קיימת מערכת הספירות, והם עני העולמות התקנים "עולם תוהו" ועולמו "עולם התיקון", בעד ש"עולם תוהו" - ששם כל ספירה מאירה בתוקף בבחינת "אורות מרובים וכלים מועטים" - קיימים עשר ספירות אלו באופן של פירוד ופילוג, כאשר כל ספירה נעמדת וקיימת לעצמה ואינה נותנת מקום לרעותה, הרי ש"בעולם התיקון" - שורה הירבוט"ו והעקת מקום אף לזולת - הם באים באופן של התכללות, כך שכל ספירה לכולה מכלל העולמות.

^[6] ע"י בספה"ק דרע קודש (פרק ב'ה' ב'ה'שית) שכתב וול"ק: כי ידוע שהיה השי"ת בונה עולמות ומרחיבן כי ב"ד וז"ל, וגם אמרו ל"ל (שם ב'ז) כי ידוע במחשבה הברואת במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים בו, כמו כן קיימים עני מציבים, אשר בכל אחד מהם קיימת מערכת הספירות, והם עני העולמות הנשתייב מאוד אור הקדושה, שלא בא דרנין להשתמשלשלו בודל, כי אחרי כן ומחמת גדול אור הקדושה לא היה אפשר לסבול לגדול היראה והתחד מאור ה' ית"ש, שהיה היראה גדולה מאוד לאין שיעור ועוד, ואי אפשר לנבראים לסבול, והוה שאמרו שעלה במחשבה לברוא במדת הדין, ורמו ע"י ח"ר"ב גיטריא"י גבורה" וגיטריא"י גבורה" שהעולמות הדין היגדול היראה וגבורה, שיה היה אפשר להם לסבול המעלה והיראה ולתיות ב"ד"ם בתיקון כלל, ויהי בטלים במציאות מגדול היראה והתחד, עד שבא להם להשתמשלשלו שנשתמשלש האור מסיבה לסיבה, עד שהיה אפשר להם להכלים לעולם האור שלהי אין בטלים מציאות.

^[7] וראה עוד מה דאיתא בספה"ק אגרא דכלה (פרק סט"ג וול"ק): בראשית, באמצעות הראשית חכמה אר"ת, ה' דידוע מסוד שביעות הכלים שהיו בתחילה בבחינת יראה ואחר כך נחרכו כמו שאמרנו ל"ל ב"ד) שהיה הקב"ה בונה עולמות ומרחיבן, והוא סוד המתחשבה שעלה לברוא במדת הדין (ה"ר פר"ד ס"ח).

^[8] מובא בספה"ק תורה אור (פרק ע"ה וול"ק): וזהו ענין רצוא ושוב. והנה בחי' עולם תוהו הג"ל היה בחי' רצוא וכלל התשלוק האורות מן הכלים כמו האה"ר ליפירד מן הפתילה והכלים כו. אבל התקון

^[9] וכמו כן בכלל המותש של הניצוי, וע"ת את אתא אלהי אביך ועבדו כדי לזכות לדעת גדול שהוא בחי' משה כנודע וכמו כן בכלל המותש של הניצוי, וע"ת את אתא אלהי אביך ועבדו כדי לזכות לדעת גדול שהוא בחי' משה כנודע

הדבר ותנועתו.

והנה בעוד שהתפשטות העצמיות והתגלותה בחוץ מתוארת כ"אור", הרי שהמוקם אשר בו ההתגלות נתפסת נקרא "כלי", והיינו משום שכל מהותו של הכלי אינה מהווה תכלית בפני עצמה אלא לרוב האדם עומדת כאמצעי לתכלית אחרת, וכמבואר בספר"ק תפארת ש"מ¹⁷ על פי דברי הרה"ק רבי משה לייב סאטנאווי"ע.

ה"כלים" הם החלקים הנמוכים והחומריים ביותר שבמציאות הגשמית הנראית לעינינו, ולפיכך הם נקראים "עולמות" באשר הם מעלימים ומסתירים את מציאות השי"ת בעולם¹⁸.

לפי האריז"ל ה"כלים" אינם עניין נוסף ל"אורות" אלא אדרבא הם מתהווים מהתעבות האור וגסותו, והתעבות האור נובעת על ידי ה"הכאה" שבין אור ישראל לאור חוזה, ובעוד ששם יש קצת אור אחד הוא לא יתעבה והפוך להיות כלי, הרי שאם יש התנגשות בין "אור ישראל" מצד השי"ת ו"אור חוזה" מצד הנבראים¹⁹ - באופן מעגלי של השפעה וקבלה שניתן לראות בו דמיון לחומר פשוט²⁰ - ש"הי אור" (אורות - חסדים) ו"יהי אור"²¹ (כלים - גבורות) מכים אחד בשני²², כל הכאה כזו גורמת ל"התעבות האורות" שממנה מתהווים

ה"כלים", כדוגמת ה"הלכה למעשה" ו"חידושי אמת" המתלבנים ומתבררים דווקא על ידי ההכאה - "מלחמתה של תורה" - שבין האור הישר של הרב שהוא המשפיע לבין האור החוזה הבא מצד התלמיד המקבל את דברי רבו, על דרך המאמר "דברים היוצאים מן הלב" חוזרים ו"כנסים אל הלב" של המוציא עצמו, כדברי הרה"ק בעל האהבת שלום זי"ע²³.

למען האמת, ללא הכלים אין שום משמעות לאור²⁴ כפי שמבאר הרמב"ן בספרו האמונה והבטחון²⁵ את הנאמר בשיר השירים²⁶: "אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ", כלומר, 'לא תעירו עצמכם ב'התעוררות האהבה עד שיהיה שם הדבר הראוי שיהיה התעוררות בזה על ידו', 'שתעשה חפץ על ידי הסבה היא', מה שגורם לכך שנראה את ה"כלים" כמשלימים וכמקיימים את ה"אורות" - משום שהם ההופעה החיצונית והביטוי של האורות, בבחינת "מלכות"²⁷.

אור הגנוז

כאמור, ששנשבו ה"כלים" שב"עולם האורות" בעקבות רבינו האור שהאיר בהם, איבדו הכלים את חיותם ונפלו לעולמות בי"ע, אולם עדיין למען יוכלו לשרוד ולהתקיים מן ההכרח היה שיישארו בהם מעט חיות מן

¹⁷ ואלו דברי קדשו (פרו יתרו) ז"ש בשם הרב הקדוש מוה משה לוב זצלה"ה (בראיתא מד. יז) האיש אשר נמצא הנובע בידו הוא יתרו לוי עבד. גבע הרב כלי המקבל מכלי המשפיע השופך לתוכו זריק שיהיה הנובע למטה בידו ממחלי השופך ממנו "א" יאחזו למעלה אינו יכול לקבל בתוכו. ואם הוא נבחי אז יכול להיות עבד לקבל. כ"ל" וכן הוא בכל הענינים בקבלת מני הרב ללמוד ממנו אם הוא נבחי כ"ל ריקן אוי יוכל לקבל".

¹⁸ כמבוא בספר"ק מאור עינים (כלים כלליים) בה"ל: ומטעה זה נקרא עולם משלון העלם וכל זה על ידי שאנו חומריים שאי אפשר לנו כלל להשיג כי אם על פי בחינת העולם שאור חיותו יתברר בעלם ונחט אצלנו בחינת האמור ואם כן בכל דבר שיראה ויעשה בעולם ידבק חיותו לאור אין סוף ברזך הוא הנעלם בהדרגה בחינת בני בשראיר דברים.

וכענין בספר"ק מאור עינים (כלים כלליים) בה"ל: ומטעה זה נקרא עולם משלון העלם וכל זה על ידי שאנו חומריים שאי אפשר לנו כלל להשיג כי אם על פי בחינת העולם שאור חיותו יתברר בעלם ונחט אצלנו בחינת האמור ואם כן בכל דבר שיראה ויעשה בעולם ידבק חיותו לאור אין סוף ברזך הוא הנעלם בהדרגה בחינת בני בשראיר דברים.

¹⁹ ראה בספר"ק האריז"ל בה"ל פ"ו ע"ח (שם השופר) פ"ה (א"ר) וז"ל: ומטעה זה נקרא עולם משלון העלם וכל זה על ידי שאנו חומריים שאי אפשר לנו כלל להשיג כי אם על פי בחינת העולם שאור חיותו יתברר בעלם ונחט אצלנו בחינת האמור ואם כן בכל דבר שיראה ויעשה בעולם ידבק חיותו לאור אין סוף ברזך הוא הנעלם בהדרגה בחינת בני בשראיר דברים.

²⁰ ראה בספר"ק האריז"ל בה"ל פ"ו ע"ח (שם השופר) פ"ה (א"ר) וז"ל: ומטעה זה נקרא עולם משלון העלם וכל זה על ידי שאנו חומריים שאי אפשר לנו כלל להשיג כי אם על פי בחינת העולם שאור חיותו יתברר בעלם ונחט אצלנו בחינת האמור ואם כן בכל דבר שיראה ויעשה בעולם ידבק חיותו לאור אין סוף ברזך הוא הנעלם בהדרגה בחינת בני בשראיר דברים.

²¹ ראה בספר"ק האריז"ל בה"ל פ"ו ע"ח (שם השופר) פ"ה (א"ר) וז"ל: ומטעה זה נקרא עולם משלון העלם וכל זה על ידי שאנו חומריים שאי אפשר לנו כלל להשיג כי אם על פי בחינת העולם שאור חיותו יתברר בעלם ונחט אצלנו בחינת האמור ואם כן בכל דבר שיראה ויעשה בעולם ידבק חיותו לאור אין סוף ברזך הוא הנעלם בהדרגה בחינת בני בשראיר דברים.

²² ראה בספר"ק האריז"ל בה"ל פ"ו ע"ח (שם השופר) פ"ה (א"ר) וז"ל: ומטעה זה נקרא עולם משלון העלם וכל זה על ידי שאנו חומריים שאי אפשר לנו כלל להשיג כי אם על פי בחינת העולם שאור חיותו יתברר בעלם ונחט אצלנו בחינת האמור ואם כן בכל דבר שיראה ויעשה בעולם ידבק חיותו לאור אין סוף ברזך הוא הנעלם בהדרגה בחינת בני בשראיר דברים.

²³ ראה בספר"ק האריז"ל בה"ל פ"ו ע"ח (שם השופר) פ"ה (א"ר) וז"ל: ומטעה זה נקרא עולם משלון העלם וכל זה על ידי שאנו חומריים שאי אפשר לנו כלל להשיג כי אם על פי בחינת העולם שאור חיותו יתברר בעלם ונחט אצלנו בחינת האמור ואם כן בכל דבר שיראה ויעשה בעולם ידבק חיותו לאור אין סוף ברזך הוא הנעלם בהדרגה בחינת בני בשראיר דברים.

²⁴ ראה בספר"ק האריז"ל בה"ל פ"ו ע"ח (שם השופר) פ"ה (א"ר) וז"ל: ומטעה זה נקרא עולם משלון העלם וכל זה על ידי שאנו חומריים שאי אפשר לנו כלל להשיג כי אם על פי בחינת העולם שאור חיותו יתברר בעלם ונחט אצלנו בחינת האמור ואם כן בכל דבר שיראה ויעשה בעולם ידבק חיותו לאור אין סוף ברזך הוא הנעלם בהדרגה בחינת בני בשראיר דברים.

²⁵ ראה בספר"ק האריז"ל בה"ל פ"ו ע"ח (שם השופר) פ"ה (א"ר) וז"ל: ומטעה זה נקרא עולם משלון העלם וכל זה על ידי שאנו חומריים שאי אפשר לנו כלל להשיג כי אם על פי בחינת העולם שאור חיותו יתברר בעלם ונחט אצלנו בחינת האמור ואם כן בכל דבר שיראה ויעשה בעולם ידבק חיותו לאור אין סוף ברזך הוא הנעלם בהדרגה בחינת בני בשראיר דברים.

²⁶ עמא די תשוכא מהפכין להורא דר. דהנה עיקר שעשוע דקב"ה בדיקים שמהפכים מדת הדיון למדת הורמסים, היינו שבכל בחי' דינים ואין ומסכלין בחי' חסדי השם יתברך, שמאמרים בה' כי חפץ חסד הוא, ומה ששולח על אדם איזה צרה הרמאני לצ"ל, הוא בחינת חסד, שיש שיפשוט לבחינת שרשים וענפים, והשרשים עריכים ביותר לניקית הענפים, על דרך מאמרם ז"ל (תנ"ת) כי נשמתו כן יוכל לעלותו השתובע עלאה יתרו, כי גם בחינת דינון בחינת גבורה בחינת שמאל ככלל הוא בחינת חסד, כדאיתא בזה"ק (ה"ק ד' ע"ג) יחי אור אד' מינתי ויחי אור אד' אמטאל, שגם בחינת שמאל בחינת גבורה נקרא בחינת אור בחינת חסד, אלא שבחינת חסד שבו הוא מוסס. ולכן בחינת שמאל ככלל שם ה"ה בחינת חסד.

²⁷ עמא די תשוכא מהפכין להורא דר. דהנה ידוע מאמר חכמינו ז"ל (ספר חריבוטו סעי' ע"ז) דברים היוצאים מן הלב נכנסין אל הלב, ופירושו, כי מבואר אצלנו בפרשת קרח (ד"ה עיר יש למור על דרך זה) שיש בשראל בחינת שרשים וענפים, והשרשים עריכים ביותר לניקית הענפים, על דרך מאמרם ז"ל (תנ"ת) כי נשמתו כן יוכל לעלותו השתובע עלאה יתרו, כי גם בחינת דינון בחינת גבורה בחינת שמאל ככלל הוא בחינת חסד, כדאיתא בזה"ק (ה"ק ד' ע"ג) יחי אור אד' מינתי ויחי אור אד' אמטאל, שגם בחינת שמאל בחינת גבורה נקרא בחינת אור בחינת חסד, אלא שבחינת חסד שבו הוא מוסס. ולכן בחינת שמאל ככלל שם ה"ה בחינת חסד.

²⁸ עמא די תשוכא מהפכין להורא דר. דהנה ידוע מאמר חכמינו ז"ל (ספר חריבוטו סעי' ע"ז) דברים היוצאים מן הלב נכנסין אל הלב, ופירושו, כי מבואר אצלנו בפרשת קרח (ד"ה עיר יש למור על דרך זה) שיש בשראל בחינת שרשים וענפים, והשרשים עריכים ביותר לניקית הענפים, על דרך מאמרם ז"ל (תנ"ת) כי נשמתו כן יוכל לעלותו השתובע עלאה יתרו, כי גם בחינת דינון בחינת גבורה בחינת שמאל ככלל הוא בחינת חסד, כדאיתא בזה"ק (ה"ק ד' ע"ג) יחי אור אד' מינתי ויחי אור אד' אמטאל, שגם בחינת שמאל בחינת גבורה נקרא בחינת אור בחינת חסד, אלא שבחינת חסד שבו הוא מוסס. ולכן בחינת שמאל ככלל שם ה"ה בחינת חסד.

²⁹ עמא די תשוכא מהפכין להורא דר. דהנה ידוע מאמר חכמינו ז"ל (ספר חריבוטו סעי' ע"ז) דברים היוצאים מן הלב נכנסין אל הלב, ופירושו, כי מבואר אצלנו בפרשת קרח (ד"ה עיר יש למור על דרך זה) שיש בשראל בחינת שרשים וענפים, והשרשים עריכים ביותר לניקית הענפים, על דרך מאמרם ז"ל (תנ"ת) כי נשמתו כן יוכל לעלותו השתובע עלאה יתרו, כי גם בחינת דינון בחינת גבורה בחינת שמאל ככלל הוא בחינת חסד, כדאיתא בזה"ק (ה"ק ד' ע"ג) יחי אור אד' מינתי ויחי אור אד' אמטאל, שגם בחינת שמאל בחינת גבורה נקרא בחינת אור בחינת חסד, אלא שבחינת חסד שבו הוא מוסס. ולכן בחינת שמאל ככלל שם ה"ה בחינת חסד.

³⁰ עמא די תשוכא מהפכין להורא דר. דהנה ידוע מאמר חכמינו ז"ל (ספר חריבוטו סעי' ע"ז) דברים היוצאים מן הלב נכנסין אל הלב, ופירושו, כי מבואר אצלנו בפרשת קרח (ד"ה עיר יש למור על דרך זה) שיש בשראל בחינת שרשים וענפים, והשרשים עריכים ביותר לניקית הענפים, על דרך מאמרם ז"ל (תנ"ת) כי נשמתו כן יוכל לעלותו השתובע עלאה יתרו, כי גם בחינת דינון בחינת גבורה בחינת שמאל ככלל הוא בחינת חסד, כדאיתא בזה"ק (ה"ק ד' ע"ג) יחי אור אד' מינתי ויחי אור אד' אמטאל, שגם בחינת שמאל בחינת גבורה נקרא בחינת אור בחינת חסד, אלא שבחינת חסד שבו הוא מוסס. ולכן בחינת שמאל ככלל שם ה"ה בחינת חסד.

³¹ עמא די תשוכא מהפכין להורא דר. דהנה ידוע מאמר חכמינו ז"ל (ספר חריבוטו סעי' ע"ז) דברים היוצאים מן הלב נכנסין אל הלב, ופירושו, כי מבואר אצלנו בפרשת קרח (ד"ה עיר יש למור על דרך זה) שיש בשראל בחינת שרשים וענפים, והשרשים עריכים ביותר לניקית הענפים, על דרך מאמרם ז"ל (תנ"ת) כי נשמתו כן יוכל לעלותו השתובע עלאה יתרו, כי גם בחינת דינון בחינת גבורה בחינת שמאל ככלל הוא בחינת חסד, כדאיתא בזה"ק (ה"ק ד' ע"ג) יחי אור אד' מינתי ויחי אור אד' אמטאל, שגם בחינת שמאל בחינת גבורה נקרא בחינת אור בחינת חסד, אלא שבחינת חסד שבו הוא מוסס. ולכן בחינת שמאל ככלל שם ה"ה בחינת חסד.

³² עמא די תשוכא מהפכין להורא דר. דהנה ידוע מאמר חכמינו ז"ל (ספר חריבוטו סעי' ע"ז) דברים היוצאים מן הלב נכנסין אל הלב, ופירושו, כי מבואר אצלנו בפרשת קרח (ד"ה עיר יש למור על דרך זה) שיש בשראל בחינת שרשים וענפים, והשרשים עריכים ביותר לניקית הענפים, על דרך מאמרם ז"ל (תנ"ת) כי נשמתו כן יוכל לעלותו השתובע עלאה יתרו, כי גם בחינת דינון בחינת גבורה בחינת שמאל ככלל הוא בחינת חסד, כדאיתא בזה"ק (ה"ק ד' ע"ג) יחי אור אד' מינתי ויחי אור אד' אמטאל, שגם בחינת שמאל בחינת גבורה נקרא בחינת אור בחינת חסד, אלא שבחינת חסד שבו הוא מוסס. ולכן בחינת שמאל ככלל שם ה"ה בחינת חסד.

³³ עמא די תשוכא מהפכין להורא דר. דהנה ידוע מאמר חכמינו ז"ל (ספר חריבוטו סעי' ע"ז) דברים היוצאים מן הלב נכנסין אל הלב, ופירושו, כי מבואר אצלנו בפרשת קרח (ד"ה עיר יש למור על דרך זה) שיש בשראל בחינת שרשים וענפים, והשרשים עריכים ביותר לניקית הענפים, על דרך מאמרם ז"ל (תנ"ת) כי נשמתו כן יוכל לעלותו השתובע עלאה יתרו, כי גם בחינת דינון בחינת גבורה בחינת שמאל ככלל הוא בחינת חסד, כדאיתא בזה"ק (ה"ק ד' ע"ג) יחי אור אד' מינתי ויחי אור אד' אמטאל, שגם בחינת שמאל בחינת גבורה נקרא בחינת אור בחינת חסד, אלא שבחינת חסד שבו הוא מוסס. ולכן בחינת שמאל ככלל שם ה"ה בחינת חסד.

³⁴ עמא די תשוכא מהפכין להורא דר. דהנה ידוע מאמר חכמינו ז"ל (ספר חריבוטו סעי' ע"ז) דברים היוצאים מן הלב נכנסין אל הלב, ופירושו, כי מבואר אצלנו בפרשת קרח (ד"ה עיר יש למור על דרך זה) שיש בשראל בחינת שרשים וענפים, והשרשים עריכים ביותר לניקית הענפים, על דרך מאמרם ז"ל (תנ"ת) כי נשמתו כן יוכל לעלותו השתובע עלאה יתרו, כי גם בחינת דינון בחינת גבורה בחינת שמאל ככלל הוא בחינת חסד, כדאיתא בזה"ק (ה"ק ד' ע"ג) יחי אור אד' מינתי ויחי אור אד' אמטאל, שגם בחינת שמאל בחינת גבורה נקרא בחינת אור בחינת חסד, אלא שבחינת חסד שבו הוא מוסס. ולכן בחינת שמאל ככלל שם ה"ה בחינת חסד.

מעולפת ספיריים | **מאמר** אור הגנוז | **עמוד כא**

ומוחבא בכל מה שנברא לאחר מכן, כי אור זה - שנברא על ידי "מאמר" המבטא את ריחוקה של הבריאה מבוראה כמאמרו של האדם הנפרדת מעצמותו וכפי שכירה אותו הרמב"ם ”אור נבראִימט” - הוא הכינוי לעצם מהות ומציאות הבריאה, שהוא מציאות דמיונית הנוספת למציאות האלוקית האמיתית והיחידה, וזה הרי קיים בכל דבר והוא מחיה את הכול באופן שווה בבחינת "אור המקיף", בשונה מ"אור פנימי" המחיה כל עולם לפי דרגתו.

ואיתא בספ"ק שהרש"י כי "אור הגנוז" זה נמצא בכל מקום בכל משלה (התלפ"ס ב:ק) דבלתי חיותו אין חיות כלל, ואפילו כלפיפה חיות שלהם מי"א פניני הקטורת והנה מנאר שקלפת' נונה גונב מקדושת' ניצוץו, והה קליפת' יון מנבאר במלגה ממוקות. והנה עם קדוש ישראל ששכינתו יתברך שוכן ביניהם, אך מחמת עונת הפתח פניו מהם, כמאמר כתובו ודב"ט (א"ת) ועבדתו והסתתרו, יון אף על פי כן (ויקרא' פ"ח א' ומתלים' וגו' כדברי חז"ל ועבדתו) ה"ד נטויה עליונו. והנה בגלות יון, המה הפלוסופים כידוע שרוב הפלסופ' מלסתר והכל, ומה שיש להם אין חקירה נבנב עמו מספיק מקדושיש' בשראיל, אך נראים מתחמקים בחקירתם, ולכן נקל לשעות ח"ו, שקרובים לומר, מתחמקי בניה"ק (ירמ'א ד:ק). אך לא זה שכתבנו בהתבלשות האור כל העולם לפי רעו אוה פנמיטא אור שמתבלש לפי שיכול כל עולם לסבל, אך עצמות האור כביכול לית אחר פנוי מניתי (התק"ה י"ח ג'א"ע א"ת) והוא נקרא מקיף.

¹⁰ כמובא בספ"ק אמרי פנחס (שפ"ג א' תר"ד, פ"ר בא איתא סאן) בה"ל: **וכל דבר שבעולם תלוי באור הגנוז, ויהלול את היה קיום העולם** כדאיתא בזהר תרומה הארתו, אלא שכל דבר וכו' ע"ש, נמצא שאפילו פרסכה נמשך מאור הגנוז ולכן יש לאדם להמשיך פרסכתו בהעצם כמו שהיו וזהו הקשר שפירשים הקדומים שהיו מצניעין א"ע בעשרים לא כמו עשיו וכמ"ש אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי וכו' והטעם כיון שבא מאור הגנוז צריך להיות בגניזה והצנע.

¹¹ כמובא בספ"ק אמרי פנחס (שפ"ג א' תר"ד, פ"ר בא איתא סאן) בה"ל: **ויאמר אלהים כי ויהי אור ומאז עד עתה נתמלא העולם כלו אור כי מחמת שתיקתו דמריב' דבר שישות והכלי אור עליו עומת זה הוא פנמיטא נמשך מאור הגנוז וזהו אף העולם נבנע עמו והם על כמה פרסאות ומבטא את האור אור וגם הוא פנמיטא המגדיל כמו נענעם וכן נבנע עמו והם על כמה פרסאות ומבטא את האור אור וגם הוא פנמיטא נמשך מאור הגנוז ולכן יש לאדם להמשיך פרסכתו בהעצם כמו שהיו וזהו הקשר שפירשים הקדומים שהיו מצניעין א"ע בעשרים לא כמו עשיו וכמ"ש אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי וכו' והטעם כיון שבא מאור הגנוז צריך להיות בגניזה והצנע.**

¹² כמובא בספ"ק אמרי פנחס (שפ"ג א' תר"ד, פ"ר בא איתא סאן) בה"ל: **ויאמר אלהים כי ויהי אור ומאז עד עתה נתמלא העולם כלו אור כי מחמת שתיקתו דמריב' דבר שישות והכלי אור עליו עומת זה הוא פנמיטא נמשך מאור הגנוז וזהו אף העולם נבנע עמו והם על כמה פרסאות ומבטא את האור אור וגם הוא פנמיטא המגדיל כמו נענעם וכן נבנע עמו והם על כמה פרסאות ומבטא את האור אור וגם הוא פנמיטא נמשך מאור הגנוז ולכן יש לאדם להמשיך פרסכתו בהעצם כמו שהיו וזהו הקשר שפירשים הקדומים שהיו מצניעין א"ע בעשרים לא כמו עשיו וכמ"ש אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי וכו' והטעם כיון שבא מאור הגנוז צריך להיות בגניזה והצנע.**

¹³ כמובא בספ"ק אמרי פנחס (שפ"ג א' תר"ד, פ"ר בא איתא סאן) בה"ל: **ויאמר אלהים כי ויהי אור ומאז עד עתה נתמלא העולם כלו אור כי מחמת שתיקתו דמריב' דבר שישות והכלי אור עליו עומת זה הוא פנמיטא נמשך מאור הגנוז וזהו אף העולם נבנע עמו והם על כמה פרסאות ומבטא את האור אור וגם הוא פנמיטא המגדיל כמו נענעם וכן נבנע עמו והם על כמה פרסאות ומבטא את האור אור וגם הוא פנמיטא נמשך מאור הגנוז ולכן יש לאדם להמשיך פרסכתו בהעצם כמו שהיו וזהו הקשר שפירשים הקדומים שהיו מצניעין א"ע בעשרים לא כמו עשיו וכמ"ש אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי וכו' והטעם כיון שבא מאור הגנוז צריך להיות בגניזה והצנע.**

¹⁴ כמובא בספ"ק אמרי פנחס (שפ"ג א' תר"ד, פ"ר בא איתא סאן) בה"ל: **ויאמר אלהים כי ויהי אור ומאז עד עתה נתמלא העולם כלו אור כי מחמת שתיקתו דמריב' דבר שישות והכלי אור עליו עומת זה הוא פנמיטא נמשך מאור הגנוז וזהו אף העולם נבנע עמו והם על כמה פרסאות ומבטא את האור אור וגם הוא פנמיטא המגדיל כמו נענעם וכן נבנע עמו והם על כמה פרסאות ומבטא את האור אור וגם הוא פנמיטא נמשך מאור הגנוז ולכן יש לאדם להמשיך פרסכתו בהעצם כמו שהיו וזהו הקשר שפירשים הקדומים שהיו מצניעין א"ע בעשרים לא כמו עשיו וכמ"ש אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי וכו' והטעם כיון שבא מאור הגנוז צריך להיות בגניזה והצנע.**

¹⁵ כמובא בספ"ק אמרי פנחס (שפ"ג א' תר"ד, פ"ר בא איתא סאן) בה"ל: **ויאמר אלהים כי ויהי אור ומאז עד עתה נתמלא העולם כלו אור כי מחמת שתיקתו דמריב' דבר שישות והכלי אור עליו עומת זה הוא פנמיטא נמשך מאור הגנוז וזהו אף העולם נבנע עמו והם על כמה פרסאות ומבטא את האור אור וגם הוא פנמיטא המגדיל כמו נענעם וכן נבנע עמו והם על כמה פרסאות ומבטא את האור אור וגם הוא פנמיטא נמשך מאור הגנוז ולכן יש לאדם להמשיך פרסכתו בהעצם כמו שהיו וזהו הקשר שפירשים הקדומים שהיו מצניעין א"ע בעשרים לא כמו עשיו וכמ"ש אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי וכו' והטעם כיון שבא מאור הגנוז צריך להיות בגניזה והצנע.**

¹⁶ כמובא בספ"ק אמרי פנחס (שפ"ג א' תר"ד, פ"ר בא איתא סאן) בה"ל: **ויאמר אלהים כי ויהי אור ומאז עד עתה נתמלא העולם כלו אור כי מחמת שתיקתו דמריב' דבר שישות והכלי אור עליו עומת זה הוא פנמיטא נמשך מאור הגנוז וזהו אף העולם נבנע עמו והם על כמה פרסאות ומבטא את האור אור וגם הוא פנמיטא המגדיל כמו נענעם וכן נבנע עמו והם על כמה פרסאות ומבטא את האור אור וגם הוא פנמיטא נמשך מאור הגנוז ולכן יש לאדם להמשיך פרסכתו בהעצם כמו שהיו וזהו הקשר שפירשים הקדומים שהיו מצניעין א"ע בעשרים לא כמו עשיו וכמ"ש אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי וכו' והטעם כיון שבא מאור הגנוז צריך להיות בגניזה והצנע.**

¹⁷ כמובא בספ"ק אמרי פנחס (שפ"ג א' תר"ד, פ"ר בא איתא סאן) בה"ל: **ויאמר אלהים כי ויהי אור ומאז עד עתה נתמלא העולם כלו אור כי מחמת שתיקתו דמריב' דבר שישות והכלי אור עליו עומת זה הוא פנמיטא נמשך מאור הגנוז וזהו אף העולם נבנע עמו והם על כמה פרסאות ומבטא את האור אור וגם הוא פנמיטא המגדיל כמו נענעם וכן נבנע עמו והם על כמה פרסאות ומבטא את האור אור וגם הוא פנמיטא נמשך מאור הגנוז ולכן יש לאדם להמשיך פרסכתו בהעצם כמו שהיו וזהו הקשר שפירשים הקדומים שהיו מצניעין א"ע בעשרים לא כמו עשיו וכמ"ש אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי וכו' והטעם כיון שבא מאור הגנוז צריך להיות בגניזה והצנע.**

¹⁸ כמובא בספ"ק אמרי פנחס (שפ"ג א' תר"ד, פ"ר בא איתא סאן) בה"ל: **ויאמר אלהים כי ויהי אור ומאז עד עתה נתמלא העולם כלו אור כי מחמת שתיקתו דמריב' דבר שישות והכלי אור עליו עומת זה הוא פנמיטא נמשך מאור הגנוז וזהו אף העולם נבנע עמו והם על כמה פרסאות ומבטא את האור אור וגם הוא פנמיטא המגדיל כמו נענעם וכן נבנע עמו והם על כמה פרסאות ומבטא את האור אור וגם הוא פנמיטא נמשך מאור הגנוז ולכן יש לאדם להמשיך פרסכתו בהעצם כמו שהיו וזהו הקשר שפירשים הקדומים שהיו מצניעין א"ע בעשרים לא כמו עשיו וכמ"ש אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי וכו' והטעם כיון שבא מאור הגנוז צריך להיות בגניזה והצנע.**

¹⁹ וכמכ"ש בספ"ק אהוב שבת (פ"א א"ת) חז"ל: **הנה איתא בגמרא פסחים (ד' א"ר) ל"ד בדוקין כו'. ואומר שם מאי אור נהי דאיכא אור ימנא אור לילא ולבאורא איתא שם התבוא אור לחושך.**

אך בדאמת יש הרבה בחי' אור, זו מלמעלה מאו שאר כל אור מלאי ית' מחכירו י"ד מעלות אור התחתון וישב לחושך נגד גדול אור הבהיר גבוה ממנו. וכמו כן הכתוב ישראל כשהם דבוקים אליו ית ממש בדביקות אמיתי אז מאיר להם אור המלך עליון אור האין סוף המהיר ומגיד עיני החכמים.

האור האלוקי, מה שנקרא "רפ"ח ניצוציץ", אולם האור כפי שהוא במקורו הסתלק וחדר לשרושו, ונגזז מן הנבראים, וזהו ה"אור הגנוז" המוזכר בספרים הקדושים¹⁹.

וכך אמרו חז"ל במסכת חגיגה²⁰: "אור שברא הקדוש ברוך הוא ביום ראשון אדם צופה עם במוסף העולם ועד סופו, כיון שנסתכל הקדוש ברוך הוא בדור המבול ובדור הפלגה וראה שמעשיהם מקולקלים עמד גנוזו מהן וכו', ולמי גנוז, לצדיקים לעתיד לבא", וכפי שם, שמבאר הרה"ק המגיד ממעזריטש זיע"א²¹, שאין כוונת חז"ל לבאר רק גניזת האור כעונש לרשעים על מעשיהם הרעים, אלא כוונתם לומר שרצון השי"ת לקיים עולם עם נבדקים בעלי בחירה חופשית אין טוב לרע - מחייב למנוע מאור זה להשפיע ללא גבולות, בבחינת "שאמר לעולמו די"²².

ה"אור הגנוז" הוא הבריאה הראשונה שנבראה²³ כמו שנאמר "ויאמר אלוקים יהי אור", והוא האור האלוקי הגנוז

¹⁹ וראה מה דאיתא בספ"ק אהבת שלום (ר"ה וי"ט) בה"ל: **והנה להבין מה זה אור הגנוז ומהו טוב הגנוז, יש לפרש על דרך זה, דהנה אמרנו שיש ששה סופת הנימה ידועים ה' השמש הירח והא חיות כל העולמות, והנה השמש ימי בראשית ימי האדם השם היר"ה במילוי ע"ה בשלימות בזה יוד היו ה' והא בגימטריא ע"ב, והנה השם ע"ב נחלק לד' חלקים כנודע, נמצא חלק אחד מן ע"ב הוא י"ח אורות, וכשראה הקב"ה שאין העולם כדאי עמד וגזו חלק הראשון של השם ה"ה שהיא יעקב חיותו של השם ה"ה"ל, נמצא ששטאור ל"ד אורות מן השם ה"ה לצורך קיום העולם, וכן החלק שנגזז היה צריך להתגלות עד עומק מן המעט כדי להחיות ל"ד אורות ה"ה, נמצא שנתגלה עוד חלק אחד מן ח"ו חלקים ה"ה"ל ונשארו נגיניה זו י"ז חלקים בגימטריא וזהו, ועל כן נקרא טוב הגנוז, וכו"ה אורות נתגלו.**

²⁰ ע"ב א"י.

²¹ כמובא בספ"ק מגיד דבריו ליעקב (אח"ת סאן) בה"ל: **שואו אור הגנוז שראה הקב"ה שאין העולם כדאי ר"ל שאין העולם יכולים לסבלו, עמד וגנוז. דקשה הלא אין דרכו של הקב"ה לפרוע מרשעים קודם שהם חוטאים, אך הפי ע"ד מ"ש שמרתי לעולמי די, פי דאור א"ס ית הוא תמיד מתפשט, לאמר כתר לעולמו די שהא כמו כלי המקבל משקה ואינו מניח להתפשט יותר, כך העולם אינו מניח בכיכול להתפשט יותר, והוא אין העולם כדאי שאין בנם י"ד לקבל אור כזה.**

וכמבאר בספ"ק אור השלים (פ"ה ב"ה) חז"ל: **הנה עונות המבורא ה"ה הולכות בזה ובלל ונעו כלי הפסק כמעין הנובב, וזלת שאו ח"ה אדם גורם מבטעי שופט ומכדיל ונבלמת השלשעה מעיניו, כאשר שמתני מפה קדוש הורח ואלתו מורומא ג'צלחה' הורומאנא בזה הפסוק (במדינת סאן א"י) ויפקח אליהם את עיניה ותיא באר מים חיים, שהבאר מים חיים היא מוכן ככל לפניה, וזלת שיהיה צריכה פקחות עיניה לראותה. וכן אור על משה בראשית שגזו הקב"ה לצדיקים ע"מ ל"ה האור היא עומד וקיים בלע. וזלת שעלה כביכול בברזנו הפשוט להבחינת העולם למען לא יטשיכוהו הרעים מעשיהם הממעינים, וגנוז לצדיקים העתידים לנאוב כזה דור וזהו, ואצלם הוא בבחינת התגלות לשיכולי להתמקור כרצונם טובו.**

²² וראה ספ"ק בספ"ק אמרי פנחס (שפ"ג א' תר"ד, פ"ר בא איתא סאן) בה"ל: **ולכל בני ישראל היה אור מבושבות, ופי באור השמים שאותו אור הגנוז ופי באור הגנוז ופי באור הגנוז ופי באור הגנוז ופי באור הגנוז, בשם ברע בנין שהוא מסמא עיני הקליפות שאין יכולים לסבלו רובי אור, כי כל הטמאים רואים בלילה שהוא שטחם דגיבנם ועסקין אור והוא אלא כלי ביום, כי ביום אור מסטרא גדן עדן, והה שכתבו בבנות עליו וישתחררה השתחרואה גדולה למען עיני הקליפות שאינם יכולין לסבלו לזה.**

²³ ע"י בנב"ר (ר"ק ב' כ"א) ד"בראשית מאי מאמר הוא", וכן יש לדעת דבראשית ברא הא בריאת האדם (ספסרו' וי"ח), אך כפישטות אור הוא לא נברא אלא ביחס למשה"ה, שהרי דבור הוא יחסי.

²⁴ כמובא בספ"ק דברי חיים (הש"ת פנחס) חז"ל: **והנה עצמות הבורא ית"ש שמהוה העולם, הוא רק מזוי כבודו יתברך, וכאשר מכניס ממנו, כמו שאין המאמר עצמותו, אדם, כך כביכול מאמר יתברך אינו עצמותו ויתברך, ומאמר בספ"ק הקדומים אור פנימי, ורובמ"ס (פ"ד א"ת) א"ר נברא מכתה, והנה ידוע שכתב בה"ק על ויבא באפיו (במדינת סאן א"י) כביכול הנופה מעצמו נופח ונשתמל על ישראל חלק ד' עמו ודב"ט ס"ג ועל י"ד ישראל הוא חיות העולמות עצמלם ויתגלה להמאמרות. ומבואר בספ"ק מדה שמשגינים בשלל נקרא פנימית, ומה שלמעלה מחשה נקרא תעלה ומקף, שידענין שיש עולם אשר אורו לא להשיגו, גם אין שומרו אז פנימי מוכנה בשם חוג, היושב על חוג הארץ (שפיע' מ"ב ב:ב).**

²⁵ כדאיתא בספ"ק דברי חיים (הש"ת פנחס) חז"ל: **דהנה תבוא שיוכל שאורוי שו בא אור, רק אין יתנפס, כי הוא רוחני עד מאוד, ונראה רק כיש איהו דבר סמוי שיוכל לאחו בו, ולפעמים דולק אהיה גורפ כידוע ששהוא אור צה, והנה תבוא המהיר והנאטי הגדיד, המשה הוא אור שיש אהו דבר אשר הוא, ושכמיפניא אותו דבר דלקים חשך נתגלה האור הגנוב.**

והנה ידוע גורמ' שיש עולם המשיך ברוחני ברוחני ובגיה מרומים, ידוע שבאמת אור אין סוף הוא מלא כל הארץ כבודו (שפיע' א' ג) ולית אור פנוי מניתי (התק"ה י"ב ג'א"ע א"ת) אך הקב"ה שאור אורוי יתעלה, ובמלבושים שונים הלבשו כי שיוכל להיות עולם חומרי ובעל בחירה, לה

לפחות לפי חלק מהשיטות^[ק] - וכנודע בימינו^[כ], והיינו כי המציאות היחידה היא האור, כך גם לגבי האור האלוקי שהוא המציאות האמיתית ואילו החושך והסתר אלוקות שבעולם אינו אלא מצד הנבראים ובשכלם. ככל שירחיק יותר מהעצמו את המחשבה כאילו הטבע הוא מציאות ויחידיו מקובע שאין ניתן לשנותו או להתגבר על חוקיו, ויחידיו בקרבו יותר ויותר את אמונת הייחוד, כך יקבל הוא יותר מן האור הגנוז - בהדרגה^[ח], ואין המוניה שיזכה לקבל משהו נוסף אלא שעצם ההכרה שלו בכך - זהו ה"אור הגנוז" עצמו^[ט].

והיכן גנוזו בתורה! - כי בר מצוה תורה אור"

הכרה והתבוננות אלו נעשים על ידי המחשבה שבאדם הנקראת "חכמה" שהיא "כח" האדם להשיג את "מהות" הכרה והתבוננות אלו נעשים על ידי המחשבה שבאדם

אבל ח"ו כשהם נופלים ממדינה זו והם נפרדים מדביקות העליון. אז נפסק ח"ו האור העליון. אך לא כלל עצום זה.

^[ז] יראה מפענה צפונות ב.ב. מחלוקת גדולה. המידות לחקר ההלכה ב. א. אין אור.

^[ח] יראה משי"כ בספרים תורה אור (מסכת אהבה) וז"ל: כי הנה יש ד' יסודות ארמ"ץ יסוד האש והא למעלה מרוח מיים עפר כי הוא תחת גלגל הירח. ויש חקירה בין החוקרים במהותו. והנה הקושיא מניי מה יש חשר בלילה. והתירוץ הוא שאור ואש האנחו בעל"ה ועצמי זהו הארה והושפע מיסוד האש. אבל יסוד האש עצמו הוא המקור של האור והאש אינו כלל על"ה מהות האש שבתפילה רק אש שבתפילה הוא הארה והושפע ממנו. ולכן מיסוד האש עצמו אינו נמשך כלל אור והארה כ"א אחר שבטמך האש בתפילה אז הוא מריא אמונם או רואים מן הוא הגורם שיומשך האש ממקורו האש היסודי זהו הפתילה והעצמי שהן הכלים שבחן נאחו האור אז הנה נמאיר ומתגלה למטה משא"כ בתעוד הפתילה מסתכל האש מקורו האש היסודי האש התגלה אל המעשה ונושטה חשך למטה.

^[ט] כדאיתא בספרים" קרנע אלימלך (פר יראה) וז"ל: דאנו תשמיש יוצר אור ובורא חושך ויהי לו אור ומיר יצר אור כי לשון עבר ולא שכל אוהו הא אמתה הוא שהטעם יתברך ברוב רחמינו יוצר אור למיר דהיינו תהדיק הוולוך בדרכי הטם באמת ובתמים אלי טרה ונגלה אור הגנוז וככל יוסי יום שהעדיק הולך במדרגה יתיר נתגלה לו האור האר, והוה ראה שהיך כדאי כ" ונגז לעדיקים לעינדי לבא רוצה גורמי שהעדיקים יעתידיס לחיות לבא אור, ולא האור הגנוז שנתגלה אליהם והוה לועשה אולם גדולים גם כן שהן לווה.

^[י] כדאיתא בספרים" מאור עינים (התפילה) וז"ל: כך רזק אמתך מאד לשמור אולם התורה גור ויהושע (ד.א. העניו הוא כי צדיק באמונתו יחיה) (תפילה ב. ד. ב) לפי האמונה שאנו מאמיני בכבוד אור הגנוז כן הוא בחדרתינו הן ובעניני ברתהו הן לעניני שיטבונו הקודשא ברוה הוא בתוכו כון שכתוב (שמות כה. ח) ונתת בתוכם ולפי מעשה האמונה נתמטט אור החסרון והתמטט בא מחמת השעולם הוא גשמי גדול והאדם גם כן מגושם התורה כביכול גם כן מגושמת אצלנו ואי אפשר לקבוע הדבר הגדול הזה כי אם בהתחזקות גדול להפיר להתגבע על החומר ועל ידי כן יזכה לאור התורה הגנוז כי מה שאמרו רז"ל הביאו עלי כפרה על פשיעתיש את הירח הוא כי מקודם טטא אדם הראשון וקודם המיעוט היה לבטיט בל סוף התקופה וידע פופו כמאמר רז"ל והוה כי התורה היתה קודם המיעוט בלי מסכים בלי מציאות בלל כך התגלשטיים היה גם כן אור וגם כן האדם היה גם כן אור בשל גשמי כהירם ואחר המיעוט ראה הקודשא בריך הוא שאין כדאי לרשעים להשתמש עמד ונגזו לעדיקים כן והיינו ראה שאין כדאי לרשעים להתגלש ולחשיבי באור התורה עמד ונגזו לעינים והיכן אנוש הוא גם כן בהתורה כי הוצרכה התורה להסתכל במלבושיים גשמיים ועיקב ולבן מנעשה וכלק יבואע אז שבהגשמות המלבושיים נתגמשו לל מלבושיים דהיינו המלביש על הגשמה שהוא הגוף כי באורייתא אברהם היה אחד נודע ושטמה הוא בחינת איהו סוף יתברך מן שכתוב (בראשית ט. ב) שמש ומגן ה' יורח הוא בחינת קטנות שירדה קטנות בכלל ואם היה כבדראשונה שהיה כנתות אור דהיינו מלבושי אור היה כנ"ל התורה ברא חומר איהו האדם היה ק"א ועם כן היה האמונה גם כן גדולה אור מניי חסרון הירח היה כנ"ל בשגשמו הלבושיים כתיב (בראשית ג. כ) וישן ה' ולאטוהו כנתות עור וליבטיים נפלה קטנות האמונה והוה שאמר ק"ח ח"ו כי לל ר"ק הוא מיעוט לומר מניי האמונה והשקטתה על ידי קטנות הירח על כן ח"ו כי צריך להתחזקן גדול והוה שאמר הביאו עלי כפרה על פשיעתיש את הירח כלומר כי אמ כביכול כמעט הגורם שנתגלה האמונה כי מיעוטיי הירח כנ"ל ובתתמטע האמונה בודא יתעשה למעטו לל המדות טובות כי הוא העיקר וה' יתברך יזכנו באמונתו אמן נצח סלה ועד.

^[ק] זוה"ק ויקרא על י"א.

^[כ] ויקרא י"א ע"ב.

^[כא] וראה מה שטובא מרה"ק המגיד ממעזיטש זיע"א בספרים" מגיד דבריו ליעקב (אות בזה) וז"ל: שט"א שאור מאור אור ובה"א בורא מאורי האש, דכמה הורוין כן. דהנה לל דבר יוכל לידע מאיה שורט הוא ע"י החוש שהוא מגישי אותו. על דרך שכל האור מגישי אותו ע"י חוש הראות, והראי אותוות יראה ראשית חכמה יראה. ה' חכמים נקראו עיני תעה והכמה נקרא חומר הראשון, כונט

ופנימיות הדבר בבחינת "כח מה"ס, וכדאיתא בזוה"ק"א ש"כולהו בחכמה אתברירין", ולכן ה"אור הגנוז" הוא "אור החכמה"ס"כ כמו שכתב כבר רבינו בחי"ס, המתגלה בפנימיות המחשבה של האדם^ס שהיא למעלה מן החושים וההרגשים הגשמיים, אלא שעבודת האדם היא כן להשפיע מאור זה ולהאיר את כל חלקי נפשו, וכשמ כן להשפיע וידעיים את כל לקחת את האור המיושט ולפשו, ואתו כן שיוכלו גם אנשיים פשוטים להתחבר או לחוש אותו^ס.

זהו משמעותו מאמר חז"ל^ס "והיכן גנוזו? במאור התורה", והיינו כי התורה היא החכמה האלוקית^ס, ולכן יכול האדם לידבק באור החכמה הגנוזה על ידי התורה המצוית^ס, אלא שעל ידי לימודה יכול האדם להשיג את האור עצמו בלא לבושים, והיינו את שורש העניינים והמהותם, ואילו על

צורה ומפטיס, דהיינו ע"ד שבע יפול צדיק וקם כשיפול לצדיק א מי מחשבות מקדמת השכל, הוא מדבק את עצמו ויפטיס אותה המחשבת. וזה ה' צדיק יבחן, כן ביד ישראל יש יח להביא הכל לחכמה אשר הוא שורש ישראל, ע"ד אשה מזרעת תחלה יולדת זכר, הטעם בזהו כי הזכרות שבסוף גובר וישראל נקראו בנים ע"ד קודש ישראל ראשית, קודש לל כל כבוד, ישראל יש להם עליות במחשבה וא"ה נקראים בנות, ע"ד בנות ירושלים. והבנות יזונו, שאין להם עיקר ירושה רק מזון. וזה אור זרוע

לצדיק, שהוא אור עושה הבהירה ב"ה וא"כ חכמה. והיא לך דבר שאין בה חכמה, בחכמה אתברירין. כי ה' בחכמה יסד ארץ ר"ל הקה"ה מלושב בחכמה, ועל"כ שורה בארצות. ובחכמה עצמה אין בה גוונים, רק כשהיא למובשת בכלים, אז יראה גוונים על הכלים. ע"כ דעת ב"ש דחזא נהורא הוא, וב"ה סביר כיון שהוא בכלל ובו יש כמה גוונים ודוק.

^ס וזה לשון רבנו בני (מסות לו. כ) מיני האור חלוקים, יש אור חכמה, יש אור שינה, מן החושך, אור חכמה הוא האור שבו נברא הכל, והוא חדרשו בו חז"ל (ספר פירוש תהלים) כבר ראינו עליו שקודם למאמר יהי אור, והוא שנקרא ראשית, והאור הזה השיג משה בלבו ובו נבדל משאר הנביאים ותנעלה על כולם, אור שיצא מן החושך הוא האש היסודי הוא הנקרא אור מורגש והוא אשר חל על משה וקרן עור פניו.

^{סא} כמובא בספרים" אור המאיר (ביאור לפרשת דותן) ב"ה"ל. ולהבין הענין בקדושת אדם ויבשה גם כן בחינה זו, והיינו תיבך שיעורו אדם משחבה ראשונה שנופלת בקדושת אדם ויבשה בראש, כן בחינת לבנות כשם אור קדמאה.

^{סב} כדאיתא בספרים" מן אברות הלהר"ק המגיד ממעזיטש זיע"א (ספר מקץ פירוש תהיה) וז"ל: וזה ותעש ואלו וגר לקמציים, נודע שבקדמת האור הכתר שהיא אור הגנוז והמפנין, שעל זה מרמז לשון קמץ שנתקמץ ונעצר אור החמה המלוללת, את על ידי יוסף הצדיק נתעורר סודי ישרית"ו ורעונו יתברך לשיבת לבחינת התגלות, וא"כ צריכים לבחין מה נדבתי כאן שיתעורר סודי בחינת קמץה הסתרה וצמצום כמו קמיעת המנחה שמורה לבחינת דין כיון שאדרבה שעל ידי יוסף הצדיק נתעורר הסתרה העליון שיבוא לבחינת התגלות, אך האמת הוא כי גם בחינת התגלות מוכרח להיות על ידי בחינת קמיעה וצמצום, והוה גופא באמת היא מצד חסד העליון חם שמקמץ ומצמצם אורו הגדול שהוא אור חצ ומצומצם חם בתכלית הפשיטות שאי אפשר העלעול לקבלו שהוא אור אין סוף ב"ה ובי"ש. אך הצדיק יסוד עולם מעורר חסד העליון ורעונו יתברך שיעלם ויצמטם בחינת אורו באופן שיוכלו לקבלו ולהכילו, וזה ותעש הארץ לקמציים שנתצמצם אור הכתר ונתגלה בעולם על ידי יוסף הצדיק. וזה"ח"א מן ע"א: ד"ח זרת תפ פ"א.

^{סג} כדאיתא בספרים" אור המאיר (פרש לפרשנות) וז"ל: כל לאור ואחר שישאל לפרך בחינתו מקבל הארת התורה, והתורה אור לו אור להבין ולהשכיל, אור שהוא יתברך ממלא כל עמלין ותחתו כל עמלין, ולית אחר יוני מניח, וכל מה שנושפע משפע ברבה לעליהו בתועלותיו, וידיעתו הוא אור היתה זאת.

^{סד} כמובא בספרים" מרי הארץ (פרש שנתה) וז"ל: והענין קידוע בחינת אור הנתרמו בחוכמה (ביאורית א. א) שהיא התורה ובאורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא דרמיא (ירמאי, א) וכן דרך האדם נקרא עולם סקן (ירמאי ז.ק על ע"ב) מרמי"א בריהם שהם מצועת שהם ויפטיס דיהים שהם מצועת אל תעשה, ומגדול כנות חומר הגוף מאליי נמשך אל החיננות, וכנות הבריאה ידוע שהיתה לכבודו יתברך שיתתתף החומר לתותם המעיינין. והנה מבדיל לזכך חומיות הגוף הוא העשות האלה מציאות ה' המיוחד לאיה אבר מרמ"א אברים, וכך זכות שמיי על אותו אבר מתחלה, וממיתיה שכל בריאת אלה ההוא הוא ע"ד מצוה זו כידוע באורייתא ברא קוב"ה עלמא כונכר שהוא התורה ומצועת וא"כ המצוה היא חיות אותו אבר ואי אפשר לצאת ממנו חוץ צמיו או שמאל שאין אור המצוה אור האבר, והוא בקבלת העול שנתעשה בפועל ומלבישי המצוה על האבר ומשרה הקודשה של המצוה ומאמתי על האבר, מהו מודכך האבר פעם ושתיים עד שיהא אור תורה בנר המצוה ומשם יתפרדו כל פעול"א יון, כי אור החומר מודכך בן אם ע"י מצוות מעשיות דווקא להרזיל כל אבר במצוות דווקא ושלא לצאת החוץ בעניני הריעות האותוה מה דאפשר אל להשתמש מזה כלל, ובהשתק האבר מהשתנות האותוה ורשות כי אלה במעשה המצוה אז יבקע שכל אור שהוא אור הגנוז כמאמר (ביאורית א. א) וירא תבאית את האור כי טוב שהאור נקרא טוב. והוה אל אצות לנפוך טוב שותקתה פירוש שיאיר אלה שתיקה מן האותות ויקבל על האבר שול מלכות שמים הנקרא ג"כ שתיקה, ולא שיתמש באבר כי אם עושה האדם מה האדם הוא העיקר אלא המעשה.

וכך מביא הרה"ק רבי אברהם חיים מזלאטשוב זי"ע בספרו אורח לחיים⁹⁷ בשם מרנא הבעל שם טוב זיע"א, בזה הלשון: ”דהנה אמרו רבותינו זכרונם לברכה ר'אה הקב"ה שאין כדאי לרשעים להשתמש באור של שבעת ימי הבעל שם טוב וזלה"ה נבג"מ, שגנוז הקדוש ברוך הוא אור של שבעת ימי בראשית, שהיו מביטין בו מסוף העולם ועד סופו בתורה, לצדיקים לעתיד לבוא, רצה לומר הצדיקים שיבואו אחר כך, וילמדו תורה לשמה, ועל ידי זה ישיגו האור הגנוז בתוכה.”

ומבא בספה"ק אור לשמים⁹⁸ הרה"ק רבי מאיר מאפטא זי"ע כי עיקר עבודת הצדיקים בעולם - וכן כל אחד עם נקודת ה"צדיק" שבו כדכתיב ”ועמך כולם צדיקים”⁹⁹ - היא לפעול שיתגלה במהרה האור הצפון שנגנז במסווה החושך של העולם¹⁰⁰ - בבחינת ”אור זרוע לצדיק”¹⁰¹ - להוציאו לאור

ידי קיומה ויפועל מתחבר האדם לאותו האור באופן של צמצום והגדרות¹⁰².

על ידי התורה יוכל האדם להשיג את האור הגנוז בה ולראות מסוף העולם ועד סופו¹⁰³, כי התורה היא למעלה מגבולות הזמן והכל אצלה בבחינת הווה כי אין לגביה שום חילוק בין העבר לעתיד וביאן ”מיד”¹⁰⁴ ל"לדורות"¹⁰⁵.

"להפך חשובא לנהווא"

ומחדש הבעל שם טוב זיע"א כי מה שאמרו חז"ל על ה"אור הגנוז" כי ”גנוזו בחינת אצלה לעתיד לבוא” אין הכוונה כשאר המקומות שבהם מובא לשון זה, להיינו לימות המשיח או לתחיית המתים, היא אלא הכוונה היא לבני האדם העתיים לבוא במהלך הדורות, כך שזה יכול להתרחש אצל כל אחד ואחד מאתנו, ובפרט בדורנו אנו שאנו קרובים יותר לאורו של משיח כמובא מהרה"ק רבי פנחס מקאריץ זיז"ע¹⁰⁶.

ספר דברי יצחק (פר' יצחק) וז"ל: וקשיא קריא אהדדי. ותרצו. כאן באספקלריא המאירה, כאן בחינת אור. פירוש. אספקלריא נקרא בר שיהו רז יקנו עד שיכולים לראות בה והוא בחינת אור. אמנם יש שתי בחינות אור, והיא א' בחי' אור פצות מעשיות. כגון אור ארץ ישראל, מי שזכה להשיג אור ארץ ישראל בשלימות, וכנס בקדושתה, כגון כהן גדול שזכה ליכנס בכל עשר קדושות של ארץ ישראל הנזכרים במשנה (פסלם פ"א פ"א כ"ג). עד שזכה ליכנס לפני ולפנים בקדושת וטהרה, והו בחינת אור ארץ ישראל. אספקלריא דל' אורא.

אמנם יש עוד בחינה אחת גדולה ממנה, והוא בחינת אור תורה, שמלבד גדול מעלת מצות הלימוד שיש בה, יש עוד מעלה שמאירות יניעו להאיר ללמדו במצות ה', וללמדו דרך ה' ועבודתו, ולהצדיקת אספקלריא דגמרא, ר"ל שגמריה ומלמדה את בני האדם דרך ה'.

ולאו אמרו רז"ל (סוטה ד"ב) על יקרה היא מפניוים (פסל' ג' ג'ו), יקרה היא מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים,

פירוש שגדול אור תורה יותר מבחינת אור ארץ ישראל שהשיג הכהן גדול בשלימות כ"ל. עוד כתב שם ר' יצחק: כי זה המצוה ותורה אור, נמשחלה המצוה לבחינת נר ותורה לאור, והענין הוא כ"ד הוא בחינת צמצום האור ונשחלה האור ללאיר ללמדו במצות ה', והמצוה הוא המשכת התורה מלמעלה לארבע עשרה בו המצוה, היינו שכתחלה כשהאדם מתכוון בשכלו אך שהחריב ב"ה נתן לו כל הכל איברו בשלל במוחו וכל החיות של האדם אינו כי אם מתבורא ב"ה, וכל זה לא ברא כי אם כלבוז בכדי לעבודו ית', ועל ידי שחשבה זו משמך מלמעלה בחינת קדושת שחשכו על אותו האבר שישעה בו המצוה, והו נקרא בחינת או"ו בחינת המשכה מלמעלה לגבי האבר שהיא בחינת ה"ה המקבל הקדושה, ונעשה האבר בחינת משך לקדושה. והוא בחינת או"ו לגבי ה"ה. ואחר שנעשה המצוה בקדושה וטהרה עולה כח האבר ההוא למעלה לילכל בקדושה, והו בחינת ה"ה לגבי או"ו ונעשה יחוד למעלה בחינת יחוד קוב"ה ושכינתיה, והו בחינת מצוה שנמשך אור תלוינו בצמצום לשבח על האור ההוא.

אמר תורה הוא נמשל לבחינת או"ו כלי צמצום. היינו כשהאדם לומד כל רצונו בלתי לה לבד ואינו רוצה כלל בחודיות שיש אדם כי אם לעשות רצון הבורא ר"ל ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים לשמה משם. אז הקב"ה ושיש וטובה נגדו והוא בחינת אור כלי צמצום כלל וכלל, והעיקר הוא שהיה לימודו רק לה לבד ולא לשום בחינת חודיות בני אדם כלל וכלל, והו אי אפשר רק כאשר מבין ויודע כי אם שכל תענוגי עולם הזה וכבוד הבחיית הכל הבל ואין בו ותועלת כלל רק מה שהוא שהחבר לאורך ה"ה המקבל הקדושה, ונעשה האבר בחינת משך לקדושה. והוא בחינת או"ו לגבי ה"ה. וכאשר מתכוון בו היטב אז יוכל להגיע לבחי' התורה לשמה.

⁹⁷ כמובא בספה"ק נוצר חסד להרה"ק מקאמאנאו זיז"ע (פר' אבות א"ב) וז"ל: ובמתה כשהיו שואלין לנרן הריב"ש איזה דבר, היה פותח איזה ספר וזהו ויביצא גמרא ולמדו ואחר כך שביש לשואל, ואמר שאור שברא הקדוש ברוך הוא היה אצל נופח העולם ועד סופו והיכן גנוזו לצדיקים בתורה, וכשהאדם הצדיק לומד תורה לשמה נופח מסוף עולם ועד סופו.

⁹⁸ כדאייתא בספה"ק מאור עינים (פר' פסח) וז"ל: כי על ידי התורה נתעלה האדם את תורת העולה ואין יתעלה האדם על ידי התורה אין כי אם על ידי שיבוא אל האור הגנוז היינו שיש ביעל של האור הגנוז מה שהיה מסוף העולם ועד סופו והו צו ארץ צו אלה יזונו מיד ולדורות היינו שהיה שייס על מה שהוא עתה כהוה היינו מיד ומה שהיה לדורות יתה גם כן שוה למה שהוא מיד שהוא מה שהוא עתה.

ולכן אמר רבי שמעון בן יוחאי ביהורם מה שאמר רבי בר חינה שהיה אחר כמה מאות שנה אחר שבען בן יוחאי וכן כמה רבני ע"ה ארז ארז יבד יקביא שהיה אחר כמה אלפים שנים אחר מה שהיה ע"ה שהוא ממתם של בני יתרות הם אל אור הגנוז ושם אין חילוק בין מיד ובין לדורות שהוא עומק שם היה ומה שעדיל לחי'.

א"רש ביותר צדיק וכו' במקום שיש חסרון כיוס היינו א' לומד התורה ובא לאור הגנוז ושם אין מתלבש האור שבוים כיוסו ושום תתלבוטו שהוא כמו שהייתה התורה קודם חטאת אדם הראשון שהוא קודם עשישה כנתנת אור שלא הייתה נתכסה האור כלבוט שהיה א' על האור היה באתגלייא זהו חסדן כ"ס.

⁹⁹ כמובא בספה"ק אמרי נחמס (פר' שש) ר'עיס' ספר מדרשיוס (קט' קט) בהו"ל: בשם הרב, בעינן אבן עזרא שקרא

תגר על הקליה. אמר הרב, אובי אוניק ללמוד זכות על אבן עזרא, כי פעם אחת חלם לי שעליתי לתורה, ואמרו לי הס'ת של אבן עזרא. ואמר שיש ללמוד זכות עליו, ע"ד משל, מי שהולך במקום חשך ורואה מרוחק אור גדול, או אבוקה, שיש אחד שיש לו עינים זקוקים, ויכול לראות ולהשתמש לאותו אור אף מרוחק, ויש אדם אחר שיש לו גלגלים זקוקים ויכול לרוץ עד סמוך לאותו אור ויאיר לאורו. כן התגאים ומרומאים היו מסובין לתרנן ביביתם, והיה עדיין מאיר מאור שמתפלל בקרוב. והצדיקים האחרונים כדורות הללו מסובים לאור של משיח, ע"כ אין חיודוש עליהם שהם משגיחים האמת. ואמר בזה הלשון, סיידין עמ' זאלי יין בלינד, וזו עמ' זאל טיט ועדין דמור ארין משקילן. אבל האבן עזרא היה באמצע שהיה רחוק מאור החורבן, וגם רחוק מאור משיח, לכן אל תשגי אצליה קלילי (תבם ידו"א).

וראה שם"ק עוד שם (פר' א. תבד' - פר' אבות א"ב) בהו"ל: ר"ג ג"כ פירוש הפסוק כ"ב בשלח ויאר את הלילה, כי הכל ברא אחד שאותו אור ממש שהאיר לישראל החשך מצרים שלא יכלו לסבלו ונסתמאו, וזה שכתב כי הנה החשך יכסה או"ו ועליו יירח אור ה', והענין שנתגלה אור הגנוז במצרים לפי שהוא הנ"ל גנוז בזה הגרות והחשכות גדול זקאם שם גנוז האור, לכך כיון שהיו ישראל קרובים למ"ט שיעי טומאה נגלה האור.

¹⁰⁰ פר' בלק.

¹⁰¹ ואלו דברי קדשו (פר' יתשא): בהקדם פ"ה וזרחה לכס יראי שמי שמשי צדקה ומרפא בכנפיה (פסלכי

ג,ו.) וי"ל כי יזיהיה שייך לומר בדיבר שאינו מאיר, ויראי שמי בודאי הם בבחירות, וי"ל כי עיקר העבודת של הצדיקים הוא שנתגלה במהרה אור הגנוז והוא מסוף הארץ, לכן זמן אל נתגלה עדיין אור השם בעולם, ואי השם וועב' שבו הלכין בדיו המצוי אדם מאירים לעצמם. כי אז זמן אל היה החסרון בעולם אזי הדרך הישר לעבודתו ית"ש הוא בקטנות. וז"ה וזרחה לכס יראי - שיתגלה ויזרח לכס אור הנפול ליראי השם.

¹⁰² וראה שם"ק בספה"ק בתעין (פר' ורח) וז"ל: והו שאמר תיבך הקבצו ושמעו בני יע"קב ושמעו אל ישראל אביכם וגו. אמר, שכתחילה צריך שיהיה בחינת יעקב, בחינה קטנה, ואח"כ ישואל, בחינה גדולה בחינת אור (מדרש אמרי נחמס), כי ישראל מרמז לבחינה זו שהוא האור בתוך החשך, כי ישראל גימטריא אור חושך"ו, ר"ל שיש אור בחושך.

¹⁰³ כדאייתא בספה"ק אורח לחיים (פר' פסח) וז"ל: והנה אם גוניתו אור, צריך לגנוזו ע"כ בדיבר חושך, ואמר אח"כ אורות מופלג, ר"ל מי אור שמנציא אור מופלג, ואין אור, שיש ע"כ בעיקר שאמר הרב ההוא ונקמייס, הצדיק הזה, הוא מוציא אורות אל האור מופלג, ומביט באור הזה. והו שאמר מקדמם ובראת את הכל, ר"ל הצדיק שנקרא הכל, ואח"כ אור עולם וכו', ומו המוצאם אמר ויהי, הוא הצדיק כנ"ל.

¹⁰⁴ וראה מה דאייתא בספה"ק סידורו של שבת (תרא שריש ב' ענף ב') וז"ל: וכמה פסלאים ונוראים נוסים נגליים נתגלו על ידי אלישע תלמידיו. והטעם הוא כי כל הנסיח האלה הכל נעשו בבחי' אור הגנוז הנכבד למעלת האור והוא היה גנוז לצדיק באור אורו, ולכן הצדיק נבדדו הוזהר (תחמת מנאב' לוי) שנגזרו על אותו האור ובחינת צדיק שורע סומע, ולכן הצדיקים שהיה מסורי הברית בנסת ונקראו צדיקים אחרים כיצו שהוה דגדת שמו הברית. ועמ' עמ' הקב"ה מא באותו אור הגנוז ומצמיח להם ישועה בנגלה לעין כל שלא כדרך ההסתר כיון שגם הדין מסכים עמם לעשות עמם טובות. והכל כנסע שהיוואי הנה שנקראו צדיקים להאיר עליהם באור הזה. וע"כ סיבב הקב"ה עם יוסף שהיה נכנס בבחינת צדיק וכן היה ועמד בניסונו ויקרא שמו יוסף הצדיק, וע"כ בזכותו ויושע ה' ביום ההוא. עם האור הגנוז לצדיק הנקרא אור יום ונגנוז בבחינת הצדיק ושמוהו התגלית ונבאיה על המה כל, והכל מרוב טוב הנפול לצדיק כאשר בארנו. וע"כ הראוי לכך ליכנס לתוך ופנימיות של המה הזאת והשג יתעלמות של האמת המדה, אז בא יבא להדרגה להאיר עליו מאותו בחינה הנקרא יום שזוהו אור ויתלית כל המאורות והשמות.

ועי' עוד שם"ק בספה"ק אהבת שלום (פר' פסח) וז"ל: והו זיה כוננת בעל הטורים על הפסוק (בראשית ל') וישואל אהב את צדיק מכל בניו כי זה זקקים הוא, על זה הלשון, וזקנים וצדיקיה אור וזו, ופירושו פ' שישואל אהב את צדיק מכל בניו כי זה זקקים הוא, על ידי הלשון, וזקנים וצדיקיה אור וזו. ופירושו פ' שישואל אהב את צדיק מכל בניו כי זה זקקים הוא, על ידי הלשון, וזקנים וצדיקיה אור וזו. ופירושו פ' שישואל אהב את צדיק מכל בניו כי זה זקקים הוא, וכמבואר אצלנו בפרשת וישב (ריה ויטב'.

נודע מעלת ומות האור^פ, שהרי "תרוג האור" הוא דייקא "מן החושך" והאפילה^ט.

אור הגנוז המתגלה בחנוכה

והנה מבואר בספה"ק בת עין^ז שאחר שבריאת העולם היא בראש השנה, ומתחדשת בכל שנה ושנה, אולם בתחילה יש שבירת הכלים והיינו שבחדשי תשרי ואף קצת לאחר מכן יש אורות מרובים וכלים מעוטים מצד רוב הקדושה הנשפע עלינו בימים הנוראים, ולכן ניתן לנו יו"ט תנוכה שהוא בימי חול ומותר בעשיית מלאכה, ועל ידו אנו

^פ כדאיתא בספה"ק **אור כללים** (פד האגונו) זול"ק: דידוע (הפלת ב א) שיתרון האור מן החושך, כלומר שיתרון אור נודע מן החושך, ע"י החושך נודע מעלת האור, כי אם לא היה חושך בעולם לא היה נודע מעלת האור.

^ק כדאיתא בספה"ק **אור המור** וז"ל: וכלפי דברינו הנאמרים באמת אפשר לרמוז בדברי שלמה המלך עליו השלום, וראיתי אנו שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך, והכונה כי כבר נודע שתענוג תמידי אינו תענוג, וממילא אם היה תמיד אור בהיר זולת החושך, לא היו מקבלים הברואים כל כך תענוג כמו כעשי שיש גם כן חשך בעולם, **ואחר כך כשגולל חשך מנצי אור, זה תוספת תענוג שמקבלים הברואים מגודל האור הבאה אחרי החשך.**

^א ואלו דברי קדשו (דושיים להפניה): **הנה עיני התנוכה הוא בחינת תקון הוהוה**, וכמאמר התנ"כ (בראשית א ב ג) והארץ היתה תהו וגו' ויאמר אלהים יהי אור וגו', אור זה מרמז לאור של נר תנוכה, נר מצוה ותורה אור (משלי וכו'), **ואע"פ שבריאת העולם היתה בראש השנה**, מכל מקום ידוע ששלימות הבריאה היתה **אח"כ מנע מעט לכל ועת קידוע, ושלימות זולתה"ה** על פסוק (בראשית כב ה) ללכת עד כי, היינו עד והתחלת הנס היתה באברהם, כמאמר המגיד ז"לה"ה על פסוק (בראשית כב ה) ללכת עד כי, היינו עד בחינת י"ה של חנוכה, וזוא"ל (גיד נד) א"ל תקרי בהבראם אלא באברהם, פירוש, הכתוב אלה תולדות ישרים הארצ"ר ר"ת ת"ו, ותקנו על ידי בחי'אברהם, היינו בבריאתם, ג'אסתיא נ"ד, מרמז למה שאמרנו שבחינת היתר נתקן על ידי אברהם בני תנוכה כ"ל, שהוא קיים מצות בריית מילה שהוא קידם העולם כמאמר הכתוב (ויקהל כג טו) א"ל ברייתו ימלא כל הארץ למי שמת (ע' קדוש)

^ב וזוא"ל (בראשית יח א) וירא אלוה' ה' באגלי ממרא והוא ימט של פת האהל כחם היום, פירוש לאחר המילה **התחיל התקון של פת"ח האהל המרמז לבחינת נר חנוכה ממצוה על פת"ח הבית** (שבת כא ע"ב), וגם שיהיה ניתן פתחו לרווחה לתקון אורחים (ע' זבד קד), והיה מגייר גרים (בירד ט"ו) **כי ל זאת הוא שמה קרית הנה, ל"ו עיקר התקון של הנהו לחלפת המדות הנשמיים מבחי' קליפות מבחי' תהות, והעולמות למקורו ושרשם קדושה** (היינו שכל הישועה של אדם בפלי' בעולם תאזן אליו שם שמים, תמדי יום לילה מני, ותמדי יום לבנותיו יום, ובה עילה עשיתיו ומתחיל לבחשת לקדושת).

^ג וראה משי"כ בספה"ק **אמרי פנחס** (שער ד' שבת ומושי"מ אתא חז): בשם הר"ל בחנוכה בשעת הדלקת נרות יורד האור הגנוז ולכן יש לכל אדם לישב בצל הנרות שלו אחר הדלקת כל החגיגה ועל וכן יש ל"ו נרות נגד ל"ו שעות ששימש אור הגנוז לאדם הראשון והוא האור של ל"ו סמכותות ולכן יש להשתדל להדליק בשבת ל"ו נרות ומנע שהוא הגנוז הוא גדול מאד ואין עוה"י יכול לשבול אותו ולכן אינו שווה בחנוכה כר חצי שעה בשעת הדלקת הנרות אבל בשבת מוליקין הנרות מוקדם כי שבת אור של עצמו אור הגנוז ויכול לשחות הרבה כמו שאמרנו מתנה טובה יש לי בבית גנוזי וכל הוא אורו של משי"כ כדאיתא בזהר שמשי"ח ייגנו כמה פעמים וכי כי הוא האור הגנוז.

^ד מנבואת בספה"ק **אמרי פנחס** (שער א' תבין זאת פסוק ב' הרב ורשיעין בתוך ידמך, זאב ע"ב, שודד לילה, כי חיותם הוא מושי"ח, ותורה נקראת אור ומצוה נר, לכן תורה סיבת ביטולם, לכן רצו היוונים לבטל תורה ומצוות. והאר"י ז"ל כינות היוונים מה שכיוונו ברשעם מאד וגזרו לכתוב חשך יוניות, והיה חושך י' ימים בעולם ולא יוכל אדם להושיע קר הכהנים הגדולים י' כהן גדול מספיקת כתר ששם אין מניעו שם משי"ח כלל, וכן יוכל להביא שם אור גדול לבטל הקליפות והיה האור גדול כי"כ שהגיע דוקא לטעם מביא וכו' ודוקא כה"ר.

^ה כדאיתא בספה"ק **רבי חיים** (מכתב אה"מ סק"ק זול"ק): הנה מצוינו ששנתנה מצוה זו, ולא מצוינו כיוצא במצות אחרות כה, כי במצוה המצוה להדליק הנרות, אבל אין המצוה לראות, שהרי אסורים בתנאה (ע' פסחים טו) ונתן להם דבר כה להרואה אותם, מאל שן כן נר חנוכה שרואה אומי כרוך ששעה נסים לאבותינו (שבת כט), ולא מצוינו כזה גבי סוכה, שמרמזו (ויקהל כט טט) למען ידועו ירוחתי"כ בסוכות וגו' בהוצאתי אותם מארצם, אף על פי כן לא מחויב לכו"ר על איהה כרוך ששעה נסים, ומאי שנו כאבאן שמכו"ר על ארציהם.

והנה רמזי, והנה נתבו המחשבות שהאר"י ש בו אור, כר אינו נתפס, כי הוא רותע עד מאד, ואינו נראה קר זה איהה דבר מסוים שיוכל לחאוש בו, ולפעמים דולק האור גופו כידוע שהוא אור, וזהו ונה כתבו המחקרים ונגעו הגדול, שהמה ראוי שיהיה דבר אשר גונב האור, וכשמביאין אותו הדבר, מלוקו חשך ותגלה האור הגנוב.

מעולפת ספריים | מאמר אור הגנוז | עמוד כה

מאירים את כל האורות שקיבלנו ככלים המתאימים כך שלא תהא שבירה, אלא נוכל לחיות עם ה"אור הגנוז"^א.

וידוע מה דאיתא בספרי החסידות^ב כי כל ענייני התגברות מלכות בית חשמונאי על היוונים עניינה היא התגברות קדושת אור החכמה האלוקית הגנוזה בתורה על החכמה הטבעית וכל חכמת הפילוסופיא שמקורה בחכמי יוון שהשיכה עליינה של ישראל^ג, וכן בכל שנה ושנה עלינו להאיר את העולם עד למדריגות הנמוכים ביותר, באותו "אור הגנוז" בתורה^ד, על ידי הדלקת נרות חנוכה^ה על פתח ביתו מבחוץ, למטה מעשרה^ו.

והנה ידוע (והיה בראשית לח) שכל מה שיש בעולם הגשמי כנגזו בחו"ט וגבוי מרומים, ידוע שבאמת אור אין סוף הוא מלא כל הארץ כבודו (שפי"ה ג) ולית אתר פנו מנייה (תיקרי"ו ח יג זב ע"ב) אך הקב"ה הסתיר אורו יתעלה, ובמלבושים שונים הלבישו כדי שיוכל לחיות עולם הומי ובעל בחירה, לה הסתיר האור, והולך מלבוש ללבוש, שכל עולם מקבל לפי ערך שיוכל לעמוד ולא יתבטל ומלכותו בכל משלה (הפ"ק ס"ג) ודברתי חיותו אין חיות כלל, אלא פחות חיות שלמה מ"א סגני הקטורת והנה מבואר שקליפת נוגה גונב מהקדושה ניצוצין, והו קליפתו אין כמבואר במגלה עמוקות. והנה עם קדוש ישראל ששכינתו יתברך שוכן בניהם, אך מחמת עונות הסתיר פניו מהם, כמאמר הכתוב (יהי"ב א ע"ו) ועובתים והסתרתיו וגו', אך על פי כן (ויקרא כג מד) לא מאסתים וגו' (מ"א פ"ה) כדברי חז"ל (תבני) להם איהה חיות גונב אתם מספרי הקדושים שביראל, אך נראים כמתחכמים בחקירתם, ולכן נקל לטעות ח"ו, שקרובים דבריםם לתורה המעולם בוה"ק (ירמ"ק).

אך כל זה שכתבנו בהתלבשות האור כל העולם לפי ערכו כמב"מ שבנימתי אור שמתלבש לפי שיכול כל עולם לסבול, אך עצמות האור כיכול לאתר פנוי מנייה (תיקרי"ו ח יג זב ע"ב) והוא קמץ מקמץ וכשרה הקב"ה בעני עמו, שרצון הארשיע היונים להחשיך עיני ישראל בפילוסופיא וספק, ולהראות בעל חכמה האמת עגובו ושמו כבליים, ובה רצו להטעות את ישראל, ולה הקב"ה עצמות האור שקרא אור הגנוז המקיף, ואז באבו אור הגדול, חזר מעט האור שהיה גובל כיד היונים לששור, כידוע שנו חזרו לאבוקה שכנגדו, ולכן נתגלה להם אז האור הגנוז המקיף ונבט מלכות יוון חשירה.

^א וראה משי"כ בספה"ק **בני יששכר** (מאמר ידשי"כ כספי סגור, פתח באת ג' זול"ק): עיין בספי"ח מה שכתבתי בשם הרב שרדק בעל הירוחק ז"ל שכתב שתיקנו נ"ר תנוכה ל"ו נרות נגד האור הראשון הגנוז ששימש ל"ו שעות, והנה כן מצאיתם גם כן בחבתי התלמודים של הקדוש מרמ"פ זצוק"ל (פועל אהר"ג), והנה כעת באמר לך את אשר עד לבכי, והנה הראשון היו מביטים בו מסוף העולמו ועד סופו כמ שאמרנו ד"ל (תב"ב ז"ב) וגנוזו הקב"ה עדיקים, והיו כן בזהו כמ שכתבו בלחשת בעלי ז"ל הוקדש (שכל מה האדם וראה בכל פעם דבר בתורה הוא מהאור הגנוז), ועל כן נקראת התורה אור, ועל כן חכם (בתפסת הטהרה) עדיף מנביא (כ"ב ז"ב), כי על ידי התורה יתגלה לו אור הגנוז בכל פעם ככל אחד מפי עסקו ועמלו בתורה, ועל ידי אור הגנוז יוכל להביט בכל פעם מספרות מטה העולם כפי שצוה שמוה המהותי ל"ו שעות, והוא כפי השגותו וכפי מה ששימש עם אמתו האור הראשון הגנוז, הנה היונים הרשיע רצו לבטל התורה אך אשר כן נגזו האור הראשון, הנה בעת הישועה ליחודים יתמה אורח בנס אור הפננה להראות התגברות אור התורה אור האור הראשון גנוב, על כן נתקן ל"ו נרות נגד אור הגנוז ששימש ל"ו שעות, וכבר כתבתי לך לעיל.

ובהו יתרוך ל"כ קושיית הראשונים והאחרונים למה תקנו להדליק ולחודדו ביום התגברות ארי לא היה חנם רק מיום ב ארץ, אבל הוא נתקנו להדליק למה תקנו להדליק ולחלל ל"ו כי טוב על הגברות אור התורה שבה נגזו האור הראשון והאיר לישראל באור הניסיו הוה, הבן הדברים, ועל כן מוסיפי וחולקי את היות הלל, לחיות ל מה שמוסיף האדם ימי התעסקות בתורה יתרבה לו האור הגנוז, וטהר ידים יוסיף אומץ לרוחיו.

^ב ראה משי"כ בספה"ק **בת עין** (דושיים להפניה) זול"ק: וזהו כי אתה תאיר נר ה' אלהי יגיה חשכי והוליים יח טו), פירוש שכתבתי נרו של חנוכה, יגיה חשכי, היינו שמוה התקון בחינת יו"ד שהוא בחינת קדושה, וכפי מה ששימש עם אמתו האור הראשון הגנוז, הנה היונים הרשיע רצו לבטל התורה אך שח"ב, חשך יו"ד, תועת חשכי"כ בגימטריא שלושה עשרה פעמים הויה, פירוש מזה המטש"ך י"ג מכליין דרמתי.

ולכן נר דרמתי מחברי יום ולילה, לרמזו שצריך להחיות בחינת יום, שהוא בחינת אור, שהוא י"ג מכליין דרמתי, למחינת לילה, שהוא עולם הזה.

^ג כדאיתא בספה"ק **שם שמואל** (תבני ל"ד ע"ד זול"ק): ולפי האמור יובן מ ש"ח מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ למטה מעשרה, וכמאמר בני ישראל ונצטוח חסדך שיתבלטו ישראל ויקראו את אלהי הס"ט, ידועו שהיה"ו הוא עלמא דפרודא משכן הס"ט^א, ואין הר"ר תוספת אלא עד עשרה, ושם המצוה להניח נרות החנוכה שיתפשט האור ליה"ר, רמז להתפשטות גבול הקדושה בגבול החיצונים.

כל המאמרים - שנת תשפ"א

פרשת קרח	פרשת תצוה	פרשת בראשית
מאמר "הקטורת"	מאמר "רזא דגלגולא" ח"ג	מאמר "גן עדן" ח"א
פרשת חקת	פורים	פרשת נח
מאמר "טעמי המצוות"	מאמר "משתה היין"	מאמר "גן עדן" ח"ב
פרשת בלק	פרשת כי תשא	פרשת לך לך
מאמר ה"דעת"	מאמר "נקודת אנכי"	מאמר "גן עדן" ח"ג
פרשת פנחס	פרשת ויקהל פקודי	פרשת וירא
מאמר "כעס וקנאות"	מאמר "ולא יהיה בהם נגף"	מאמר "נבואה ורוח הקודש"
פרשת מטות מסעי	פרשת ויקרא	פרשת חיי שרה
מאמר "מחשבה דיבור מעשה"	מאמר ה"קרבנות"	מאמר "חומר וצורה" ח"א
פרשת דברים	פרשת צו	פרשת תולדות
מאמר ה"תוכחה"	מאמר "תרומת הדשן"	מאמר "חומר וצורה" ח"ב
פרשת ואתחנן	חג הפסח	פרשת ויצא
מאמר "עולם שנה נפש"	מאמר "הכשרת כלים"	מאמר "חומר וצורה" ח"ג
פרשת עקב	מאמר "והגדת לבנך"	פרשת וישלח
מאמר ה"תכלית"	מאמר "גאולת הדיבור"	מאמר ה"מלאכים" ח"א
פרשת ראה	פרשת שמיני	פרשת וישב
מאמר "עולם חסד יבנה"	מאמר "קיץ וחורף"	מאמר ה"מלאכים" ח"ב
פרשת שופטים	פרשת תזריע	חנוכה
מאמר "י"ג מידות של רחמים"	מאמר ה"התעוררות"	מאמר "אור הגנוז"
פרשת כי תצא	פרשת מצורע	פרשת מקץ
מאמר ה"תשובה"	מאמר "איך למעלה מעונג"	מאמר ה"חלומות"
פרשת כי תבוא	פרשת אחרי	פרשת ויגש
מאמר ה"ראשית"	מאמר "נצח והוד"	מאמר "כל ישראל ערבים"
פרשת נצבים	פרשת קדושים	פרשת ויחי
מאמר "הידיעה והבחירה" ח"א	מאמר "העלאת המידות"	מאמר "נצחיות התורה"
ראש השנה	פרשת אמור	פרשת שמות
מאמר "הידיעה והבחירה" ח"ב	מאמר "תיקון הימים"	מאמר "קדושת היסוד" ח"א
מאמר "תקיעת שופר"	ל"ג בעומר	פרשת ורא
פרשת וילך	מאמר "רבי שמעון הולך אחר	מאמר "קדושת היסוד" ח"ב
מאמר "הידיעה והבחירה" ח"ג	הפנימיות"	פרשת בא
יום הכיפורים	פרשת במדבר	מאמר "קדושת היסוד" ח"ג
מאמר "כל נדרי"	מאמר "עייגולים ויושר"	פרשת בשלח
מאמר "כיסוי הדם"	חג השבועות	מאמר ה"שירה"
פרשת האזינו	מאמר "תורה לשמה"	פרשת יתרו
מאמר "הידיעה והבחירה" ח"ד	פרשת נשא	מאמר "צדיקים ובעלי תשובה"
חג הסוכות	מאמר "פרשת סוטה"	פרשת משפטים
מאמר "הידיעה והבחירה" ח"ה	פרשת בהעלותך	מאמר "רזא דגלגולא" ח"א
מאמר "שירת הסוכה"	מאמר "קברות התאוה"	פרשת תרומה
מאמר "שמיני רגל בפני עצמו"	פרשת שלח	מאמר "רזא דגלגולא" ח"ב
	מאמר "התבודדות והתכללות"	

נכתב ונערך ע"י הרב חיים פנחס הורוביץ שליט"א | לתרומות והנצחות, ניתן לפנות לטל': 76879692 | תרומות ניתן להפקיד בבנק מרכנתיל 17 סניף 732 מס' חשבון 054-8461619
ע"ש "בית אשר ורבקה" (ע"ר) | לכל ענייני הגיליון, שאלות והערות, קבלת הגיליון באימייל, ניתן לפנות לכתובת אימייל: 2088014@gmail.com | ת.ד. זכרון יעקב 10/18 י-ם